



Masteropleidingen Recht
Erasmus Universiteit Rotterdam

© 2024 Academion

www.academion.nl
info@academion.nl

Projectcode P2216



Inhoud

Samenvatting	4
Scoretabel	8
Introductie	10
Procedure	10
Panel	11
Informatie over de opleidingen	13
Beschrijving van de beoordelingsstandaarden	16
Organisatie	16
Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel	16
Deeltijdvarianten	16
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	16
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	26
Standaard 3. Toetsing	45
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	47
Eindoordeel	49
Ontwikkelpunten	49
Bijlage 1. Beoogde leerresultaten	51
Bijlage 2. Opleidingscurriculum	60
Bijlage 3. Bezoekprogramma	67
Bijlage 4. Geraadpleegde materialen	70

Samenvatting

Beoogde leerresultaten

De faculteit ESL biedt volgens het panel een aantrekkelijk, divers en samenhangend palet aan masteropleidingen. De opleidingen hebben een duidelijk '*where law meets business*'-karakter, met een sterke verankering in de regio en elk op hun eigen manier goede connecties met het werkveld.

De masteropleiding *Rechtsgeleerdheid* biedt een gevarieerd en breed aanbod aan studenten om zich verder te specialiseren binnen de rechtsgeleerdheid. Hierbij is ruime aandacht voor innovatieve onderwerpen rond maatschappelijke thema's zoals digitalisering, duurzaamheid en internationalisering. Het panel adviseert voor de track Publiekrecht voor Bedrijf en Burger meer aandacht te besteden aan communicatie van het profiel richting aankomende studenten om te voorkomen dat deze een meer klassieke staats- en bestuursrechtopleiding verwachten.

De masteropleiding *Aansprakelijkheid- en verzekeringsrecht* heeft een uniek profiel met de combinatie van aansprakelijkheidsrecht en verzekeringsrecht, en is daarbij duidelijk toegespitst op de praktijk. De opleiding biedt daarbij in de ogen van het panel een verrijkende wisselwerking tussen academische en praktijkvaardigheden.

De masteropleiding *Arbeidsrecht* is zowel verdiepend als verbredend, met een passende wisselwerking tussen academische en praktische vaardigheden die de student voorbereidt op het werkveld. Het panel waardeert dat de opleiding nauwgezet aandacht besteedt aan doorvertaling van de eindkwalificaties naar de onderwijspraktijk en daarmee een passende aansluiting van het curriculum op de eindkwalificaties en het werkveld beoogt te bewerkstelligen.

De focus van de masteropleiding *Financieel recht* ligt op financiële regulering en spreekt een specifieke doelgroep aan van zowel rechten- als andere studenten. Het panel ziet hierin goede mogelijkheden voor deze twee groepen studenten om elkaar te versterken en daarin bij te dragen aan de multidisciplinaire benadering van de opleiding.

De masteropleiding *Ondernemingsrecht* heeft een breed en multidisciplinair profiel. Naast de duidelijke praktijkgerichtheid van de opleiding, zag het panel een passend wetenschappelijk karakter terug in de opleiding.

De masteropleiding *Recht van de Gezondheidszorg* heeft een duidelijk eigen profiel die het gezondheidsrecht in de volle breedte bestrijkt. Het panel adviseert de opleiding te verkennen of multidisciplinariteit onderdeel kan worden van de focus van de opleiding om het profiel verder te versterken, te blijven aansluiten op het beroepenveld en het diverse instromende studentenpubliek, en ter versterking van de relevantie van deze opleiding voor de maatschappij.

De *Togamaster* heeft een heldere missie en profiel, met een focus op de rol van de togadrager in de rechtstaat, interne rechtsvergelijking en togavaardigheden en daarbij een duidelijke verbinding met de praktijk in het opleiden van studenten tot een togaberoep.

De masteropleiding *Commercial Law* heeft een sterk profiel met vier tracks die relevant zijn voor Rotterdam als commercieel centrum en havenstad. De internationale setting bereidt studenten voor op een carrière in het internationaal handelsrecht.

Het profiel van de masteropleiding *Fiscaal Recht* is volgens het panel relevant en goed gekozen, waarbij met name de keuze voor een aparte track Indirecte Belastingen in het oog springt. Die past volgens het panel goed bij de ontwikkelingen in het fiscaal recht. Het panel is positief over de aandacht voor ethiek en voor internationale aspecten van fiscaal recht in beide tracks.

De beoogde leerresultaten van de negen opleidingen zijn op academisch masterniveau geformuleerd en sluiten aan bij wat van masteropleidingen in de rechtsgeleerdheid en het fiscaal recht verwacht kan worden. Ze zijn zo geformuleerd dat ze in combinatie met een passende bacheloropleiding toelating geven tot uitoefening van gereguleerde beroepen (NOB-fiscalist voor de masteropleiding Fiscaal Recht en de togaberoepen voor de masteropleidingen in de rechtsgeleerdheid). De beroepenveldcommissies Rechtsgeleerdheid, respectievelijk Fiscaal Recht adviseren de opleidingen om de opleidingsdoelen aangesloten te houden bij de eisen van het werkveld. Het panel adviseert de opleidingen Rechtsgeleerdheid, Commercial Law en Fiscaal Recht binnen de beoogde leerresultaten differentiatie aan te brengen tussen de verschillende tracks. De masteropleiding Fiscaal Recht zou in de formulering van de beoogde leerresultaten ook aandacht moeten besteden aan de differentiatie met de bacheloropleiding, om zo recht te doen aan het in de opleiding aanwezige masterniveau. Wat betreft de externe financiering van de opleidingen Aansprakelijkheid en Verzekering, Arbeidsrecht en de Togamaster adviseert het panel volledige transparantie richting studenten en andere partijen, zodat gemaakte afspraken tussen deze organisaties en de opleidingen voor iedereen helder en inzichtelijk zijn.

Onderwijsleeromgeving

De masteropleidingen binnen ESL hanteren een onderwijsfilosofie met ruime aandacht voor vaardighedenonderwijs, activerend onderwijs en maatschappelijke impact. Studenten krijgen onderwijs in kleine groepen waarin ruimte is voor interactie tussen docenten en studenten. Volgens het panel is met name interactie met de praktijk een sterk punt en typerend voor de leeromgeving van de masteropleidingen aan de EUR. De curricula hebben ruime aandacht voor vaardighedenonderwijs via het Onderzoekspracticum en een juridisch-academische vaardighedenlijn. De curricula zijn zo ingericht dat de niet-fiscale masteropleidingen in combinatie met een passende bacheloropleiding civiel effect bereiken. De masteropleiding Fiscaal Recht is afgestemd op de lidmaatschapseisen van de NOB. Op basis van de feedback van studenten adviseert het panel de algemene opzet van de curricula die de masteropleidingen hanteren te stroomlijnen om meer ruimte voor de masterscriptie te creëren. Zo zouden de niet-fiscale opleidingen het Onderzoekspracticum nauwer met het scriptietraject kunnen verweven, en zouden alle opleidingen in overweging kunnen nemen de scriptie niet langer parallel te plannen met een inhoudelijk vak of de scriptie over een langere periode uit te spreiden.

De opleidingen bieden een passende begeleiding aan studenten, met ruime aandacht voor studentwelzijn. De begeleiding van de masterscripties kan volgens het panel verder gestructureerd worden, om ongelijkheid in de hoeveelheid en frequentie van feedback weg te nemen. Het panel adviseert hiervoor een scriptietraject met duidelijke deadlines en feedbackmomenten op te zetten, zoals bijvoorbeeld in de master Commercial Law al van kracht is. De opleidingen zijn studeerbaar, al adviseert het panel met name bij Fiscaal Recht, Financieel Recht en Recht van de Gezondheidszorg de vinger aan de pols te houden om na te gaan of studievertraging niet onnodig lang oploopt. De kwaliteit en omvang van het docententeam van de verschillende opleidingen voldoet. De faculteit heeft aandacht voor professionalisering en onderwijsinnovatie, en houdt daarbij ook de werklast voor docenten in het oog. Gastdocenten leggen een

koppeling tussen theorie en werkpraktijk, en worden in het algemeen gewaardeerd door studenten. Het panel moedigt de opleidingen aan doorlopend aandacht te blijven houden voor de kwaliteit van gastcolleges en gastdocenten vanwege de relatief grote rol die deze in het masteronderwijs hebben.

Voor de onderwijsleeromgeving van de individuele masteropleidingen stelt het panel het volgende vast:

Alle vijf tracks in de *master Rechtsgeleerdheid* bieden een coherent en aantrekkelijk curriculum. Strafrecht en Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht hebben sterke disciplinaire curricula in deze twee rechtsgebieden en met IEUL, PBB en Recht & Technologie biedt de opleiding drie meer multidisciplinaire tracks aan, die vakken uit verschillende rechtsgebieden combineren rond specifieke thema's. Het panel waardeert de innovatieve track Recht & Technologie waarin het eindwerk integraal onderdeel van het gehele curriculum is. De keuze om de track IEUL in het Engels aan te bieden past bij het internationale karakter van het vakgebied en het beroepsperspectief van studenten. Het panel adviseert voor deze track de instroomeisen en de inrichting van de eerste helft van het curriculum zo aan te passen dat er minder niveaueverschillen tussen studenten met en zonder juridische bachelorachtergrond merkbaar zijn. Dit kan bijvoorbeeld door striktere eisen te stellen aan de juridische basiskennis van instromende studenten, en door studenten met een juridische bachelor meer uitdaging te bieden in de eerste helft van het curriculum.

Het curriculum van de *master Aansprakelijkheid en Verzekering* biedt een passende wisselwerking tussen theorie en praktijk. De praktijk komt duidelijk terug bij kantoorbezoeken en twee stages die studenten lopen, om zo met beide kernthema's van de opleiding vertrouwd te raken in de beroepspraktijk. Studenten ervaren open contact met docenten en vinden hen goed benaderbaar. De geboden setting draagt bij aan een gemeenschapsgevoel onder studenten. De opleiding heeft een proactieve benadering en informeert studenten over de zwaarte van opleidingsonderdelen. Op deze manier biedt ze passend en welkom verwachtingsmanagement.

De masteropleiding *Arbeidsrecht* omvat een vaststaand curriculum met twee vaste contactdagen per week, waarbij studenten afwisselend op de campus en op locatie bij *associates* onderwijs krijgen. Hiermee wordt een uitdagende wisselwerking tussen theorie en academische vaardigheden enerzijds en praktijkvaardigheden en -ervaring anderzijds bereikt. De opleiding is daarbij gericht op de persoonlijke ontwikkeling van studenten, met veel aandacht voor het sociale aspect en het creëren van een veilige leeromgeving.

Het curriculum van de *master Financieel Recht* heeft een duidelijk multidisciplinaire invalshoek, biedt studenten veel contact met de praktijk en zit organisatorisch goed in elkaar. De opleiding heeft een proactieve houding in de begeleiding van studenten en biedt waar nodig maatwerk, met name ook bij het scriptietraject. Om de druk op de kwantiteit van het docententeam te beperken adviseert het panel de opleiding om zo mogelijk de inzet van een vakcoördinator in elk vak structureel te maken.

De *master Ondernemingsrecht* heeft een curriculum dat goed in elkaar zit en duidelijk gericht is op het zich eigen maken van zowel academische als praktische vaardigheden, onder meer door het groepsgewijs uitvoeren van een jaaropdracht. Daarnaast is er ruim aandacht voor reflectiemomenten in de opleiding. Het onderwijs wordt tevens in deeltijd aangeboden, waarbij het panel vaststelt dat de opleiding oog heeft voor het waar mogelijk verder verbeteren van de studeerbaarheid voor deze groep studenten. Het panel geeft de opleiding ter overweging mee ethiek structureel in te bedden in de opleiding en daarbij aandacht te hebben voor maatschappelijke ethische vraagstukken gerelateerd aan het ondernemingsrecht.

Het curriculum van de *master Recht van de Gezondheidszorg* heeft een logische opbouw met een duidelijke verbinding met actueel onderzoek. Studenten ervaren een inspirerend docententeam. Het panel vraagt de opleiding aandacht te hebben voor eventuele kwetsbaarheden die een klein docententeam meebrengt voor de continuïteit van het onderwijs, en de docentenkwantiteit structureel te borgen.

De *Togamaster* biedt een afwisselend curriculum dat studenten volgen in combinatie met een basismasteropleiding. De *Togamaster* besteedt ruim aandacht aan vaardigheden voor het uitoefenen van een togaberoep. Er is vanuit de opleiding veel samenwerking met *associates*; het panel geeft de opleiding mee de coördinatie hiervan te blijven borgen. Interne rechtsvergelijking is een onderscheidend element in de opleiding, zoals ook door de opleiding en studenten wordt ervaren. De opleiding kan dit in de documentatie en communicatie nog explicieter opnemen om haar eigenheid beter voor het voetlicht te brengen.

De vier tracks in de *master Commercial Law* hebben een duidelijke eenheid in opzet en structuur, met daarbinnen een duidelijke eigen signatuur met specialistische vakinhoud. Het curriculum heeft een duidelijke koppeling met de praktijk via bijdragen van externe partners, en biedt studenten dankzij een uitwisselingsprogramma met de National University of Singapore (NUS) een mooie kans voor internationale uitwisseling. De keuze voor Engelstalig onderwijs en een Engelstalige opleidingsnaam volgt op natuurlijke wijze uit de focus van de opleiding op het internationaal ondernemingsrecht, en de daarbij behorende carrièreperspectieven van studenten. De opleiding maakt expliciet gebruik van de diversiteit binnen de studentenpopulatie, waardoor studenten in een interactieve setting van elkaars perspectieven kunnen leren.

De curricula van de tracks Directe en Indirecte Belastingen in de *masteropleiding Fiscaal Recht* bieden een grondige behandeling van het fiscaal recht, met aandacht voor academische en juridische vaardigheden, ontwikkelingen in het vakgebied, ethiek en een met een sterke binding met de praktijk. Het panel adviseert de mogelijkheid voor een instroomtoets bij aanvang van de track Indirecte Belastingen breder onder de aandacht van studenten te brengen, en te onderzoeken of de werklust van het vak Werkcollege Indirecte Belastingen passend is bij het toegewezen aantal EC.

Toetsing

Alle opleidingen binnen ESL hanteren het facultaire toetsbeleid, waarbij ESL het zorgen en het borgen van de toetskwaliteit onderscheidt. Het panel concludeert dat de opleidingen een gedegen uitgewerkt toetsstelsel hebben en vindt de scheiding tussen zorgen en borgen goed opgezet. Het panel stelt met goedkeuring vast dat de opleidingen passende toetsvormen en een variëteit aan toetsvormen inzetten. In de ogen van het panel is een passende invulling gegeven aan borging van de beoordelingskwaliteit door examinatoren. Er is een goed en daadkrachtig functionerende examencommissie, die haar taken en verantwoordelijkheden kent, daar verantwoordelijkheid voor neemt en een goed werkende procedure heeft neergezet. Het panel waardeert dat alle opleidingen inmiddels dezelfde criteria gebruiken voor het beoordelen van scripties, werken met *rubrics* en bij de scriptiebeoordeling een tweede, onafhankelijke examinerator en indien nodig derde, onafhankelijke beoordelaar betrokken is. Wel adviseert het panel opleidingen om het beoordelingsformulier te delen met studenten ten behoeve van de transparantie richting studenten en om gelijke behandeling van studenten te borgen.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel stelt vast dat de eindwerken en de alumni van alle masteropleidingen laten zien dat de beoogde leerresultaten worden behaald. Alumni stromen succesvol door naar diverse functies in het beroepenveld die relevant zijn voor de doelen van de opleidingen.

Scoretabel

Het panel beoordeelt de opleidingen als volgt:

Masteropleiding Rechtsgeleerdheid

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Aansprakelijkheid en Verzekering

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Arbeidsrecht

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Financieel Recht

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Ondernemingsrecht

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Recht van de Gezondheidszorg

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet

Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Togamaster

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Commercial Law

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Fiscaal Recht

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Em. Prof. Tineke Cleiren, voorzitter

Drs. Jessica van Rossum, secretaris Aansprakelijkheid en Verzekering, Arbeidsrecht, Financieel Recht, Ondernemingsrecht, Recht van de Gezondheidszorg en Togamaster

Peter Hildering MSc, secretaris Rechtsgeleerdheid, Commercial Law en Fiscaal Recht

Datum: 12 juli 2024

Introductie

Procedure

Visitatie

De masteropleidingen Rechtsgeleerdheid, Aansprakelijkheid en Verzekering, Arbeidsrecht, Financieel Recht, Ondernemingsrecht, Recht van de Gezondheidszorg, Togamaster, Commercial Law en Fiscaal Recht van Erasmus School of Law (ESL), Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) werden op 27, 28 en 29 februari 2024 door een onafhankelijk peer review panel beoordeeld in het kader van de visitatiegroep Rechtsgeleerdheid I. Dit cluster bestond uit 33 opleidingen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, Nyenrode Business Universiteit, de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit. De beoordeling verliep volgens de procedure en standaarden van het NVAO Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (d.d. september 2018).

In opdracht van het cluster Rechtsgeleerdheid I verzorgde evaluatiebureau Academion de begeleiding van de van de visitatie. Fiona Schouten trad op als coördinator en secretaris. Ook Irene Conradie, Peter Hildering, Mariette Huisjes en Jessica van Rossum waren secretaris binnen het cluster. Zij zijn door de NVAO gecertificeerd en als secretaris geregistreerd. Voor het bezoek aan de EUR was Peter Hildering secretaris voor de bacheloropleidingen Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht, en de masteropleidingen Rechtsgeleerdheid, Commercial Law en Fiscaal Recht. Jessica van Rossum was secretaris voor de masteropleidingen Arbeidsrecht, Ondernemingsrecht, Aansprakelijkheid en Verzekering, Financieel Recht, Recht van de Gezondheidszorg, en de Togamaster.

Vorbereiding

In samenspraak met de te visiteren instellingen en opleidingen stelde Academion het visitatiepanel samen, rekening houdend met de expertise en onafhankelijkheid van de leden en met de consistentie binnen het cluster. De NVAO stemde op 2 januari 2024 in met de samenstelling van het panel. De coördinator instrueerde de panelvoorzitter over haar rol binnen de visitatie volgens het Profiel van de voorzitter (NVAO 2016).

De contactpersonen van de Erasmus Universiteit Rotterdam stelden voor het visitatiebezoek een bezoekprogramma op in overleg met de coördinator (zie bijlage 3). De faculteit, Erasmus School of Law (ESL) selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Daarnaast bepaalde de faculteit dat het ontwikkelgesprek zou worden vormgegeven als onderdeel van het bezoek. Op basis van dit gesprek werd een apart ontwikkelverslag gemaakt.

In de aanloop naar de visitatie stuurden de opleidingen een lijst van afgestudeerden van het studiejaar 2022-2023 (tussen september 2022 en augustus 2023) naar de coördinator. Voor de opleiding Aansprakelijkheid en Verzekering bevatte deze lijst ook de afgestudeerden van het studiejaar 2021-2022 (tussen september 2021 en augustus 2022). Uit deze lijsten selecteerde de panelvoorzitter in samenspraak met de secretarissen 15 eindwerken per opleiding. Daarbij hield zij rekening met de spreiding van de eindcijfers, de beoordelaars en de verschillende afstudeerrichtingen. Voor de masteropleidingen Rechtsgeleerdheid, Commercial Law en Fiscaal Recht las het panel ten minste twee afstudeerwerken van iedere track, en voor de masteropleidingen Rechtsgeleerdheid, Financieel Recht, Ondernemingsrecht, Recht van de Gezondheidszorg en Fiscaal Recht bevatte de selectie werken van zowel de voltijd- als de deeltijdvarianten. Voor de Togamaster spreidde het panel de selectie over studenten die de opleiding met verschillende andere masteropleidingen aan de

faculteit combineerden. Zie voor een uitgebreidere verdeling bijlage 4. Voorafgaand aan het bezoek stelden de opleidingen de geselecteerde eindwerken met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel. Ook zonden de opleidingen het panel hun informatiedossiers en aanvullende stukken toe (zie bijlage 4).

De panelleden bestudeerden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretarissen. Deze verzamelden de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidden dit onder de panelleden. Op 16 februari 2024 hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van het zelfevaluatie-rapport, de gelezen eindwerken en de taakverdeling ter sprake kwamen. Ook werd het panel geïnformeerd over de van toepassing zijnde beoordelingskaders, de werkwijze en de planning van de visitaties en de rapportage.

Bezoek

Tijdens het visitatiebezoek sprak het panel met verschillende opleidingsvertegenwoordigers (zie bijlage 3). Ook bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopsprekkuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt. Het panel beëindigde het visitatiebezoek met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het visitatiebezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin zij de voorlopige indrukken, algemene observaties en suggesties voor ontwikkelpunten van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretarissen schreven gezamenlijk een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat voor aan de coördinator binnen Academion voor een collegiale toets. Daarna vroegen de secretarissen de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurden de secretarissen het rapport naar de faculteit met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretarissen pasten de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de coördinator het naar Erasmus School of Law van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Panel

Bij de clustervisitatie Rechtsgeleerdheid I zijn de volgende panelleden betrokken:

- Em. prof. mr. C.P.M. (Tineke) Cleiren, emeritus hoogleraar Straf- en Strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden (voorzitter);
- Prof. dr. E. (Elisabeth) Alofs, hoofddocent Familie- en Familiaalvermogensrecht aan de Vrije Universiteit Brussel (België);
- Prof. dr. J.N. (Jan) Bouwman, hoogleraar Belastingrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. mr. dr. L.H.J. (Maurice) Adams, hoogleraar Encyclopedie van het recht aan Tilburg University;
- Prof. dr. M.M.T.A. (Marcel) Brus, hoogleraar Internationaal Publiekrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Em. prof. dr. H.E.G.S. (Hildegard) Schneider, emeritus hoogleraar European Law aan Maastricht University;
- Prof. mr. dr. S.E. (Steven) Bartels, hoogleraar Burgerlijk recht aan de Radboud Universiteit;
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel, hoogleraar Europees Recht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. I.J.J. (Irene) Burgers, hoogleraar Internationaal en Europees Belastingrecht, en Economics of Taxation aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. mr. T. (Ton) Liefwaard, hoogleraar Kinderrechten aan de Universiteit Leiden;

- N. (Noor) Kikken BSc., bachelorstudent Fiscaal Recht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (student-lid);
- D. (David) de Wit, bachelorstudent Rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam (student-lid);
- T. (Tuncay) Yazar, masterstudent Staats- en Bestuursrecht, resp. Arbeidsrecht aan de Universiteit van Amsterdam (student-lid);
- Prof. mr. dr. W.D. (Wilbert) Kolkman, hoogleraar Algemene Rechtswetenschap en Familievermogensrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. I.M. (Martje) Boekema, universitair docent Staats- en Bestuursrecht en Rechtstheorie aan de Universiteit Utrecht (referent);
- Mr. dr. J.M. (Jens) Iverson, universitair docent Internationaal recht aan de Universiteit Leiden (referent);
- Prof. mr. dr. A.M. (Aline) Klingenberg, hoogleraar Onderwijsinnovatie, Datadelen en Communicatierecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. W.G.M. (Willem) Plessen, emeritus universitair hoofddocent Arbeidsrecht aan de Tilburg University (referent);
- Mr. M.F. (Melita) van der Mersch, partner en advocaat Gezondheidsrecht bij Velink & De Die advocaten (referent);
- Dr. S.F.W. (Steffie) van den Bosch LL.M. MSc., universitair docent Privaat-, Zaken- en Arbeidsrecht aan de Tilburg University (referent);
- Mr. dr. E.G.D. (Emanuel) van Dongen LL.M., universitair hoofddocent Privaatrecht aan de Universiteit Utrecht (referent);
- Prof. dr. S.A.C.M. (Saskia) Lavrijssen, hoogleraar Economic Regulation and Market Governance of Network Industries aan de Tilburg University (referent);
- Prof. mr. dr. A.C. (Aart) Hendriks, hoogleraar Gezondheidsrecht aan de Universiteit Leiden (referent);
- Em. prof. mr. D.F.M.M. (Niek) Zaman, emeritus hoogleraar Notarieel Ondernemingsrecht aan de Universiteit Leiden en adviseur bij Loyens & Loeff N.V. (referent);
- Mr. dr. S.N. (Simone) de Valk, universitair docent Arbeidsrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen (referent);
- Mr. dr. M.D.J. (Matthijs) van der Wulp, universitair docent Fiscaal recht en Fiscale Economie aan de Tilburg University (referent);
- Mr. dr. W. (Walter) Dijkshoorn, seniorjurist bij de Directie Bestuursrechtspraak van de Raad van State (referent).

Het panel dat de masteropleidingen in de Rechtsgeleerdheid aan de Erasmus Universiteit Rotterdam beoordeelde, bestond uit de volgende leden:

- Em. prof. mr. C.P.M. (Tineke) Cleiren, emeritus hoogleraar Straf- en Strafprocesrecht aan de Universiteit Leiden (voorzitter);
- Prof. dr. E. (Elisabeth) Alofs, hoofddocent Familie- en Familiaalvermogensrecht aan de Vrije Universiteit Brussel (België);
- Prof. dr. J.N. (Jan) Bouwman, hoogleraar Belastingrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. mr. dr. L.H.J. (Maurice) Adams, hoogleraar Encyclopedie van het recht aan de Tilburg University;
- Prof. dr. M.M.T.A. (Marcel) Brus, hoogleraar Internationaal Publiekrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. mr. T. (Ton) Liefwaard, hoogleraar Kinderrechten aan de Universiteit Leiden;
- T. (Tuncay) Yazar, masterstudent Staats- en Bestuursrecht, en Arbeidsrecht, aan de Universiteit van Amsterdam (student-lid);
- Prof. mr. dr. A.C. (Aart) Hendriks, hoogleraar Gezondheidsrecht aan de Universiteit Leiden (referent);

- Em. prof. mr. D.F.M.M. (Niek) Zaman, emeritus hoogleraar Notarieel Ondernemingsrecht aan de Universiteit Leiden en adviseur bij Loyens & Loeff N.V. (referent);
- Mr. dr. M.D.J. (Matthijs) van der Wulp, universitair docent Fiscaal recht en Fiscale Economie aan de Tilburg University (referent);
- Mr. dr. W. (Walter) Dijkshoorn, seniorjurist bij de Directie Bestuursrechtspraak van de Raad van State (referent).

Informatie over de opleidingen

Naam van de instelling: Erasmus Universiteit Rotterdam
 Status van de instelling: Bekostigde
 Resultaat instellingstoets: Positief

Naam van de opleiding: Rechtsgeleerdheid
 CROHO-nummer: 60084
 Niveau van de opleiding: Master
 Oriëntatie van de opleiding: Academisch
 Aantal studiepunten: 60 EC
 Afstudeerrichtingen: Recht & Technologie
 International and European Union Law
 Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht
 Publiekrecht voor Bedrijf en Burger
 Strafrecht
 Locatie: Rotterdam
 Variant(en): Voltijd, deeltijd
 Onderwijstaal: Nederlands, Engels
 Inleverdatum NVAO: 1-11-2024

Naam van de opleiding: Aansprakelijkheid en Verzekering
 CROHO-nummer: 60449
 Niveau van de opleiding: Master
 Oriëntatie van de opleiding: Academisch
 Aantal studiepunten: 60 EC
 Locatie: Rotterdam
 Variant(en): Voltijd
 Onderwijstaal: Nederlands
 Inleverdatum NVAO: 1-11-2024

Naam van de opleiding: Arbeidsrecht
 CROHO-nummer: 60222
 Niveau van de opleiding: Master
 Oriëntatie van de opleiding: Academisch
 Aantal studiepunten: 60 EC
 Locatie: Rotterdam
 Variant(en): Voltijd
 Onderwijstaal: Nederlands
 Inleverdatum NVAO: 1-11-2024

Naam van de opleiding: Financieel Recht

CROHO-nummer: 60086
Niveau van de opleiding: Master
Oriëntatie van de opleiding: Academisch
Aantal studiepunten: 60 EC
Locatie: Rotterdam
Variant(en): Voltijd, deeltijd
Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 1-11-2024

Naam van de opleiding: Ondernemingsrecht
CROHO-nummer: 60408
Niveau van de opleiding: Master
Oriëntatie van de opleiding: Academisch
Aantal studiepunten: 60 EC
Locatie: Rotterdam
Variant(en): Voltijd, deeltijd
Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 1-11-2024

Naam van de opleiding: Recht van de Gezondheidszorg
CROHO-nummer: 60451
Niveau van de opleiding: Master
Oriëntatie van de opleiding: Academisch
Aantal studiepunten: 60 EC
Locatie: Rotterdam
Variant(en): Voltijd, deeltijd
Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 1-11-2024

Naam van de opleiding: Togamaster
CROHO-nummer: 60450
Niveau van de opleiding: Master
Oriëntatie van de opleiding: Academisch
Aantal studiepunten: 60 EC
Locatie: Rotterdam
Variant(en): Voltijd
Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 1-11-2024

Naam van de opleiding: Commercial Law
CROHO-nummer: 60452
Niveau van de opleiding: Master
Oriëntatie van de opleiding: Academisch
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: Commercial and Company Law
International Arbitration
Maritime and Transport Law
International Business Law

Locatie: Rotterdam
Variant(en): Voltijd
Onderwijstaal: Engels
Inleverdatum NVAO: 1-11-2024

Naam van de opleiding: Fiscaal Recht
CROHO-nummer: 66827
Niveau van de opleiding: Master
Oriëntatie van de opleiding: Academisch
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: Directe belastingen
Indirecte belastingen

Locatie: Rotterdam
Variant(en): Voltijd, deeltijd
Onderwijstaal: Nederlands
Inleverdatum NVAO: 1-11-2024

Beschrijving van de beoordelingsstandaarden

Organisatie

De masteropleidingen Rechtsgeleerdheid aan de Erasmus Universiteit Rotterdam worden georganiseerd door Erasmus School of Law (ESL). ESL organiseert dertien opleidingen. Elf daarvan zijn beoordeeld tijdens de clustervisitatie Rechtsgeleerdheid I. De masteropleidingen delen een opleidingsdirecteur, met uitzondering van de masteropleiding Fiscaal Recht, die een eigen opleidingsdirecteur heeft. De masteropleidingen delen een vice-decaan onderwijs, hebben een gezamenlijke opleidingscommissie en vallen onder de facultaire examencommissie.

Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel

De documentatie omvatte een plan van aanpak naar aanleiding van de aanbevelingen van het vorige accreditatiepanel in 2018, en een reflectie daarop in de tussentijdse opleidingsbeoordeling in 2021. Het panel concludeert dat de aanbevelingen passend zijn opgevolgd door de masteropleidingen. Het panel is tevreden met de maatregelen die zijn genomen en ziet dat deze hebben bijgedragen aan verbetering van de kwaliteit van de opleidingen. Dit betreft onder andere het aanpassen van de beoogde leerresultaten op het gebied van multidisciplinariteit en de introductie van de vaardighedenlijn in alle masteropleidingen. Onder de betreffende standaarden wordt dit op een aantal punten nader besproken.

Deeltijdvarianten

Een aantal masteropleidingen is in deeltijd te volgen. Dit gaat om de masteropleidingen Financieel Recht, Fiscaal Recht, Ondernemingsrecht, Recht van de Gezondheidszorg en Rechtsgeleerdheid. Deze deeltijdstudenten volgen hetzelfde onderwijs gezamenlijk met de voltijdstudenten, maar in een lager tempo. Zij maken in overleg met de studieadviseur een maatwerkcurriculum dat past bij hun eigen planning en ambitie. Het aandeel deeltijdstudenten binnen de opleidingen is beperkt: doorgaans schrijven minder dan vijf deeltijdstudenten per jaar zich in per opleiding. Verspreid over de verschillende interviews heeft het panel met vier van deze deeltijdstudenten gesproken, en dit vanwege de gelijkaardige opzet als representatief genomen voor het deeltijdonderwijs op masterniveau binnen ESL. Tenzij anders aangegeven gelden alle oordelen in dit rapport voor zowel de voltijd- als de deeltijdvarianten.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Profiel masteropleidingen

Het onderzoek en onderwijs van ESL legt nadruk op recht in haar economische en sociale context. ESL wil studenten opleiden voor juridische en fiscale functies in een steeds complexer, digitaal en internationaler wordende wereld. ESL geeft hier in de masterfase vorm aan door middel van hoogwaardig, activerend en veelal kleinschalig onderwijs. De negen masteropleidingen (bestaand uit in totaal 17 tracks) bieden gezamenlijk een breed palet aan onderwijs dat zich, afhankelijk van de opleiding of track in meer of mindere mate, richt op recht en bedrijfsleven (*'where law meets business'*) en op impactgedreven onderwijs. Ze bereiden studenten voor op een breed scala aan juridische en fiscale beroepen.

Het palet van opleidingen omvat naast verbredende en verdiepende masteropleidingen ook een aantal specialistische, multidisciplinaire en internationaal gerichte opleidingen. De masteropleidingen Aansprakelijkheid en Verzekering, Arbeidsrecht en de Togamaster zijn specialistisch en selectief, en bieden een geselecteerde groep van 25-30 studenten academisch onderwijs met een sterk praktijkgerichte component, waarbij studenten via masterclasses en stages in nauw contact met de praktijk kennis en vaardigheden verwerven. De masteropleidingen Financieel Recht en in mindere mate Recht van de Gezondheidszorg zijn multidisciplinair, en laten ook studenten toe vanuit andere disciplines, zoals bedrijfskunde of bedrijfseconomie (Financieel Recht) en geneeskunde of gezondheidswetenschappen (Recht van de Gezondheidszorg). De vier varianten van de master Commercial Law en de variant International and European Union Law van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid zijn internationaal gericht. Deze worden in het Engels onderwezen en trekken daarmee een deels internationale studentenpopulatie.

Het panel heeft de algemene missie en visie van de masteropleidingen binnen ESL bestudeerd en hierover gesproken met verschillende geledingen binnen de faculteit. Het concludeert dat ESL op facultair niveau een heldere en duidelijke visie op de masteropleidingen heeft, waarbij met name het *'where law meets business'*-karakter van de opleidingen duidelijk naar voren komt. De verschillende masteropleidingen leggen elk op hun eigen manier in het onderwijs duidelijke connecties met het werkveld. De faculteit is sterk verankerd in de regio Rotterdam en heeft connecties met adviesbureaus, advocatenkantoren, de Rechtbank Rotterdam, verzekeraars, transportbedrijven, het havenbedrijf en andere bedrijven uit de regio. Het panel ziet dit als een belangrijke kracht van de opleidingen en denkt dat dit studenten een relevante leeromgeving biedt met ruime mogelijkheden zich te oriënteren op een vervolgcarière.

Het aanbod van masteropleidingen is volgens het panel divers. Studenten hebben de keuze uit een brede selectie aan relevante richtingen en specialisaties, en ook internationaal of meer nationaal gerichte opleidingen. Uit het gesprek met het facultair management begreep het panel dat het facultair beleid zich vooral richt op discussie en uitwisseling over de focuspunten van de faculteit, en de individuele opleidingen tot op zekere hoogte autonoom hun eigen uitwerking van de facultaire visie kunnen bepalen. Sommige elementen, zoals de vaardighedenlijn met het Onderzoekspracticum (zie standaard 2), zijn wel als verplichting aan alle opleidingen opgelegd. Het panel heeft begrip voor de keuze om opleidingen deels autonoom te laten opereren en stelt vast dat in de praktijk de opleidingen zich veelvuldig laten inspireren door het facultair beleid, en er een regelmatige uitwisseling van ideeën tussen faculteit en opleidingen plaatsvindt. Op enkele punten, die verderop in dit rapport besproken worden, had het panel de indruk dat de opleidingen zouden kunnen profiteren van een meer gecentraliseerd beleid en uitwisseling van *best practices*. Ook adviseert het panel de faculteit de efficiëntie van de onderwijsorganisatie binnen de breedte van het masteraanbod in het oog te houden. Zo merkte het panel dat de Nederlandstalige opleiding Ondernemingsrecht en de Engelstalige opleiding Commercial Law slechts in beperkte mate samenwerken. Het panel verwacht dat er in de samenhang tussen deze opleidingen, en wellicht ook tussen andere opleidingen in de faculteit, nog kwaliteits- en tijdswinst te behalen is.

Tijdens de visitatie vernam het panel dat de masteropleidingen Aansprakelijkheid en Verzekering, Arbeidsrecht en de Togamaster externe financiering ontvangen van commerciële partners. Volgens de faculteit is deze financiering noodzakelijk om deze kleinschalige en selectieve masters te kunnen organiseren. Als tegenprestatie hebben deze commerciële partners de gelegenheid zich te presenteren aan studenten van de opleiding in de hoop hen te verleiden na afloop van de opleiding bij hen te komen werken. Samenwerking met externe partners versterkt ook de inhoudelijke verbinding met het werkveld. Om die reden benaderen de opleidingen ook proactief externe partners zonder commerciële drijfveer met een vraag om samenwerking. Zo heeft de Togamaster ook partnerschappen met een rechtbank en een bureau voor sociale advocatuur die zonder financiële sponsoring op een vergelijkbare manier als de commerciële

partners aan de opleiding bijdragen. Deze externe partners hebben geen invloed op de inhoud van de opleiding en de toelating van studenten: de opleidingen houden volledige controle over de inhoud en toelating. Het panel begrijpt de overwegingen van de opleidingen om voor deze vorm van financiering te kiezen. Wel adviseert het hierbij volledige transparantie, onder meer richting studenten, over deze externe financiering. Als de gemaakte afspraken tussen deze organisaties en de opleidingen voor iedereen helder en inzichtelijk zijn, kan dit misverstanden over deze samenwerkingen voorkomen.

Beroepsvereisten

Het panel stelt vast dat de beoogde leerresultaten (en aansluitend daarbij het curriculum) van de masteropleidingen zo zijn ingericht dat ze in combinatie met een passende bacheloropleiding toelating geven tot uitoefening van gereguleerde beroepen. Bij de masteropleiding Fiscaal Recht gaat dit om de lidmaatschapseisen voor fiscaal juristen, zoals gesteld door de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB). Voor de opleidingen in het domein Rechtsgeleerdheid gaat dit om de vereisten voor zogenaamde togaberoepen – zoals verwoord in het Convenant civiel effect tussen de juridische faculteiten, de Raad voor de Rechtspraak en de Nederlandse Orde van Advocaten (zie ook standaard 2). Vanuit alle juridische masteropleidingen, met uitzondering van Fiscaal Recht, kunnen studenten civiel effect bereiken. Vanwege de multidisciplinaire instroom in de masteropleiding Recht van de Gezondheidszorg, Financieel Recht en enkele tracks binnen de masteropleiding Rechtsgeleerdheid kan het per student verschillen of dit civiel effect kan worden bereikt: dit geldt alleen voor studenten die een passende bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid hebben gevolgd.

Missie en profiel: Rechtsgeleerdheid

De masteropleiding Rechtsgeleerdheid biedt studenten de mogelijkheid hun kennis en vaardigheden te verdiepen binnen de discipline Rechtsgeleerdheid, en zich voor te bereiden op een carrière in rechtswetenschappelijk onderzoek of in een juridische praktijkfunctie. Studenten kiezen daarbij één van de vijf tracks die de opleiding aanbiedt. De tracks hebben een vergelijkbare opbouw, maar verschillen op het inhoudelijke terrein binnen de rechtsgeleerdheid waarop studenten kennis en vaardigheden verwerven:

- In de track *International and European Union Law (IEUL)* bestuderen studenten internationaal en Europees recht in samenhang, en bestuderen hoe deze interacteren met elkaar en met nationale rechtssystemen. De track is multidisciplinair: deze maakt studenten bewust van de bredere context waarin recht ontstaat en wordt toegepast, en besteedt daarbij ook aandacht aan economie, politicologie, bestuurskunde, ethiek en sociale wetenschappen.
- De track *Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht* heeft tot doel juristen op te leiden met een brede kennis op rechtsterreinen als contractenrecht, goederenrecht, aansprakelijkheidsrecht en procesrecht. De track heeft naast een rechtswetenschappelijke dimensie ook een sterke praktijkgerichte dimensie, waarin studenten leren privaatrechtelijke kennis toe te passen in de praktijk. Afstudeerders van deze variant kunnen aan het werk in de klassieke togaberoepen, het bedrijfsleven, bij overheden en financiële instellingen of als rechtswetenschapper.
- De track *Publiekrecht voor Bedrijf en Burger (PBB)* behandelt publiekrechtelijke vraagstukken binnen de driehoek overheid, burger en bedrijf. Hiermee breidt de track de traditionele bilaterale verhouding tussen bedrijf of burger enerzijds, en de overheid anderzijds, uit tot een trilaterale verhouding. Relevante onderwerpen zijn duurzaamheidsvraagstukken, risico's op discriminatie door algoritmes en de invloed van grote techbedrijven op de samenleving. De track heeft als ambitie om studenten voor te bereiden op de complexiteit van juridische dienstverlening aan bedrijven en op het functioneren als publiekrechtelijk jurist in het moderne openbaar bestuur.
- De track *Strafrecht* bereidt voor op een loopbaan in de praktijk van het strafrecht, en biedt studenten een diepe en brede kennis van alle aspecten van het strafrecht. Het is de oudste track

binnen de masteropleiding Rechtsgeleerdheid, en wordt al sinds het ontstaan van de faculteit aangeboden. De laatste jaren is een sterkere internationale component aan de variant toegevoegd vanwege de verdere globalisering van de samenleving.

- De track *Recht en Technologie: Governance, AI en Legal Tech* is de nieuwste track binnen de masteropleiding Rechtsgeleerdheid, en wordt sinds 2023-2024 aangeboden. De track beoogt studenten op te leiden die kunnen bijdragen aan de inrichting van een verantwoorde digitale samenleving en het juridisch beroep waarbij digitalisering een steeds groter rol speelt. De variant is ontwikkeld in samenspraak met een klankbordgroep bestaand uit vertegenwoordigers van de arbeidsmarkt. Hij besteedt aandacht aan publiek- en privaatrechtelijke aspecten in de regulering en governance van moderne digitale technologie, zoals AI en big data. Ethische en rechtsstatelijke vragen rondom privacy, democratie en fundamentele rechten komen daarbij expliciet aan bod.

Het panel waardeert de gevarieerde en brede opzet van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid. Studenten kunnen zich op verschillende relevante gebieden verder specialiseren binnen de rechtsgeleerdheid. Zij hebben daarbij de keuze uit een aantal meer klassieke rechtsgebieden (Strafrecht, Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht), een internationale, Engelstalige track die internationaal en Europees recht in samenhang aanbiedt (IEUL), en twee tracks die verschillende rechtsgebieden combineren rondom een specifiek thema (PBB en Recht & Technologie). Het panel stelt met goedkeuring vast dat de opleiding durft te innoveren, en daarbij oog heeft voor maatschappelijke thema's rondom digitalisering, duurzaamheid en internationalisering. Bij de track Recht en Technologie strekt deze innovatie zich ook uit richting het onderwijs zelf: deze track huisvest een aantal pilots van nieuwe onderwijsconcepten (zie standaard 2).

Uit het studenthoofdstuk en tijdens het interview met studenten vernam het panel dat sommige studenten moeite hebben het profiel van de track PBB op waarde te schatten. Zij hadden in eerste instantie meer verdiepend onderwijs in staats- en bestuursrecht verwacht, terwijl de track deze rechtsgebieden vooral ondersteunend aan de discussie over publiekrechtelijke vraagstukken aanbiedt. Het panel vindt dat de opleiding een legitieme keuze heeft gemaakt om een meer multidisciplinaire track aan te bieden, en stelt ook vast dat de track binnen de vakken voldoende verdieping in staats- en bestuursrecht bevat om aan het civiel effect te kunnen voldoen. Wel adviseert het meer aandacht te besteden aan de communicatie van het profiel van de track richting (aankomende) studenten, zodat helder is dat zij geen klassieke staats- en bestuursrechtopleiding kunnen verwachten.

Missie en profiel: Aansprakelijkheid en Verzekering

De masteropleiding Aansprakelijkheid en Verzekering (A&V) is een selectieve master die studenten een integrale kennismaking biedt met het aansprakelijkheidsrecht en het verzekeringsrecht, twee nauw verweven rechtsgebieden van maatschappelijk en juridisch belang. De opleiding beoogt zowel een wetenschappelijke als een praktijkgerichte masteropleiding te zijn, waarin studenten inhoudelijke kennis opdoen over het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht, het procesrecht en de Europese dimensie van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht. Daarnaast maken studenten kennis met de praktijk tijdens stages en masterclasses die worden verzorgd door kantoren die als externe partners bij de opleiding aangesloten zijn.

Het panel waardeert het unieke karakter van de opleiding met de combinatie van aansprakelijkheidsrecht en verzekeringsrecht, waarbij het profiel duidelijk toegespitst is op de praktijk. De opleiding biedt in de ogen van het panel een verrijkende wisselwerking tussen academische en praktijkvaardigheden, met aandacht voor enerzijds academische onderzoeks- en schrijfvaardigheden en anderzijds het vergaren van inhoudelijke en praktische kennis. De opleiding bespreekt de beoogde leerresultaten jaarlijks met studenten en met de

Raad van Advies en houdt de inhoud van de opleiding daarmee aangesloten op de verwachtingen van het werkveld.

Missie en profiel: Arbeidsrecht

De masteropleiding Arbeidsrecht is een selectieve masteropleiding en beoogt impactvol academisch onderwijs te bieden op het gebied van het arbeidsrecht. Studenten ontwikkelen academische vaardigheden als onderzoeks-, schrijf- en presentatievaardigheden en maken zich daarnaast competenties als samenwerken, innoveren en praktiseren van het recht eigen. De opleiding geeft het onderwijsprogramma vorm in nauwe samenwerking met de (beroeps)praktijk. De opleiding streeft daarbij een optimale wisselwerking na tussen academische verdieping op de campus en praktische toepassing op locatie bij zogenoemde *associates* van de master, waaronder advocatuur, bedrijfsleven, rechterlijke macht, Sociaal-Economische Raad en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De opleiding beoogt met deze samenwerking met de (beroeps)praktijk studenten juridische vaardigheden bij te brengen in een realistische omgeving en op een niveau dat aansluit op die praktijk.

In de ogen van het panel biedt de masteropleiding Arbeidsrecht een verdiepende en verbredende studie van het arbeidsrecht, met een passende wisselwerking tussen academische en praktische vaardigheden die de student voorbereidt op het werkveld. In het gesprek met studenten vernam het panel dat studenten waarderen dat de masteropleiding arbeidsrecht als een op zichzelf staande discipline kadert en daarmee aansluit bij de focus en specialisatie die het werkveld vraagt. De opleiding besteedt jaarlijks aandacht aan doorvertaling van de eindkwalificaties naar de onderwijspraktijk.. Het panel vindt het positief dat de opleiding hiermee een passende aansluiting van het curriculum op de eindkwalificaties en het werkveld beoogt te bewerkstelligen.

Missie en profiel: Financieel Recht

De masteropleiding Financieel Recht is gericht op regulering van en toezicht op financiële markten: het financieel toezichtrecht. De opleiding beoogt breed geschoolde juristen op te leiden met adequate kennis van het Nederlandse, Europese en internationale financiële toezichtrecht en begrip van de ratio en doelstellingen daarvan; juristen die in staat zijn om in een breed maatschappelijk beroepenveld op academisch niveau specialistisch financieel-rechtelijk werk in de financiële sector of hieraan gerelateerd te verrichten. De opleiding ambieert studenten een kritische houding te laten ontwikkelen met oog voor de plaats van de financiële sector in de economie en samenleving en de verhouding van het financiële recht tot andere relevante disciplines. De opleiding hanteert een multidisciplinair perspectief, waarbij het financiële toezichtrecht in de context van verschillende disciplines wordt benaderd en bestudeerd, zoals financiële economie, gedragseconomie, psychologie en ethiek. De opleiding staat open voor studenten met en zonder juridische vooropleiding, in beginsel voor studenten met een vooropleiding in Rechtsgeleerdheid, Economie en Bedrijfskunde. Na afronding van de masteropleiding krijgen studenten de juridische mastertitel (LL.M.), afhankelijk van de gevolgde bacheloropleiding leidt dit tot wel of geen civiel effect.

Het panel waardeert de focus van de opleiding specifiek gericht op financiële regulering. De opleiding spreekt daarmee een specifieke doelgroep aan van zowel rechtenstudenten als andere studenten. In de ogen van het panel kunnen deze twee groepen studenten elkaar mooi versterken in de diverse ervaring en kennis die zij inbrengen in de opleiding, wat bijdraagt aan de multidisciplinaire benadering in de opleiding. Het panel waardeert de instelling van een eigen beroepenveldcommissie voor de opleiding die het deelt met de masteropleiding Ondernemingsrecht, waarmee ze de connectie houdt met het werkveld.

Missie en profiel: Ondernemingsrecht

De masteropleiding Ondernemingsrecht richt zich op het ondernemingsrecht in brede zin. Het ondernemingsrecht komt in de opleiding aan bod vanuit zowel het perspectief van het midden- en kleinbedrijf, als ook vanuit het perspectief van multinationals en beursvennootschappen. Er is aandacht voor diverse nationale en Europese rechtsvormen en regelgeving die daarop toeziet, en onderwerpen die samenhangen met ondernemingen. In de opleiding komen fusies en overnames vanuit het verbintenissenrecht, het insolventierecht, de arbeidsrechtelijke kant van reorganisaties en het bestuursrechtelijk kader waarin beursvennootschappen opereren aan bod. De opleiding benadert ondernemingsrecht multidisciplinair vanuit meerdere invalshoeken, waaronder de rechtseconomie en psychologie. Daarnaast is de opleiding internationaal georiënteerd, met aandacht voor de invloed van Europese wetgeving op het nationale ondernemingsrecht en het belang van Nederland als vestigingsklimaat voor ondernemingen. Met het profiel beoogt de opleiding juristen op te leiden die breed inzetbaar zijn en kunnen instromen in zowel togaberoepen als in functies die zijn gericht op het zelfstandig doen van wetenschappelijk onderzoek, het (internationale) bedrijfsleven en andere maatschappelijke sectoren, zoals banken, verzekeringsmaatschappijen en het effectenwezen.

Het panel waardeert het brede en multidisciplinaire profiel van de opleiding. Het vernam tijdens het gesprek met studenten dat zij het wetenschappelijk karakter van de opleiding passend vinden naast dat de opleiding een duidelijke praktijkgerichtheid omvat. Het panel zag dit terug in de documentatie, bijvoorbeeld bij het Onderzoekspracticum, dat veel academische en kritische reflectie omvat. Via de beroepenveldcommissie, die opleiding deelt met de masteropleiding Financieel Recht, draagt de opleiding zorg voor het houden van een passende aansluiting op het werkveld.

Missie en profiel: Recht van de Gezondheidszorg

Met de masteropleiding Recht van de Gezondheidszorg beoogt ESL allround juristen op te leiden die zich willen toeleggen op gezondheidsrechtelijke vraagstukken, met een gedegen kennis van het privaatrecht, bestuursrecht, strafrecht en het Europese en internationale recht. De vraagstukken betreffen het nationale en het internationale niveau, en zijn nauw verweven met ethiek, economie en (volks)gezondheid. Het recht van de gezondheidszorg wordt gezien als het geheel van zorgverleningsrecht, zorginkooprecht (zorgfinancieringsrecht) en nationaal en internationaal zorgverzekeringsrecht. De opleiding heeft aandacht voor het complete zorgveld, waarbij relevante rechtsgebieden worden betrokken, zoals governance-vraagstukken in de zorg, aandacht voor medische ethiek, en het internationale recht. Op deze wijze geeft de opleiding studenten kennis over vraagstukken in dit rechtsgebied, zodat ze goed onderlegd zijn bij het signaleren van problemen en vinden van oplossingen voor voorliggende rechtsvragen.

Het panel zag in de documentatie en gesprekken een duidelijk eigen profiel terug van de opleiding die het gezondheidsrecht in de juridische breedte bestrijkt, en waardeert dat de opleiding hiervoor staat. Wel adviseert het de opleiding de verdere potentie van dit kansrijke vakgebied te verkennen. De opleiding hanteert nu een vooral juridische benadering en interpretatie van het gezondheidszorgrecht in Nederland. In de ogen van het panel kan de opleiding multidisciplinariteit explicieter inzetten en daarmee het profiel van de opleiding verbreden om goed te blijven aansluiten bij ontwikkelingen in het werkveld en de praktijk. Voor studenten vraagt dit volgens het panel in de toekomst een meer multidisciplinaire en gelaagde blik. Daarbij zou de opleiding aspecten van onder meer gezondheidseconomie en geneeskunde kunnen integreren in de opleiding. Ook met het oog op de studentpopulatie kan de opleiding in de ogen van het panel de diversiteit van de instroom benutten om het multidisciplinaire aspect van de opleiding te benadrukken. De opleiding lijkt zich nu vooral te richten op juristen en een vervolgcariëre in bijvoorbeeld de advocatuur, terwijl er ook veel studenten instromen vanuit de medische wetenschappen. Voor hen zou een meer multidisciplinaire focus interessant zijn.

Missie en profiel: Togamaster

De Togamaster vormt samen met een door de student geselecteerde juridische masteropleiding het dubbele masterprogramma 'Toga aan de Maas'. De opleiding is niet los te volgen, maar altijd in combinatie met een andere juridische masteropleiding aan de faculteit. De Togamaster is een selectieve masteropleiding voor studenten met een sterke interesse in één of meerdere togaberoepen. Naast de eigen specialisatie die studenten vanuit hun basismasteropleiding hebben en die ze inbrengen in de Togamaster, staat de dynamiek centraal tussen theorie en praktijk, tussen wetenschap en verantwoorde beroepsuitoefening. De masteropleiding acht het van groot belang dat togadragers de maatschappelijke context waarin zij functioneren begrijpen en hun rol en verantwoordelijkheid daarin erkennen. Elementen als de rol van togadragers in een democratische rechtsstaat, het belang van interne rechtsvergelijking bij domein overschrijdende juridische vraagstukken en het aanscherpen van voor togaberoepen relevante vaardigheden krijgen bijzondere aandacht. De opleiding beoogt een nauwe samenwerking tussen rechtswetenschap en de juridische praktijk, onder andere op het vlak van interne rechtsvergelijking. In kwesties waar de grenzen tussen privaatrecht, bestuursrecht en strafrecht vervagen, zet de opleiding interne rechtsvergelijking in als object van academische studie en verantwoorde rechtstoepassing. Daarnaast is in de opleiding veel aandacht voor de vaardigheden die van belang zijn voor een togaberoep, zoals het kunnen bepleiten van een casus, het opstellen van juridische stukken en het verzorgen van presentaties over actuele jurisprudentie.

Het panel concludeert dat de Togamaster een heldere missie en profiel heeft, met als onderscheidende elementen de focus op de rol van de togadrager in de rechtstaat, de interne rechtsvergelijking en de aandacht voor 'togavaardigheden'. Het panel ziet een duidelijke verbinding met de praktijk, waarbij de opleiding studenten opleidt voor togaberoepen. Afstemming met het beroepenveld vindt plaats via *associates*. Dit zijn organisaties en bedrijven die inhoudelijk verbonden zijn aan het onderwijs in de opleiding. Ook vindt er een jaarlijkse evaluatie van vakleerdoelen en eindkwalificaties plaats met verschillende stakeholders.

Missie en profiel: Commercial Law

De masteropleiding Commercial Law beoogt juridische professionals op te leiden met kennis en inzicht in zaken doen in een internationale setting. De opleiding is van oudsher nauw verweven met de stad Rotterdam en het havenbedrijf, wat in verschillende specialisatierichtingen met een focus op handel en transport duidelijk zichtbaar is. Commercial Law is internationaal gericht en wordt aangeboden in het Engels. De opleiding heeft sterke banden met verschillende bedrijven en organisaties in de regio. Ze bestaat uit vier tracks (twee meer algemene tracks en twee gespecialiseerde tracks), elk met een eigen focus op het internationaal ondernemingsrecht.

- *Commercial & Company Law (CCL)* is de meest brede track, waarin studenten zich in brede zin verdiepen in handelsrecht (o.a. verkoop en vervoer van goederen, financiering van handelstransacties) en vennootschapsrecht (o.a. oprichting van een bedrijf, bestuur, aansprakelijkheid van bestuurders, fusies). Deze track is bedoeld voor studenten die geïnteresseerd zijn in recht voor bedrijven, maar zich nog niet in een bepaalde sector willen specialiseren.
- *International Business Law (IBL)* richt zich in vergelijking met CCL alleen op het handelsrecht en niet op het vennootschapsrecht.
- *Maritime & Transport Law (MTL)* is een zeer specialistische track die zich focust op het maritieme recht en transportrecht. Relevante onderwerpen zijn bijvoorbeeld vervoer van goederen, aanvaringen en berging van schepen.
- *International Arbitration (IA)* is net als MTL een zeer gespecialiseerde track, en gaat over internationale arbitrage van zakelijke en publieksrechtelijke geschillen.

Het panel stelt vast dat de masteropleiding Commercial Law een duidelijke missie en profiel heeft. Het is onder de indruk van de sterke verbinding die de opleiding heeft met de praktijk. Dit geldt specifiek voor Rotterdam als commercieel centrum en havenstad door de nadruk op specialisaties die relevant zijn voor de internationale handel, en de interactie met bedrijven in de regio. Dit profiel wordt verder versterkt door het internationale karakter van de opleiding, dat studenten in de gelegenheid stelt zich in een setting met veel verschillende nationaliteiten voor te bereiden op een carrière in het internationale ondernemingsrecht.

Missie en profiel: Fiscaal Recht

De masteropleiding Fiscaal Recht heeft als doel studenten op te leiden tot fiscaal juridisch specialist. De opleiding bouwt voor op een bacheloropleiding Fiscaal Recht, en geeft studenten de mogelijkheid zich te specialiseren in Directe Belastingen (o.a. inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting), en Indirecte Belastingen (o.a. btw, accijns, douanerecht) via de twee tracks binnen de opleiding. De master Fiscaal Recht besteedt niet alleen aandacht aan nationale belastingwetgeving, maar ook aan Europese en internationale aspecten van belastingheffing. Onderdeel daarvan is het tegengaan van internationale belastingontwijking. Ook ethische afwegingen als fair share en duurzaamheid zijn expliciet door de opleiding heen verweven. Voor de track Indirecte Belastingen werkt ESL samen met de Erasmus School of Economics (ESE), waarbij docenten van ESE vanuit de economische invalshoek indirecte belastingen belichten. Studenten volgen daarbij een deel van de vakken samen met studenten van de ESE-master Fiscale Economie.

Het profiel van de masteropleiding Fiscaal Recht is volgens het panel relevant en goed gekozen. De track Directe Belastingen biedt studenten een actuele opleiding in het fiscaal recht, en bereidt studenten voor op een rol als fiscaal jurist bij bedrijven op het gebied van belastingheffing. De keuze om een aparte track voor Indirecte Belastingen in te richten sluit volgens het panel goed aan bij de manier waarop het vakgebied Fiscaal Recht zich ontwikkelt. Indirecte belastingen spelen nationaal en internationaal een steeds grotere rol door de groeiende rol van de internationale handel en belastingheffing. Door de samenwerking met ESE krijgen studenten de kans om belastingheffing ook op economisch gebied te bestuderen. Studenten zijn tevreden over beide tracks en waarderen het specialistische karakter hiervan. Het panel is verder positief over de aandacht voor het internationale aspect van belastingheffing, en de nadruk op ethiek in de opleiding.

Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten van de masteropleidingen zijn in 2015 ontworpen door een brede masterwerkgroep met input van het beroepenveld, studenten en een extern adviesbureau. Het ontwerp neemt de Dublin-descriptoren voor academische masteropleidingen en het domeinspecifiek referentiekader Rechtsgeleerdheid als uitgangspunt, en bouwt voort op de eindkwalificaties van de bacheloropleidingen van ESL. Dit heeft geresulteerd in een geharmoniseerde set beoogde leerresultaten per opleiding, georganiseerd en gestructureerd per Dublin-descriptor. Vanuit deze basis zijn de beoogde leerresultaten van de opleidingen waar nodig aangepast vanwege ontwikkelingen binnen opleidingen, vakgebied en beroepseisen. Dit geldt bijvoorbeeld voor leerresultaten rondom multidisciplinariteit, die op advies van het vorige visitatiepanel realistischer en minder ambitieus zijn geformuleerd voor de opleidingen waarin multidisciplinariteit een minder grote rol speelt.

Het panel heeft de beoogde leerresultaten van de masteropleidingen bestudeerd, en is van oordeel dat deze via de koppeling aan de Dublin-descriptoren op een passende manier het masterniveau en de academische oriëntatie weergeven. De beoogde leerresultaten zijn duidelijk gekoppeld aan het domeinspecifiek referentiekader Rechtsgeleerdheid, waarbij iedere opleiding een eigen focus en specialisatie binnen het recht heeft. De leerresultaten van de masteropleidingen, met uitzondering van Fiscaal Recht, benoemen de inhoud en horen bij het convenant civiel effect en zijn daarmee passend ter voorbereiding op de

togaberoepen. De leerresultaten van de masteropleiding Fiscaal Recht sluiten aan bij de beroepseisen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB).

In de opleidingen met meerdere tracks (Rechtsgeleerdheid, Commercial Law en Fiscaal Recht) hebben de verschillende tracks dezelfde beoogde leerresultaten, die op trackoverstijgend niveau geformuleerd zijn. Het panel begrijpt de keuze om hiermee de eenheid van de opleidingen te benadrukken, maar denkt dat enige differentiatie op het gebied van de beoogde leerresultaten zou kunnen helpen om trackspecifieke kennis en vaardigheden beter in beeld te brengen. Het adviseert deze drie opleidingen dit te onderzoeken.

Voor de masteropleiding Fiscaal Recht bemerkte het panel dat voor sommige beoogde leerresultaten de masteropleiding nauwelijks differentieert met de bacheloropleiding. Dit betreft met name de leerresultaten 5 en 7. Tegelijkertijd bemerkte het panel in de inhoud van de vakken dat deze onderwerpen in beide opleidingen wel degelijk op verschillend niveau aan de orde komen, passend bij het niveau van de opleiding. Het panel adviseert om dit niveauverschil ook nadrukkelijker in de formulering van de beoogde leerresultaten aan te brengen.

Om de doelen van de opleidingen aangesloten te houden bij de vereisten van het beroepenveld, hebben de opleidingen een gezamenlijke beroepenveldcommissie op facultair niveau voor de opleidingen Rechtsgeleerdheid en een aparte beroepenveldcommissie Fiscaal Recht. Deze komen twee à drie keer per jaar bij elkaar, en adviseren de faculteit gevraagd en ongevraagd over relevante ontwikkelingen in het juridische beroepenveld ten behoeve van de aansluiting van de opleidingen op het werkveld. De commissie Rechtsgeleerdheid bestaat uit leden uit de rechterlijke macht, advocatuur, wetenschap en overheid, de commissie Fiscaal Recht uit leden uit de fiscale praktijk. Daarnaast hebben enkele opleidingen hun eigen werkveldcommissie of adviesraad binnen hun specifieke domein. Het panel is positief over de inzet van beroepenveldcommissies voor het aangesloten houden van de opleidingen bij het werkveld, en heeft uit de documentatie vernomen dat deze commissies regelmatig geconsulteerd worden rondom ontwikkelingen in de opleidingen.

Overwegingen

De faculteit ESL biedt volgens het panel een aantrekkelijk, divers en samenhangend palet aan masteropleidingen. De opleidingen hebben een duidelijk '*where law meets business*'-karakter, met een sterke verankering in de regio en elk op hun eigen manier goede connecties met het werkveld.

De masteropleiding *Rechtsgeleerdheid* biedt een gevarieerd en breed aanbod aan studenten om zich verder te specialiseren binnen de rechtsgeleerdheid. Hierbij is ruime aandacht voor innovatieve onderwerpen rond maatschappelijke thema's zoals digitalisering, duurzaamheid en internationalisering. Het panel adviseert voor de track Publiekrecht voor Bedrijf en Burger meer aandacht te besteden aan communicatie van het profiel richting aankomende studenten om te voorkomen dat deze een meer klassieke staats- en bestuursrechtopleiding verwachten.

De masteropleiding *Aansprakelijkheid- en verzekering* heeft een uniek profiel met de combinatie van aansprakelijkheidsrecht en verzekeringsrecht, en is daarbij duidelijk toegespitst op de praktijk. De opleiding biedt daarbij in de ogen van het panel een verrijkende wisselwerking tussen academische en praktijkvaardigheden.

De masteropleiding *Arbeidsrecht* is zowel verdiepend als verbredend, met een passende wisselwerking tussen academische en praktische vaardigheden die de student voorbereidt op het werkveld. Het panel waardeert dat de opleiding nauwgezet aandacht besteedt aan doorvertaling van de eindkwalificaties naar de

onderwijspraktijk en daarmee een passende aansluiting van het curriculum op de eindkwalificaties en het werkveld beoogt te bewerkstelligen.

De focus van de masteropleiding *Financieel Recht* ligt op financiële regulering en spreekt een specifieke doelgroep aan van zowel rechten- als andere studenten. Het panel ziet hierin goede mogelijkheden voor deze twee groepen studenten om elkaar te versterken en daarin bij te dragen aan de multidisciplinaire benadering van de opleiding.

De masteropleiding *Ondernemingsrecht* heeft een breed en multidisciplinair profiel. Naast de duidelijke praktijkgerichtheid van de opleiding, zag het panel een passend wetenschappelijk karakter terug in de opleiding.

De masteropleiding *Recht van de Gezondheidszorg* heeft een duidelijk eigen profiel die het gezondheidsrecht in de volle breedte bestrijkt. Het panel adviseert de opleiding te verkennen of multidisciplinariteit onderdeel kan worden van de focus van de opleiding om het profiel verder te versterken, te blijven aansluiten op het beroepenveld en het diverse instromende studentenpubliek, en ter versterking van de relevantie van deze opleiding voor de maatschappij.

De *Togamaster* heeft een heldere missie en profiel, met een focus op de rol van de togadrager in de rechtstaat, interne rechtsvergelijking en togavaardigheden en daarbij een duidelijke verbinding met de praktijk in het opleiden van studenten tot een togaberoep.

De masteropleiding *Commercial Law* heeft een sterk profiel met vier tracks die relevant zijn voor Rotterdam als commercieel centrum en havenstad. De internationale setting bereidt studenten voor op een carrière in het internationaal handelsrecht.

Het profiel van de masteropleiding *Fiscaal Recht* is volgens het panel relevant en goed gekozen, waarbij met name de keuze voor een aparte track Indirecte Belastingen in het oog springt. Die past volgens het panel goed bij de ontwikkelingen in het fiscaal recht. Het panel is positief over de aandacht voor ethiek en voor internationale aspecten van fiscaal recht in beide tracks.

De beoogde leerresultaten van de negen opleidingen zijn op academisch masterniveau geformuleerd en sluiten aan bij wat van masteropleidingen in de rechtsgeleerdheid en het fiscaal recht verwacht kan worden. Ze zijn zo geformuleerd dat ze in combinatie met een passende bacheloropleiding toelating geven tot uitoefening van gereguleerde beroepen (NOB-fiscalist voor de masteropleiding Fiscaal Recht en de togaberoepen voor de masteropleidingen in de rechtsgeleerdheid). De beroepenveldcommissies Rechtsgeleerdheid, respectievelijk Fiscaal Recht adviseren de opleidingen om de opleidingsdoelen aangesloten te houden bij de eisen van het werkveld. Het panel adviseert de opleidingen Rechtsgeleerdheid, Commercial Law en Fiscaal Recht binnen de beoogde leerresultaten differentiatie aan te brengen tussen de verschillende tracks. De masteropleiding Fiscaal Recht zou in de formulering van de beoogde leerresultaten ook aandacht moeten besteden aan de differentiatie met de bacheloropleiding, om zo recht te doen aan het in de opleiding aanwezige masterniveau. Wat betreft de externe financiering van de opleidingen Aansprakelijkheid en Verzekering, Arbeidsrecht en de Togamaster adviseert het panel volledige transparantie richting studenten en andere partijen, zodat gemaakte afspraken tussen deze organisaties en de opleidingen voor iedereen helder en inzichtelijk zijn.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 1 voldoet voor alle negen opleidingen.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Onderwijsvisie masteropleidingen

Het didactisch uitgangspunt van Erasmus School of Law is *active academic learning*. Hierbij staat de vorming van studenten centraal. Het onderwijs spoort studenten aan om actief kennis, vaardigheden en een professionele houding te verwerven. Dit betekent onder andere actieve participatie in het onderwijs en aandacht voor academische vorming en vaardigheden die belangrijk zijn in de beroepspraktijk. ESL streeft in de masteropleidingen naar zo veel mogelijk kleine groepen van 20-30 studenten waarin interactief onderwijs goed tot uiting kan komen. De grotere masteropleidingen bereiken dit door cohorten in het eerste blok (onderzoekspractica) te splitsen in werkgroepen van ongeveer 20 studenten.

De aansluiting met de beroepspraktijk (*'where law meets business'*) geven de masteropleidingen vorm via wat de EUR impactonderwijs noemt. Dit bestaat uit het streven naar maatschappelijke impact in het onderwijs, en betrokkenheid van studenten bij hun maatschappelijke omgeving. Onderwijsvormen waarbij dit tot uiting komt zijn bijvoorbeeld gastsprekers uit de praktijk, aandacht voor ethiek en duurzaamheid en het werken aan casussen uit de praktijk. Binnen het impactonderwijs beoogt ESL de opleidingen up-to-date te houden wat betreft ontwikkelingen in het werkveld. Zo is binnen de opleidingen de laatste jaren via vakinhoud, cases en gastcolleges ook aandacht voor bijvoorbeeld Legal Tech en het gebruik van AI in de juridische praktijk.

Het panel heeft de documentatie van de masteropleidingen over de leeromgeving bestudeerd, en hierover gesproken met studenten en docenten van de masteropleidingen. Het is positief over de gekozen onderwijsfilosofie, met daarin ruime aandacht voor vaardighedenonderwijs, actieve participatie en de maatschappelijke impact van het onderwijs. De kleine groepen waarin een groot deel van het onderwijs plaatsvindt biedt de ruimte voor interactie tussen studenten en docenten, wat de studenten die het panel sprak vaak erg waardeerden in hun opleiding.

Het panel heeft verschillende mooie voorbeelden gezien van activerend en impactonderwijs, zoals de *Law Clinic* in de track International and European Union Law (M Rechtgeleerdheid) waarin studenten juridisch advies geven omtrent een casus van een externe partij, de track Recht & Technologie (M Rechtsgeleerdheid) waarin studenten gedurende het gehele jaar in de Meesterproef aan een vraagstuk uit de juridisch praktijk werken en het impactgerichte vak Ethiek, Duurzaamheid en Compliance in de master Financieel Recht. Alle masteropleidingen maken binnen de vakken in meer of mindere mate gebruik van gastdocenten uit de praktijk, die expliciet de connectie met het werkveld leggen. Meerdere opleidingen hebben daarnaast excursies en kantoorbezoeken bij voor de opleiding relevante organisaties. Dit soort werkvormen geeft studenten niet alleen een inkijk in carrièreperspectieven, maar maakt ook de relevantie van de vakinhoud voor de praktijk zichtbaar en zorgt dat de opleidingen aansluiten bij actuele ontwikkelingen. Volgens het panel is deze interactie met de praktijk een sterk punt en typerend voor de leeromgeving van de ESL-masteropleidingen.

Tijdens het locatiebezoek heeft het panel enkele faciliteiten kunnen bezoeken die de opleidingen gebruiken tijdens het onderwijs. Hierbij hoorden een juridische bibliotheek met ruime studeermogelijkheden,

projectruimten en een moot court-zaal, waar ook één van de sessies tijdens de visitatie heeft plaatsgevonden. Het panel beoordeelt deze faciliteiten positief en van meerwaarde voor het onderwijs.

Curricula masteropleidingen

De curricula hebben een vergelijkbare opzet, en zijn opgedeeld in vijf blokken. Deze omvatten een onderzoekspracticum (15 EC), 25-35 EC inhoudelijke vakken en 5-10 gebonden of vrije keuzevakken, en een masterscriptie (10 EC). Blok 1 en 5 hebben een omvang van 15 EC, en blok 2, 3 en 4 een omvang van 10 EC. Binnen de blokken van 10 EC is ruimte voor één groot vak van 10 EC of twee kleinere vakken van 5 EC. Zie bijlage 2 voor een overzicht van de curricula.

Alle masteropleidingen, met uitzondering van de masteropleiding Fiscaal Recht, starten het curriculum met het vak Onderzoekspracticum waarin studenten een ruim palet aan juridisch-academische vaardigheden verwerven, zoals onderzoeksvaardigheden, samenwerken, schrijven en het houden van een referaat. Eén van de opdrachten is het opzetten en uitvoeren van een klein onderzoek ter voorbereiding op de masterscriptie. Ook bevat het Onderzoekspracticum een kennismaking met de rechtspraktijk via gastcolleges en veelal een of meer excursies. Voor het Onderzoekspracticum zijn recent plannen gemaakt voor doorontwikkeling in een bredere vaardighedenlijn die aansluit op de Juridisch-Academische Vaardigheden-lijn uit het bacheloronderwijs en culmineert in het scriptietraject. Voor deze vaardighedenlijn hebben docenten beschikking over een toolbox met materiaal voor vaardighedenonderwijs die in vakken van verschillende masteropleidingen inzetbaar is. Vanwege de ruime aandacht voor onderzoeksvaardigheden in het Onderzoekspracticum heeft ESL ervoor gekozen de omvang van de masterscriptie in blok 5 met 10 EC relatief klein te houden.

Het panel heeft waardering voor de opzet van de curricula, met name voor de ruime aandacht voor vaardighedenonderwijs in de opleidingen. Het Onderzoekspracticum is volgens de meeste masterstudenten een waardevol onderdeel van het curriculum en een goede voorbereiding op de rest van de opleiding, inclusief de scripties. Wat betreft de relatie tussen van het Onderzoekspracticum en de scriptie verschilden studenten van mening. Sommige studenten vonden het Onderzoekspracticum goed voorbereiden op de scriptie, terwijl anderen liever met hun daadwerkelijke masterscriptievoorstel hadden geoefend in plaats van met een losstaand klein onderzoek. Meer eensgezind kritisch waren studenten over de positionering van de masterscriptie in het curriculum: de plaatsing hiervan in een relatief korte periode van tien weken in combinatie met een inhoudelijk vak noemden zij niet ideaal. Uit de gesprekken bleek dat de opleidingen in de praktijk studenten hierin tegemoetkomen door het scriptietraject al eerder op te starten dan blok 5, en studenten soms al in blok 3 of 4 een scriptievoorstel laten schrijven.

Het panel adviseert om de curriculumopzet rondom de masterscriptie te stroomlijnen om het laatste blok te ontlasten. Het geeft als suggestie mee om het Onderzoekspracticum nauwer met het scriptietraject te verweven. Zo zouden studenten, zoals sommigen zelf suggereerden, al eerder in het curriculum tijdens het Onderzoekspracticum hun onderzoeksvoorstel kunnen opzetten. Een andere oplossing is om de scriptie over meerdere blokken te spreiden zoals in de track Recht & Technologie binnen de master Rechtsgeleerdheid, of het inhoudelijke vak uit blok 5 een andere plaats in het curriculum te geven. Het panel waardeert dat sommige opleidingen al in deze richting werken, maar merkt op dat dit nu vooral informeel ingericht en gecommuniceerd wordt. Het adviseert de gekozen oplossing daadwerkelijk in het curriculum te verankeren en zichtbaar te maken.

Tijdens de visitatie heeft het panel met de masteropleidingen gesproken over de balans tussen juridische en academische vaardigheden in de curricula. Het Onderzoekspracticum en de vaardighedenleerlijn besteden relatief veel aandacht aan juridische vaardigheden die nuttig zijn voor de beroepspraktijk. Het panel vroeg

zich af of academische vaardigheden binnen de masteropleidingen daarmee wel voldoende aan bod komen. Op basis van deze gesprekken concludeert het panel dat de opleidingen wel degelijk voldoende aandacht voor academische vaardigheden hebben, maar dat deze door hun integratie in de vakken minder nadrukkelijk zichtbaar zijn. Zo oefenen studenten ook binnen de vakken met kritisch reflecteren en het nadenken over ethische implicaties van juridische vraagstukken. Zonder af te doen aan het zeer positieve oordeel dat het panel over het vaardighedenonderwijs heeft, adviseert het om deze leerlijn breder te definiëren, en per opleiding ook de academische vaardigheden binnen de inhoudelijke vakken in kaart te brengen. Dit maakt het gemakkelijker om het totale vaardighedenonderwijs te analyseren, en na te gaan of er specifieke onderwerpen of vaardigheden zijn die in individuele opleidingen versterking kunnen gebruiken. De recente doorontwikkeling van de vaardighedenleerlijn in de masteropleidingen biedt daar volgens het panel al goede aanknopingspunten voor. Het panel wijst daarnaast ook op de leerlijn ethiek in de bacheloropleidingen, die als blauwdruk voor een bredere vaardighedenlijn in de masters gebruikt zou kunnen worden.

Beroepsvereisten

De faculteit heeft het panel een overzicht verstrekt waarin voor alle masteropleidingen inzichtelijk wordt gemaakt hoe aan het civiel effect (Rechtsgeleerdheid) en de lidmaatschapseisen van de NOB (Fiscaal Recht) wordt voldaan. Het panel stelt vast dat dit op een deugdelijke manier is ingericht, en dat de acht masteropleidingen in de rechtsgeleerdheid in combinatie met een passende bacheloropleiding civiel effect bereiken. Dit betekent dat alle curricula tenminste 10 EC verdiepende vakken in een relevant rechtsgebied bevatten, en onderwijs en toetsing bevatten dat over de grenzen van ten minste twee vakgebieden heen gaat. De masteropleiding Fiscaal Recht is afgestemd op de lidmaatschapseisen van de NOB, en biedt in lijn daarmee tenminste 30 EC aan fiscale vakken.

Instroomeisen

De meeste masteropleidingen stellen een afgeronde Nederlandse bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid als instroomeis. Studenten met een hbo-opleiding Rechten kunnen instromen na het volgen van een algemene ESL pre-master (60 EC) voor hbo-studenten. Deze pre-master is zo ingericht dat deze na afronding van een passende masteropleiding tot civiel effect kan leiden. Voor de masteropleiding Fiscaal Recht geldt een bachelordiploma Fiscaal Recht als voorwaarde voor toelating. De masteropleidingen Ondernemingsrecht en Financieel Recht zijn ook toegankelijk voor studenten met een bachelordiploma Fiscaal Recht, al kunnen zij zonder aanvullende bachelorvakken geen civiel effect bereiken. Studenten kunnen instromen bij de selectieve masteropleidingen Aansprakelijkheid & Verzekering, Arbeidsrecht en de Togamaster na afronding van een bachelor Rechtsgeleerdheid, een bacheloropleiding Fiscaal Recht met verplichte aanvulling op voor de betreffende opleiding relevante onderdelen, of een afgeronde juridische bacheloropleiding op WO-niveau of op hbo-niveau met een afgeronde pre-master. De masteropleiding Rechtsgeleerdheid (track IEUL), en de masteropleiding Financieel Recht en de masteropleiding Recht van de Gezondheidszorg laten onder voorwaarden ook studenten toe zonder een bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid, al dan niet na het volgen van een pre-master. Dit wordt hierna bij de betreffende opleidingen verder besproken. De masteropleiding Commercial Law laat vanwege het internationale karakter ook studenten met een buitenlands bachelordiploma Rechtsgeleerdheid toe. Het panel heeft de instroomeisen van de masteropleidingen bekeken en concludeert dat deze passend zijn bij de inhoud van de diverse masteropleidingen. Het waardeert de mogelijkheid voor hbo-studenten om via een pre-masterprogramma civiel effect te bereiken in hun masteropleiding.

Studeerbaarheid en begeleiding

ESL streeft binnen de masteropleidingen naar een systeem van jaarklassen. Studenten doorlopen zo veel mogelijk als groep binnen één jaar de opleiding, waarbij ESL de binding tussen studenten onderling en met

de opleiding waar mogelijk bevordert. Het Onderzoekspracticum in blok 1 waarin studenten actief en intensief onderwijs met elkaar volgen is hiervoor een belangrijk startpunt. Met dit jaarklassysteem wil de opleiding niet alleen studiesucces bevorderen, maar ook het studentenwelzijn. Daarnaast zet ESL studieadviseurs in om studenten te begeleiden, en zijn scriptiecoaches beschikbaar voor studenten die moeite hebben om hun masterscriptie tijdig af te ronden. De mastercoördinatoren van de individuele opleidingen zijn nauw betrokken bij studenten, en worden door studenten naast de studieadviseurs gezien als eerste aanspreekpunt bij studiegerelateerde of persoonlijke problemen.

Het panel concludeert, mede op basis van gesprekken met studenten en alumni, dat de masteropleidingen binnen ESL een passende begeleiding aan studenten bieden. Studenten zijn tevreden over de aandacht voor studeerbaarheid en studentwelzijn. Het onderwijs vindt plaats in relatief kleine groepen, waardoor studenten zich betrokken voelen bij de opleiding en hun medestudenten. Zij weten waar ze terecht kunnen voor extra hulp en ondersteuning als ze dit nodig hebben.

Tijdens de visitatie heeft het panel met vertegenwoordigers van verschillende opleidingen van gedachten gewisseld over de begeleiding tijdens het scriptietraject. Het panel begreep van studenten dat er veel variatie in de wijze en omvang van scriptiebegeleiding is, afhankelijk van de begeleider. Sommige begeleiders hebben regelmatig proactief bijeenkomsten met de student waarin ze feedback geven, terwijl anderen op een beperkt aantal momenten op initiatief van de student input geven. In reactie hierop geven de docenten van de opleidingen en het facultair management aan dat feedbackmomenten niet voorgeschreven zijn, en dat het aan studenten en begeleiders zelf is om hier een werkwijze in te bepalen. Binnen de masteropleidingen zijn scriptiecoördinatoren actief waar studenten terecht kunnen als ze het gevoel hebben dat hun begeleiding niet voldoet. Ook is de faculteit bezig met de invoering van een Thesis Management System (TMS), waarin de voortgang en begeleiding van studenten bewaakt kan worden. Het panel stelt met instemming vast dat de opleiding via de scriptiecoördinatoren en het TMS zicht houdt op de basiskwaliteit van de scriptiebegeleiding. Met name bij de master Commercial Law vond het panel dit sterk uitgewerkt: hier monitort een proactieve scriptiecoördinator de kwaliteit en voortgang van de scriptietrajecten. Tegelijkertijd is het panel van mening dat ook in gevallen waarin de begeleiding naar wens verloopt monitoring van de intensiteit daarvan verstandig kan zijn. Studenten die vaker feedback krijgen hebben ook meer kans om die te gebruiken voor een beter resultaat, wat volgens het panel voor ongelijkheid kan zorgen. Het panel adviseert daarom een scriptietraject met duidelijke deadlines en feedbackmomenten op te zetten. Het verwijst hiervoor als voorbeeld naar de werkwijze in de opleiding Arbeidsrecht, waarbij alle studenten drie standaard feedbackmomenten hebben tijdens het scriptietraject. Dit is volgens het panel een goede werkwijze om alle studenten op een vergelijkbare manier feedback en begeleiding te geven. Het TMS biedt wellicht een geschikt middel om dit in te richten.

De studieduur van studenten verschilt sterk tussen de opleidingen. In de selectieve masters Aansprakelijkheid & Verzekering, Arbeidsrecht en de Togamaster is het overgrote deel van de studenten (80-90%) binnen de gestelde tijd afgestudeerd, en in de masteropleiding Commercial Law studeert zo'n 70% van de studenten binnen een jaar af. In de andere masteropleidingen liggen deze percentages voor voltijdstudenten allemaal onder de 50%, met uitschieters onder de 20% bij Fiscaal Recht en Recht van de Gezondheidszorg. Na twee jaar ligt dit percentage rond de 50-70%, behalve in de masteropleiding Rechtsgeleerdheid, waarin 80% van de studenten binnen twee jaar afstudeert. Na drie jaar is in bijna alle opleidingen meer dan 70% van de studenten afgestudeerd, met uitzondering van Financieel Recht, waar dit na drie jaar nog rond de 50-60% ligt (zie ook de opleidings specifieke bespreking verderop).

Zowel studenten als docenten wijten de langere studieduur binnen sommige opleidingen aan de vele activiteiten die studenten naast hun studie ontplooiën. Veel (Nederlandse) studenten in de niet-selectieve

masteropleidingen combineren twee masters, volgen extracurriculaire stages of werkstudentschappen of combineren de opleiding met een baan. Bij internationale studenten is dit minder het geval, wat de gunstigere rendementen van de internationale opleiding Commercial Law en in mindere mate Rechtsgeleerdheid, die een internationale track heeft, verklaart. In gesprek hierover met het panel noemden studenten hun opleiding steeds studeerbaar, hoewel ze in vrijwel alle opleidingen de planning van de masterscriptie in een korte periode parallel aan een inhoudelijk vak voor verbetering vatbaar vonden (zie bespreking in de vorige sectie). Het panel concludeert daarom dat alle opleidingen studeerbaar zijn, en er geen curriculumgerelateerde oorzaken voor langere studieduur aan te wijzen zijn. Het adviseert de opleidingen wel de vinger aan de pols te houden om studievertraging niet onnodig te laten oplopen. Dit geldt met name voor Fiscaal Recht, Recht van de Gezondheidszorg en Financieel Recht, waar de studieduur het meest afwijkt van de gemiddelden in de faculteit. Het nieuw ingevoerde TMS kan ook hier wellicht inzicht geven. De studeerbaarheid van de deeltijdvarianten in de masteropleidingen verschilt niet wezenlijk met die van de voltijdvarianten: deeltijdstudenten (typisch minder dan 5 per jaar per opleiding) volgen hetzelfde onderwijs en maken maatwerkafspraken met de mastercoördinator over de te volgen vakken per jaar.

Een punt waarover studenten van mening verschilden met betrekking tot de studeerbaarheid van de opleidingen was de planning van herkansingen. Deze worden nu voor alle vakken in de weken aan het einde van het collegejaar direct voor de zomerperiode aangeboden. Sommige studenten vonden het erg prettig dat dit zich in één periode focuste zodat de onderwijsvrije weken ook echt vrij waren, terwijl anderen liever korter na afloop van een vak de herkansing zouden doen. Het panel geeft de opleidingen in overweging mee om te onderzoeken of het mogelijk zou zijn voor die laatste groep tussentijdse herkansingsmogelijkheden te creëren.

Onderwijsgevend personeel

De masteropleidingen worden vormgegeven door het docententeam van ESL. De faculteit is onderverdeeld in vier departementen: Law & Business, Law & Markets, Law, Society & Crime en Law & Tax. De vier departementen leveren docenten aan de verschillende masteropleidingen. Binnen iedere masteropleiding streeft de faculteit naar een gebalanceerd team van universitair docenten, universitair hoofddocenten en hoogleraren om de link tussen onderwijs en onderzoek te waarborgen. Ook zijn in sommige masteropleidingen, waaronder Financieel Recht en Ondernemingsrecht, wetenschappelijk docenten actief: dit zijn vakdocenten die met een onderwijstaak aan de universiteit zijn aangesteld. Ook zijn veel docenten naast hun aanstelling aan de EUR actief binnen de rechtspraktijk, en versterken daarmee de binding tussen de academie en de praktijk. Daarnaast werken de masteropleidingen veelvuldig met gastdocenten die als expert een bepaald onderwerp vanuit de praktijk bespreken.

ESL heeft een eigen Learning & Innovation Team, dat docenten onderwijskundige ondersteuning biedt, met name op het gebied van onderwijsvernieuwing. Het team heeft expertise op het gebied van onder andere toetsing, blended learning, AI en vaardighedenonderwijs. Het richt zich met name op projecten die aansluiten op de onderwijsvisie en de innovatieagenda van ESL, zoals impact en activerend onderwijs. Het team verzorgt ook activiteiten gericht op community-vorming onder docenten, zoals themabijeenkomsten over een bepaald onderwijskundig onderwerp, of onboarding voor nieuwe docenten. Naast de ondersteuning door het Learning & Innovation Team professionaliseren docenten zich via de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO). Deze is verplicht voor alle docenten met een vaste aanstelling die bij ESL actief zijn. Van dit docententeam heeft 88% de BKO behaald. De resterende 12% heeft een vrijstelling voor de BKO-verplichting (bijvoorbeeld vanwege een kleine aanstelling) of is nog bezig met afronding van de het BKO-traject. Sinds 2022 vraagt ESL nieuwe docenten bij bevorderingen naar universitair hoofddocent en hoger een Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO) te behalen. Voor deze docentengroep is het SKO-percentage inmiddels gestegen naar 26%.

Het panel stelt vast dat de kwaliteit en omvang van het docententeam binnen de masteropleidingen van ESL op orde is. Studenten zijn tevreden over hun docenten, en noemen de kunde en het enthousiasme van de meeste docenten als belangrijkste pluspunten. De docenten zijn actief in onderzoek en/of de juridische praktijk. Hierdoor kunnen de opleidingen een goede aansluiting met zowel wetenschappelijk onderzoek als de beroepspraktijk realiseren. Positief is het panel ook over de aandacht voor professionalisering en onderwijsinnovatie. Door recente inspanningen om deelname aan BKO- en SKO-trajecten te bevorderen heeft inmiddels het overgrote deel van het onderwijsgevend personeel één of beide kwalificaties behaald. Het panel moedigt ESL aan op deze weg verder te gaan. Wat onderwijsinnovatie betreft heeft het panel tijdens de visitatie en in de documentatie vele voorbeelden en ideeën aangetroffen om het onderwijs te versterken, met name rond impactonderwijs en activerende werkvormen. Volgens het facultair management moeten docenten eerder afgeremd worden dan aangemoedigd bij onderwijsinnovatie, wat het panel een duidelijk signaal vindt van de drive waarmee docenten het onderwijs benaderen. Het heeft begrepen dat de faculteit ook daadwerkelijk af en toe onderwijsvernieuwingen pauzeert vanwege het risico van toenemende werkdruk onder docenten. Het panel juicht toe dat de faculteit op deze manier oog heeft voor het welzijn van het onderwijsgevend personeel.

Gastdocenten die in alle masteropleidingen actief zijn, bieden verdere versterking van de aansluiting bij de beroepspraktijk. Gastdocenten zijn docenten uit de beroepspraktijk die op uitnodiging van vakdocenten een gastcollege verzorgen over een onderwerp uit de praktijk gerelateerd aan de inhoud van het vak. Volgens de studenten zijn dit vaak inspirerende colleges die verbinding leggen tussen theorie en praktijk. Tegelijkertijd zijn studenten niet over alle gastdocenten even tevreden. Soms vinden ze de kwaliteit of de relevantie van een gastcollege te wensen overlaten. In het gesprek hierover met docenten begreep het panel dat de opleidingen feedback hierop van studenten serieus nemen. Als er een duidelijk signaal van studenten komt of als de vakdocent zelf de indruk heeft dat een bijdrage niet voldoet aan de gewenste kwaliteit, wordt vaak het jaar daarna voor een andere gastdocent gekozen. Het panel waardeert dat hier aandacht voor is, en moedigt de opleiding aan de kwaliteit van gastdocenten doorlopend te blijven monitoren. Door het hoge verloop en de relatief grote rol die gastdocenten in het onderwijs hebben moet dit volgens het panel een doorlopend punt van aandacht blijven. Het panel wijst als *best practice* op dit gebied naar de praktijk binnen de opleidingen Arbeidsrecht en Financieel Recht, waar vakdocenten en gastdocenten steeds als duo colleges verzorgen en het onderwerp van het college vanuit de academische en praktijkfocus bespreken. Dit borgt volgens het panel op een passende wijze de coherentie en relevantie van de gastbijdragen.

Curriculum en leeromgeving: Rechtsgeleerdheid

De vijf tracks van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid hebben ieder een eigen curriculum. Studenten schrijven zich in voor één van de tracks bij aanvang van de opleiding. Naast het Onderwijspracticum en de masterscriptie hebben alle tracks 15-25 EC aan verplichte vakken en 5-10 EC aan keuzevakken. Hierbij kunnen studenten verdiepende vakken binnen het eigen rechtsdomein volgen, maar zich ook verbreden door vakken van andere tracks of andere mastervakken binnen de EUR te volgen.

- *IEUL*. De track kent 15 EC aan verplichte vakken, namelijk Globalization and Multidimensional Orders (10 EC) en de Law Clinic (5 EC). In dit laatste vak bestuderen studenten actuele vraagstukken die zijn aangedragen door overheden en NGO's uit de beroepspraktijk. Daarnaast kiezen studenten tussen specialisatie in EU-recht (Law and Policy of European Integration) of internationaal recht (International Law and Global Governance), beide met een omvang van 10 EC. De track besteedt in het curriculum en de werkvormen expliciet aandacht aan de verbinding met de praktijk, waaronder gastcolleges van experts uit het beroepenveld en studiereizen naar instituten en organisaties uit het

internationaal en Europees recht, zoals het Europees Parlement, het NAVO-hoofdkantoor en de Wereldbank.

- *Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht*. In de track Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht volgen studenten 25 EC verplichte vakken (Vermogensrecht in Werking, Nationaal en Internationaal Procederen en Privaatrecht in de Praktijk). Daarnaast kiezen ze tussen de vakken Zekerheid en Insolventie of Geschiedenis van het Privaatrecht (beide 5 EC). Het vak Privaatrecht in de Praktijk speelt een belangrijke rol in de koppeling met de beroepspraktijk. Hierin werken studenten aan een actueel vermogensrechtelijk dossier van een advocatenkantoor, en hebben ze direct contact met de betrokken advocaten.
- *PBB*. Het curriculum van PBB omvat 25 EC verplichte vakken (Verdieping Staats- en Bestuursrecht, Overheid en Bedrijvigheid en Perspectives on Sustainability). De laatste twee vakken sluiten, net als een aantal keuzevakken, sterk aan bij de maatschappelijke actualiteit en behandelen vraagstukken als duurzaamheid, klimaatbeleid, digitalisering en privacy. De vakken zijn recent ontwikkeld in overleg met stakeholders uit de beroepspraktijk, en hebben een sterk multidisciplinair perspectief.
- *Strafrecht*. Het curriculum van Strafrecht heeft als hoofdvakken Verdiepend Formeel Strafrecht, Verdiepend Materieel Strafrecht en Internationaal en Europees Strafrecht (25 EC in totaal). Het onderwijs is sterk interactief en is erop gericht dat studenten en docenten zich in een intensieve onderwijssetting in strafrecht verdiepen. De track heeft een sterke koppeling met de beroepspraktijk doordat vrijwel alle stafleden naast hun wetenschappelijk werk actief zijn (geweest) als bijvoorbeeld advocaat, raadsheer of wetgevingsjurist.
- *Recht & Technologie*. Het curriculum van de track Recht & Technologie functioneert als pilotopleiding voor een aantal nieuwe onderwijskundige concepten aan ESL, waaronder een korter academisch jaar, en het gebruik van een portfolio waarin studenten op vakoverstijgend niveau reflecteren op wat zij geleerd hebben. De track kent een afwijkende curriculumstructuur van de andere opleidingen binnen ESL. Studenten volgen na het Onderzoekspracticum vier verplichte vakken van elk 5 EC, en één keuzevak van 5 EC. Parallel daaraan werken zij het hele jaar door aan hun meesterproef (20 EC). Dit eindwerk bestaat uit drie componenten: i) een portfolio met reflectie op de impact van de inhoud van de gevolgde vakken op de technologische aspecten van het juridisch beroep, ii) een doctrinair juridisch onderzoek over een onderwerp in het domein recht voor technologie, en iii) het ontwikkelen van een Legal Tech-tool die voldoet aan functionele, juridische en ethische specificaties. Omdat deze variant ten tijde van de visitatie in de opstartfase zat, heeft het panel zich tijdens de visitatie met name gericht op de opzet en uitgangspunten ervan.

Het panel concludeert dat alle vijf de varianten een coherent en aantrekkelijk curriculum bieden binnen verschillende domeinen van de rechtsgeleerdheid. Strafrecht en Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht bieden een solide curriculum in deze twee rechtsgebieden en met PBB en Recht & Technologie biedt de opleiding twee meer multidisciplinaire tracks aan, die vakken uit verschillende rechtsgebieden combineren rond specifieke thema's. Het panel stelt vast dat binnen deze multidisciplinaire opzet voldoende verdiepende vakken aangeboden worden om te voldoen aan de eisen voor het civiel effect. De track Recht & Technologie heeft een innovatieve nieuwe opzet, waarin het eindwerk integraal onderdeel van het gehele curriculum is. Het panel vindt dit een aantrekkelijke opzet, die mogelijk interessant kan zijn voor andere tracks en opleidingen om de eerder genoemde door studenten ervaren onbalans in het curriculum rond de masterscripties te adresseren.

De track IEUL wordt aangeboden in het Engels en heeft een gemengde nationale en internationale studentenpopulatie. De opleiding gebruikt deze *international classroom* om studenten verschillende perspectieven op internationaal recht te laten delen en daarbij van elkaar te leren. De opleiding heeft gekozen voor Engelstalig onderwijs om studenten voor te bereiden op carrières bij internationale en

Europese organisaties, waarbinnen Engels de voertaal is. Het panel vindt de keuze voor Engelstalig onderwijs in IEUL passend bij de oriëntatie op internationaal en Europees Recht in deze track, en is van oordeel dat dit noodzakelijk is om studenten voor te bereiden op een baan met een internationaal karakter.

Om in te stromen in de track IEUL is een wo-bachelor of een hbo-bachelor gecombineerd met een premaster vereist. De track heeft gekozen voor een multidisciplinaire opzet waarbinnen studenten de internationale context bestuderen waarin recht ontstaat en wordt toegepast. De track laat daarom ook studenten toe met een hiervoor relevante bachelorachtergrond (zoals Bestuurskunde en Politicologie) die een aantal juridische vakken als onderdeel van hun bacheloropleiding gevolgd hebben. In het gesprek hierover met het panel en in het studenthoofdstuk gaven studenten IEUL aan dat hierdoor in de eerste helft van het curriculum niveaoverschillen merkbaar zijn. Studenten met een juridische achtergrond hadden het gevoel dat de eerste vakken in het curriculum hierdoor relatief veel tijd aan studentvragen over voor hen al bekende onderwerpen besteedden omdat een deel van de studenten nog niet over genoeg juridische bagage beschikte. Aan de andere kant ervoeren studenten zonder juridische achtergrond de eerste helft van het curriculum juist als zwaar. Dit werd volgens studenten nog versterkt door het feit dat de track twee verschillende gebieden (internationaal recht en Europees recht) in samenhang aanbiedt in de eerste helft van het curriculum. Pas in de tweede helft van het curriculum, als zij zich specialiseerden in internationaal recht of Europees Recht, hadden alle studenten het gevoel de gewenste diepgang te bereiken. De docenten van de opleiding herkenden deze observatie van studenten en gaven aan dat met name het eerste blok inderdaad vaak het bijkomend doel heeft om studenten met verschillende achtergronden op hetzelfde niveau te brengen.

Gezien deze discussie geeft het panel als advies mee om de toelatingseisen voor IEUL en de inhoud van de eerste helft van het curriculum onder de loep te nemen. De opleiding zou kunnen overwegen striktere eisen te stellen aan studenten zonder juridische achtergrond om het instroomniveau omhoog te krijgen. Opties hiervoor zijn bijvoorbeeld het invoeren van een beperkte premaster zoals bijvoorbeeld Recht van de Gezondheidsrecht die kent, of van een verplicht op maat gemaakt basisvak dat studenten als *summer course*, zelfstudie of keuzevak in het derde bachelorjaar kunnen volgen voordat zij instromen. Dit zou meer ruimte in het curriculum vrijmaken voor specialisatie in internationaal en Europees recht, het onderdeel dat studenten het meest waarderen binnen het curriculum. Een parallelle oplossingsrichting die de track zou kunnen overwegen is om studenten met een juridische bachelorachtergrond extra uitdagingen in de eerste helft van het curriculum te geven, bijvoorbeeld een alternatief vak of extra verdiepende opdrachten. Het panel is op basis van de gerealiseerde leerresultaten wel tevreden over het uiteindelijke niveau dat de studenten in de opleiding bereiken, wat volgens het panel ook een compliment voor de opleiding waard is gezien de brede instroom.

Curriculum en leeromgeving: Aansprakelijkheid en Verzekering

Het curriculum van de masteropleiding Aansprakelijkheid en Verzekering bestaat uit een vaststaand programma van verplichte vakken gericht op onderzoeks- en schrijfvaardigheden in het Onderzoekspracticum en de scriptie (25 EC), en inhoudelijke en praktische kennis in cursussen over het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht (10 EC), het procesrecht (10 EC) en het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht op Europees niveau (5 EC). Hierbij worden diverse werkvormen toegepast in de cursussen, zoals hoorcolleges, discussies in werkgroepen, referaten en kantoorbezoeken. Praktische vaardigheden doen studenten op tijdens masterclasses en twee stages (totaal 10 EC). De stages lopen studenten bij een advocatenkantoor of belangenbehartiger en bij een kantoor uit de verzekeringsbranche, om zo kennis te maken met beide deelgebieden. Hiervoor werkt de masteropleiding samen met diverse kantoren en bedrijven uit de praktijk van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht. Het onderwijs wordt geboden door eigen docenten, docenten uit andere disciplines en van andere universiteiten, en praktijkbeoefenaren.

Het panel concludeert dat het curriculum mooi aansluit bij de visie en doelstelling van de opleiding om een wisselwerking van theorie en praktijk aan te bieden. Het curriculum biedt een duidelijk praktijkgerichte component door studenten kantoorbezoeken te laten doen bij advocatenkantoren en kantoren uit de verzekeringsbranche, zoals makelaars en verzekeraars. Daar volgen studenten colleges en doen zo niet alleen relevante theoretische kennis op, maar zien ook direct de praktische relevantie ervan. Daarnaast komt het praktijkgerichte aspect van de opleiding duidelijk naar voren bij de twee stages die studenten lopen, om zo met beide kernthema's van de opleiding vertrouwd te raken in de beroepspraktijk.

Uit de documentatie en in gesprek met studenten vernam het panel dat studenten grotendeels tevreden zijn over het curriculum, onder meer over het Onderzoekspracticum en Capita A en V. Het panel waardeert daarnaast dat er in het curriculum aandacht is voor procesrecht, respectievelijk internationaal en Europees recht en rechtsvergelijkende dimensie en dat er aandacht is voor onderzoeks-, presentatie- en schrijfvaardigheden gedurende het volledige academiejaar. Ook biedt het curriculum in de ogen van het panel een variatie aan onderwijsvormen die wordt gewaardeerd en van goed niveau wordt bevonden door studenten. Wel vragen studenten zich af of het nieuwe vak Aansprakelijkheid & Verzekering in Europa passend is op de huidige plek in het curriculum. Het vak wordt tijdens de scriptieperiode gegeven, terwijl dan de focus van studenten op de scriptie ligt. Het wordt door studenten als een intens vak ervaren, dat zwaar is naast de scriptie. Ze zien inhoudelijk wel de toegevoegde waarde van het vak, maar vragen zich af of het misschien beter eerder in het curriculum aan bod kan komen. Er komt ook rechtsvergelijking aan bod in het vak, wat studenten in de scriptie kunnen gebruiken en waar ze bij voorkeur eerder al over zouden hebben geleerd. Het panel adviseert de opleiding na te gaan waar het vak het beste in het curriculum past en zo nodig het curriculum hierop aan te passen.

De masteropleiding is een selectieve opleiding voor maximaal 25 studenten per jaar. Studenten hebben intensief contact met elkaar en vormen doorgaans een hechte groep. Studenten gaven in gesprek met het panel aan dat ze zich verbonden voelen met de opleiding en met de studentengroep. Ze ervaren deel te zijn van een *community*. Daarnaast geven studenten aan open contact te ervaren met docenten. Ze vinden docenten van de opleiding goed benaderbaar, en docenten nemen de inbreng van studenten serieus. Het panel concludeert dat de kwaliteit en kwantiteit van het docententeam op orde is en dat de opleiding met de geboden setting bijdraagt aan een gemeenschapsgevoel onder studenten.

Het panel vernam uit de documentatie en in gesprek met studenten dat ze de opleiding als studeerbaar ervaren. Veel studenten ronden de opleiding in één jaar af, waarmee de opleiding een relatief hoog studierendement heeft. De opleiding draagt hieraan bij door verwachttingsmanagement richting studenten. Zo gaven studenten in gesprek met het panel aan dat de opleiding hen duidelijk had meegegeven naast de Capita-vakken geen extracurriculaire activiteiten te ondernemen vanwege de intensiteit van de vakken. Dat was in de ogen van studenten terecht. Het panel waardeert de proactieve benadering van de opleiding om studenten te informeren over de studeerbaarheid en hiermee voor hen de mogelijkheid te vergroten om nominaal af te studeren.

Curriculum en leeromgeving: Arbeidsrecht

De masteropleiding Arbeidsrecht biedt een vaststaand curriculum met twee vaste contactdagen per week, waarbij studenten afwisselend onderwijs volgen op de campus en op locatie bij *associates*, oftewel organisaties en bedrijven die inhoudelijk verbonden zijn aan het onderwijs in de opleiding. Het onderwijs bestaat uit een onderzoekspracticum over grondslagen van het arbeidsrecht en arbeidsrechtelijke thema's en vaardigheden (15 EC), 30 EC aan verdiepende en specialiserende vakken, een stage (5 EC) en een scriptie (10 EC). In blok 1 starten studenten met de voorbereiding op de scriptie. Vanaf blok 3 intensiveert het

scriptietraject en leveren studenten voor aanvang van de stage hun scriptie in, waarna een mondelinge verdediging volgt. De opleiding sluit af met een verplichte stage. In alle vakken doen studenten schrijfpodochten, (rechtsvergelijkend) onderzoek en geven ze presentaties. Daarnaast vindt tijdens het vak Ontslagrecht een moot court plaats, waarin studenten zich juridische vaardigheden eigen maken door aan een zaak bij de Rechtbank Rotterdam te werken begeleid door betrokken advocatenkantoren. Studenten dienen hiervoor processtukken in, bepleiten in toga hun standpunten en schrijven onder leiding van rechters een beschikking. Het docententeam bestaat uit een mix van eigen docenten, docenten van andere disciplines als economie en sociologie, docenten van andere universiteiten en praktijkbeoefenaren.

Het panel heeft het curriculum bestudeerd en concludeert dat de beoogde wisselwerking tussen theorie en academische vaardigheden enerzijds en praktijkvaardigheden en -ervaring anderzijds lijkt te worden bereikt. Studenten waarderen de vaste contactdagen met afwisseling tussen campus en kantoorbezoeken. Ze geven aan dat het curriculum intensief maar studeerbaar en logisch is opgebouwd, en vinden het prettig dat er geen keuzeruimte in het curriculum is. In hun ogen zou dit onnodige keuzestress met zich meebrengen. Het panel kan zich daarin vinden en ziet in de stage goede mogelijkheden voor studenten om een eigen invulling te geven aan de opleiding. Ze benoemden in gesprek met het panel dat de opleiding levensveranderend is dankzij het intensieve programma, de aandacht voor persoonlijke ontwikkeling, het sociale aspect en het creëren van een groepsgevoel per studentengroep. Het panel waardeert de veilige leeromgeving die de opleiding aan studenten biedt en het feit dat docenten goed benaderbaar zijn. Het vernam van studenten dat de opleiding ruimte biedt voor het stellen van diepgaande vragen, veel interactie en vruchtbare discussies. Daarnaast vindt het panel positief dat er diverse werkvormen worden toegepast in de vakken. Het ziet het moot court als een goed voorbeeld van een uitdagende, praktijkgerichte werkvorm voor studenten om zich juridische vaardigheden eigen te maken. Uit het studentenhoofdstuk begreep het panel dat de studenten graag feedbackmomenten aan groepsopdrachten zouden zien toegevoegd om het groepsproces te bespreken, wat het panel beaamt als waardevolle toevoeging. Het panel suggereert de opleiding deze momenten op te nemen.

Curriculum en leeromgeving: Financieel Recht

De masteropleiding Financieel Recht start met een onderzoekspracticum (15 EC), waarbij studenten vaardigheden leren om vanuit multidisciplinair perspectief het financieel recht te bestuderen. Afhankelijk van hun opleidingsachtergrond volgen studenten een specifiek traject om zich (gedrags)economische theorievorming en financieel-economische technieken eigen te maken of zich bij te scholen in het bestuursrecht, Europees recht en ondernemingsrecht. Erna volgen studenten 35 EC aan verplichte vakken over financieel recht en ronden ze de opleiding af met een scriptie (10 EC). Er worden diverse werkvormen toegepast, zoals seminars, groepsopdrachten en hoor- en werkcolleges. Het docententeam bestaat uit ongeveer driekwart interne docenten en een kwart gastdocenten, waaronder toezichthouders en advocaten. In de vakken worden hoorcolleges aangeboden waarvan het eerste deel door de interne docent en het tweede deel door een gastdocent wordt verzorgd. Studenten die een bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid, Fiscaal Recht, Bedrijfskunde of International Business Administration hebben afgerond, kunnen instromen in de masteropleiding Financieel Recht. Daarnaast kunnen studenten instromen die een financieel juridische hbo-opleiding en een premaster hebben afgerond.

De masteropleiding Financieel Recht biedt een maatwerk-scriptietraject aan voor studenten die studievertraging hebben opgelopen of bewust in een ander tempo studeren. De opleiding kent elk jaar ook relatief veel studenten die haar combineren met een andere studie en/of een parttime- of fulltimebaan. Zij volgen een adviesschema waarbij ze de vakken verspreid over de tijd kunnen volgen. Het scriptietraject is voor deze studenten ook aangepast, waarbij passende scriptiebegeleiding en deadlines blijven gewaarborgd. Om de scriptie- en studievoortgang van studenten te monitoren en stimuleren, zet de

opleiding in op het proactief benaderen van studenten die geen scriptiestart maken of langere tijd niets van zich laten horen. Uitgangspunten zijn om studenten alleen met een onderbouwd verzoek deel te laten nemen aan het maatwerktraject en studenten van wie de scriptie is afgekeurd verplicht met een nieuw onderwerp te laten starten.

Het panel concludeert dat het curriculum goed in elkaar zit, met een duidelijk multidisciplinaire invalshoek, veel contact met de praktijk en een goede organisatie. Studenten geven aan goed te weten waar ze aan toe zijn en tevens het wetenschappelijk karakter van de opleiding passend te vinden. Het panel waardeert dat de opleiding in het Onderzoekspracticum specifieke trajecten aan studenten aanbiedt afhankelijk van hun opleidingsachtergrond om er zorg voor te dragen dat zij voor de verdere opleiding de benodigde en passende kennis hebben. Het panel vernam in het studentengesprek dat dit goed uitpakt en dat studenten met en zonder juridische vooropleiding elkaar goed aanvullen in opdrachten, zodat er een onderling leereffect ontstaat. Het panel is positief over de diversiteit en kwaliteit van docenten en ziet in de hoorcolleges een inspirerende afwisseling en passende afstemming tussen interne docenten en gastdocenten terug. Daarbij lieten studenten in gesprek met het panel weten de docenten goed benaderbaar te vinden. Wel herkent het panel de druk op de kwantiteit van het docententeam, die de opleiding zelf ook benoemt: het vinden en behouden van docenten met passende ervaring is een uitdaging, wat voor de nodige werkdruk kan zorgen. Voor een multidisciplinaire opleiding als de master Financieel Recht zijn vooral gepromoveerde docenten met praktijkervaring nodig, maar zij verkiezen eerder organisaties en bedrijven met aantrekkelijker arbeidsvoorwaarden. Er is inmiddels voor ieder vak een vakcoördinator aangesteld, waardoor docenten enigszins worden ontlast en zich meer kunnen richten op het inhoudelijke onderwijs. Het panel adviseert de opleiding om de inzet van een vakcoördinator zo mogelijk structureel te maken.

Het panel is positief over de begeleiding van studenten door de opleiding, met name ook bij het scriptietraject. Het panel ziet een proactieve houding bij de opleiding om studenten zoveel mogelijk binnen de voor hen haalbare tijd te laten afstuderen en is te spreken over de initiatieven die de opleiding hierin neemt richting studenten. Er is laagdrempelig contact met de opleidingscoördinator en vakcoördinatoren. Het panel concludeert dat het curriculum studeerbaar is.

Curriculum en leeromgeving: Ondernemingsrecht

De masteropleiding Ondernemingsrecht vangt aan met een onderzoekspracticum (15 EC), waarna studenten 25 EC aan verplichte vakken volgen. Verder omvat het curriculum een gebonden keuzevak (5 EC) en een vrij keuzevak (5 EC) en sluit het af met een scriptie (10 EC). De opleiding sluit aan bij kennis opgedaan tijdens de vooropleiding door activering van voorkennis via webcasts, meerkeuzevragen en een quiz. Er wordt in de vakken een variatie aan werkvormen geboden, waaronder referaten, tutorials, discussies, hoorcolleges, casuscolleges en werkgroepen. Tijdens hoorcolleges en in opdrachten wordt aandacht besteed aan rechtsvergelijking. De opleiding moedigt studenten aan om in hun scriptie andere rechtsgebieden, disciplines en rechtsstelsels te betrekken. De opleiding actualiseert jaarlijks de inhoud van de vakken, waarbij ze de maatschappelijke ontwikkelingen die raken aan het ondernemingsrecht nauwkeurig in het oog houdt, zoals duurzaamheid, Legal Tech en digitalisering. De opleiding zet docenten in die werkzaam zijn of zijn geweest in de beroepspraktijk en daarmee inzicht hebben in de actuele eisen die het beroepenveld stelt.

Onderdeel van de vaardighedenlijn in de opleiding is een doorlopende jaaropdracht, waarbij studenten kennismaken met de praktijk en met stukken die in de praktijk worden voorbereid en opgesteld door ondernemingsrechtjuristen. Door het jaar heen werken studenten in de verschillende vakken in groepen van drie of vier aan deze jaaropdracht. Hier wordt op laagdrempelige wijze aandacht besteed aan de praktijk van het ondernemingsrecht en worden onderzoeks- en praktijkvaardigheden gedurende de gehele masteropleiding getoetst. Met de jaaropdracht moedigt de opleiding studenten aan om de opleiding in een

studiejaar af te ronden met de groep van studenten waarmee ze in dat jaar deelnemen aan de jaaropdracht. Op verschillende momenten in het jaar vraagt de opleiding studenten in opdrachten te reflecteren op hetgeen ze willen bereiken en/of op hetgeen ze hebben geleerd en hoe opgedane kennis in te zetten voor het verdere vervolg van de opleiding. Doel van deze ingebouwde reflectiemomenten is het creëren van bewustwording van sterke en zwakke punten en het bevorderen van de inzet en motivatie bij studenten.

Het panel vindt dat het curriculum goed in elkaar zit en duidelijk gericht is op het zich eigen maken van zowel academische als praktische vaardigheden. Het panel vindt de jaaropdracht hiervan een mooi voorbeeld. Daar trainen studenten professionele vaardigheden en tegelijkertijd verdiepen ze academische vaardigheden vloeiend door het programma heen. Het panel waardeert de inzet van praktijkervaren docenten, de gedegen scriptiebegeleiding en de stimulans die de opleiding studenten biedt om onderzoek te doen op academisch niveau. Het panel hoorde in gesprek met studenten terug dat zij de betrokkenheid van docenten waarderen en is positief over de kwaliteit en kwantiteit van het onderwijsgevend personeel. Daarnaast heeft het waardering voor de reflectiemomenten die in het curriculum zijn ingebed om de inzet en motivatie van studenten te stimuleren. Deze laten in de ogen van het panel een studentgerichte houding van de opleiding zien en bieden studenten begeleiding in het nadenken over het pad dat ze willen bewandelen.

Het panel maakte uit het studentenhoofdstuk op dat ethiek weinig terugkomt in de opleiding. In gesprek met studenten en docenten vernam het panel dat ethiek incidenteel wordt besproken aan de hand van actualiteiten en regelgeving. Het panel geeft de opleiding ter overweging mee ethiek structureel in te bedden in de vakken en daarbij aandacht te hebben voor ethische vraagstukken op maatschappelijk niveau, oftewel of ondernemingsrechtelijke ontwikkelingen en afwegingen wenselijk zijn voor de maatschappij.

Uit het studentenhoofdstuk maakt het panel op dat studenten tevreden zijn over de studeerbaarheid van het curriculum en goed op de hoogte zijn wat er van hen wordt verwacht. Wel vernam het panel in gesprek met studenten dat deeltijdonderwijs volgen soms lastig blijkt. Lessen worden doordeweeks gepland en er worden geen opnamen van gemaakt die studenten kunnen terugkijken. Er is wel een voorbeelddeeltijdprogramma beschikbaar voor studenten, maar met de vaststaande contactmomenten is het voor sommige studenten lastig om de opleiding in twee jaar deeltijdonderwijs af te ronden. Studenten zijn wel goed op de hoogte wanneer de colleges en activiteiten zijn en kunnen daar zo mogelijk omheen plannen. Het panel vraagt de opleiding aandacht te hebben voor het waar mogelijk verder verbeteren van de studeerbaarheid voor deze groep deeltijdstudenten.

Curriculum en leeromgeving: Recht van de Gezondheidszorg

Het programma van Recht van de Gezondheidszorg is inhoudelijk gebaseerd op drie pijlers die door de vakken heen aan bod komen: de patiënt, de zorgaanbieder en de zorgverzekeraar. Na het Onderzoekspracticum (15 EC) in het eerste blok volgen studenten 30 EC aan vakken en daarnaast een vrij keuzevak (5 EC). Studenten ronden de opleiding af met een scriptie (10 EC). De opleiding kenmerkt zich door vervaechting van onderzoek en onderwijs: docenten geven onderwijs aan de hand van actuele onderzoeksvragen en problemen in de gezondheidszorg en brengen daarbij hun eigen onderzoeksideeën in. Het didactisch concept gaat uit van active academic learning en is gericht op onder andere intensieve begeleiding bij leer- en ontwikkelvaardigheden en aandacht voor theoretische reflectie op het geldende gezondheidsrecht. De werkvormen omvatten met name hoorcolleges en werkgroepen, waarbij ook seminars en gastcolleges plaatsvinden en zowel individueel als in groepen wordt gewerkt aan opdrachten. Als onderdeel hiervan maken studenten geregeld online videopresentaties. Het docententeam bestaat uit vier docenten. Om in te stromen in de masteropleiding, moeten studenten een bacheloropleiding Nederlands Recht of Rechtsgeleerdheid hebben afgerond. Ook kunnen studenten instromen met een bacheloropleiding Fiscaal Recht na verplichte aanvulling op onderdelen, met de bacheloropleidingen Geneeskunde en

Gezondheidswetenschappen plus afgeronde premaster Recht van de Gezondheidszorg of met een HBO-bacheloropleiding Rechten na afronding van de premaster ESL Algemeen.

Het panel concludeert dat het curriculum een logische opbouw heeft en actuele onderzoeksvragen een levendig onderdeel uitmaken van het curriculum. Studenten gaven in gesprek met het panel aan te waarderen dat er in de opleiding veel aandacht is voor de actualiteit in het gezondheidsrecht, zoals betaalbare medicijnen, houdbaarheid van het zorgstelsel en zorgfraude. Dit werkt motiverend en biedt inspiratie voor het uitvoeren van de opdrachten. Studenten zijn positief over de werkvormen, maar vinden dat het maken van online videopresentaties in coronatijd nuttig was, maar nu niet meer passend. Liever presenteren ze mondeling tijdens werkgroepen. Het panel sluit zich hierbij aan en het viel op dat er een sterke nadruk ligt op schriftelijke vaardigheden. Het geeft de opleiding mee te overwegen dit te verbreden naar andere vaardigheden.

Het panel vernam uit de documentatie dat inhoudelijke aansluiting bij de beroepspraktijk onder meer plaatsvindt, doordat beroepsbeoefenaren als advocatenkantoren, zorginstellingen, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, de Nederlandse Zorgautoriteit, de farmaceutische industrie en artsen structureel medewerking verlenen aan de opleiding, als gastsprekers, voor stageplaatsen, bij de masterclass Actualiteiten gezondheidsrecht en bij de jaarlijkse lezingenreeks met sprekers uit de rechtspraktijk en gezondheidszorg. In de ogen van het panel draagt dit bij aan een levendige en passende binding met de praktijk.

Uit het studentenhoofdstuk en in gesprek met studenten vernam het panel dat het docententeam inspirerend is, passie heeft voor de specialisatie en brede kennis heeft van het gezondheidsrecht. Het merendeel van de docenten is gepromoveerd. Het panel concludeert dat de kwaliteit van het docententeam goed is. Wel vraagt het panel zich af of de inrichting met vier kerndocenten niet te beperkt is. Hoewel het een relatief kleinschalige opleiding met een instroom van 35-40 studenten per jaar betreft en docenten in gesprek met het panel aangaven een hechte sectie te zijn, het onderwijs met elkaar op te pakken en elkaar op te vangen waar nodig, waarbij zo nodig voor vervanging gezorgd kan worden vanuit andere departementen, maakt het de opleiding in de ogen van het panel kwetsbaar voor onverwachte gebeurtenissen. Het panel vindt het waardevol dat de docenten goed met elkaar samenwerken, en realiseert dat dit ertoe bijdraagt dat de opleiding op dit moment goed kan worden georganiseerd. Wel vraagt het de opleiding aandacht te hebben voor eventuele kwetsbaarheden die de relatief geringe hoeveelheid docenten meebrengt voor de continuïteit van het onderwijs.

Uit het studentenhoofdstuk blijkt dat studenten de opleiding goed studeerbaar vinden en als relatief makkelijk beoordelen. Ze voegen daaraan wel toe dat het niveau en de werkverdeling door het curriculum heen variëren. Een aantal vakken waar weinig studiepunten voor staan, impliceert veel werk, terwijl sommige vakken met veel studiepunten juist relatief weinig werk vragen. Daarnaast gaven sommige studenten aan in het eerste blok vrij veel tijd over te houden, terwijl het onderwijs verderop in het curriculum uitdagender en intensiever was. Het panel kan zich hierin vinden en doet aan de opleiding de suggestie om na te gaan hoe de verdeling van de studielast over het curriculum zo evenwichtig mogelijk te maken.

Curriculum en leeromgeving: Togamaster

De Togamaster is een kleinschalige en selectieve masteropleiding met een instroom van 25-30 studenten per jaar. De opleiding is alleen als dubbelmaster met een andere masteropleiding aan ESL te volgen. Dit kan iedere master(track) zijn, met uitzondering van de selectieve masters Arbeidsrecht en Aansprakelijkheid & Verzekering. Naast het programma van 60 EC dat studenten volgen binnen hun basismaster (zie standaard 1), volgen studenten 60 EC voor de Togamaster: 17 EC in het eerste jaar en 43 EC in het extra tweede jaar. De

totale dubbelmaster duurt hiermee iets minder dan twee jaar. De 17 EC in het eerste jaar bestaan uit masterclasses (7 EC) door het hele jaar heen, het vak Togadragers in de Rechtsstaat (5 EC) en een gebonden keuzevak (5 EC) in blok 5. In het tweede jaar doorlopen studenten twee verplichte vakken (20 EC), en masterclasses (3 EC). De Togamaster is aanvullend aan de basismaster en besteedt veel aandacht aan de vaardigheden die belangrijk zijn in een togaberoep. Te denken valt aan het bepleiten van een casus, onderhandelen, het opstellen van juridische stukken en het verzorgen van presentaties over actuele jurisprudentie. Deze vaardigheden oefenen studenten tijdens de masterclasses, die de opleiding samen met de *associates* van de opleiding organiseert. De *associates* zijn samenwerkingspartners bij het Openbaar Ministerie, de rechterlijke macht of de advocatuur. Deze masterclasses organiseren de *associates* vaak in-house in hun kantoren, en bieden studenten de mogelijkheid om in een praktijkgerichte setting met deze vaardigheden te oefenen. Ook in de rest van de opleiding is de koppeling tussen theorie en praktijk sterk aanwezig. De vakken worden verzorgd door (gast)docenten, waaronder hoogleraren, die veelal naast hun academisch werk ook werkzaam zijn in de praktijk. In het tweede jaar lopen studenten een stage (10 EC) van acht weken bij één van de *associates*, waarbij studenten de opgedane kennis in de praktijk brengen en direct van professionals leren. De Togamaster wordt afgerond met een scriptie (10 EC), die specifiek is voor de Togamaster en niet gecombineerd is met de basismaster. Deze scriptie legt de nadruk op rechtsvergelijkend onderzoek, om daarmee in navolging van de aanbeveling van het vorige visitatiepanel het eigen karakter van de opleiding (zie standaard 1) in de scriptie te benadrukken. Studenten benaderen daarbij een onderzoeksonderwerp vanuit tenminste twee verschillende rechtsgebieden.

Het panel concludeert dat het curriculum en de leeromgeving van de Togamaster goed in elkaar zitten. Studenten gaven in gesprek met het panel aan te waarderen dat het curriculum afwisselend en interdisciplinair is met een mix van privaot- en publiekrecht. Daarbij maakt interne rechtsvergelijking een belangrijk onderdeel uit van het curriculum, zowel in de vakken als in de scriptie. Studenten vinden het vaardighedenonderwijs goed in elkaar zitten, en waarderen de interactie met de *associates* en de sprekende casussen die worden behandeld. Zij noemden daarbij bijvoorbeeld een simulatie van een politie-inval en de juridische elementen die daarbij komen kijken. Het panel onderschrijft de conclusie van studenten en waardeert de ruime aandacht in het onderwijs voor het zich eigen maken van vaardigheden die nodig zijn in een togaberoep. Studenten waarderen dat een stage van twee maanden onderdeel uitmaakt van het programma en vinden de opleiding een goede voorbereiding op de praktijk. Docenten hebben praktische kennis en zijn daarnaast wetenschappelijk onderlegd en studenten zijn tevreden over het interne docententeam en de begeleiding door het docententeam. Studenten beschouwen de studeerbaarheid over het algemeen als goed. De combinatie met de basismaster is ondanks de zwaardere belasting van het eerste jaar haalbaar. Dit zorgt ook dat er in het tweede jaar voldoende ruimte is voor de stage en de dubbelmaster goed binnen twee jaar valt af te ronden.

Het panel merkte een aantal aandachtspunten op. Uit het zelfevaluatierapport en de gesprekken met het opleidingsmanagement en docenten vernam het panel dat de opleiding deze punten zelf ook ziet en bezig is verder te ontwikkelen en verbeteren. De opleiding kan steunen op de betrokkenheid van een ruim aantal *associates*. Dat vraagt om veel coördinatie en afstemming om de samenhang van het onderwijs te waarborgen, waardoor studenten soms moeite hebben de grote lijnen in de opleiding te zien. Met name in de masterclasses en de stage spelen *associates* een rol, waarbij gastdocenten masterclasses verzorgen en studenten stage lopen bij een *associate*. Het panel stelde in gesprek met het opleidingsmanagement en docententeam met goedkeuring vast dat de opleiding inmiddels werk maakt van coördinatie en formalisering om de bijdrage en inbreng van de *associates* in de opleiding te stroomlijnen. Zo is de inzet van de mastercoördinator vergroot met een ruimere aanstelling sinds afgelopen jaar. De mastercoördinator fungeert als spin in het web in het contact met de *associates*, draagt zorg voor de jaarlijkse evaluatie en zo nodig doorontwikkeling van de masterclasses en houdt de vinger aan de pols bij studenten door regelmatig

feedback over het onderwijs te vragen. Daarnaast gaf het docententeam in gesprek met het panel aan dat er inmiddels voorafgaand aan iedere masterclass afstemming is over de inhoud en er vanuit de opleiding meer eisen aan de inhoud worden gesteld. Er is nu altijd een interne docent aanwezig bij de gastcolleges om de kwaliteit van het onderwijs in het vizier te houden. In de ogen van het panel dragen deze aspecten ertoe bij dat de kwaliteit van de masterclasses kan worden geborgd. Het geeft de opleiding mee dit te blijven borgen.

Opleidingsmanagement en studenten lieten in het gesprek met het panel weten dat de interne rechtsvergelijking één van de speerpunten en een onderscheidend element in het onderwijs van de Togamaster is. Het panel las het belang hiervan in de documentatie niet eenduidig terug. Studenten vertelden in gesprek met het panel dat ze gedurende de opleiding leren een interne rechtsvergelijking te maken tussen het privaatrecht en het strafrecht. Daarnaast wordt vanuit de opleiding aanbevolen om bij scripties twee verschillende rechtsgebieden te gebruiken. In de opleiding is een doorlopend checkpoint of het rechtsvergelijkend element kan worden ingebracht om het kritisch analytisch denken van de student te stimuleren. Het panel stelt met instemming vast dat zowel opleidingsmanagement als studenten de interne rechtsvergelijking als onderscheidend element van de opleiding duidelijk herkennen en waarderen. Wel wil het de opleiding meegeven in de documentatie en communicatie de interne rechtsvergelijking nog helderder als onderscheidend element te formuleren om duidelijk te laten zien wat de Togamaster toevoegt aan de basismaster.

Curriculum en leeromgeving: Commercial Law

De vier tracks in de opleiding Commercial Law hebben dezelfde structuur, maar verschillen van elkaar in 30 EC trackspecifieke vakken. Nadat studenten gezamenlijk het vak Research and Writing Skills hebben gevolgd, volgen zij de rest van de vakken (elk 5 of 10 EC) binnen hun eigen track. Wel zijn er enkele vakken die overlappen tussen verschillende tracks, zoals Commercial Contracts (IBL en IA), Carriage of Goods en European Private International Law (beiden CCL en IBL) en International Trade & Investment Law (IBL en IA). Ook heeft iedere track 5 EC vrije keuzeruimte, waarin het mogelijk is vakken bij een andere track of buiten de opleiding te volgen. Een andere optie binnen deze keuzeruimte is het volgen van een traineeship bij een advocatenkantoor. Op dit moment is dit mogelijk voor MTL-studenten bij één advocatenkantoor, en de opleiding werkt aan het opzetten van andere mogelijkheden hiervoor bij andere kantoren. Ook op andere manieren is het bedrijfsleven uit de regio vaak nauw betrokken: via gastcolleges en het aanbieden van cases werken verschillende bedrijven en advocatenkantoren mee aan de opleiding.

Het panel is van oordeel dat het curriculum van de opleiding Commercial Law goed in elkaar zit. De vier tracks hebben een duidelijke eenheid in opzet en structuur, en werken regelmatig samen. Tegelijkertijd hebben tracks ook individueel een duidelijke structuur met eigen vakken, waardoor studenten met name binnen MTL en IA een zeer gespecialiseerde opleiding krijgen. Het panel begreep dat studenten vanuit de hele wereld vaak juist voor deze specialisatiemogelijkheden naar de EUR komen om hier te studeren. Het curriculum heeft een duidelijke koppeling met de praktijk: studenten hebben veelvuldig de kans om via gastcolleges, cases of een traineeship met de beroepspraktijk in aanraking te komen. Het panel bemerkte in de gesprekken dat door de diverse nationale en internationale instroom studenten het Onderzoekspracticum in het eerste blok heel verschillend ervaren. Met name de instromers uit de eigen bacheloropleiding van de EUR vonden dit niet uitdagend genoeg, terwijl andere, vaak internationale studenten dit het zwaarste deel van de opleiding vonden. Het panel is het met de opleiding eens dat dit onvermijdelijk is bij een opleiding met zo'n diverse internationale instroom. Hoewel de vooropleidingen op papier equivalent zijn, blijven er in de praktijk altijd verschillen. Studenten waren het met het panel eens dat de opleiding vanaf blok 2 een meer vergelijkbare studiebelasting voor alle studenten heeft.

De masteropleiding Commercial Law heeft al langere tijd een uitwisselingsprogramma met de National University of Singapore (NUS). De opleiding aan de EUR is hierin onderdeel van een vierjarige rechtenopleiding bij NUS, en verwelkomt NUS-studenten in hun vierde jaar aan de EUR, waar zij één van de tracks in de opleiding Commercial Law volledig volgen. Na afloop ontvangen zij van beide instellingen een masterdiploma. Andersom kunnen afgestudeerde bachelorstudenten van de EUR een eenjarige master bij NUS volgen (wat buiten deze accreditatie valt). Het panel vindt het mooi dat universiteiten uit twee grote internationale havensteden op deze manier samenwerken rond het internationaal handelsrecht, en acht dit een mooie kans voor studenten om onderwijs in Singapore te volgen.

De masteropleiding Commercial Law is volledig in het Engels vormgegeven en kent een Engelse opleidingsnaam. De opleiding richt zich expliciet op het internationale handelsrecht: handelscontracten worden hier voornamelijk in het Engels opgesteld en afgestudeerden krijgen in de praktijk vaak te maken met partijen uit andere landen. Dit wordt versterkt doordat de tracks zich expliciet richten op het internationale handelsverkeer dat voor de regio Rotterdam van belang is. Iedere track benadert het vakgebied vanuit internationaal perspectief, en gebruikt de *international classroom* om studenten een diversiteit aan inzichten en perspectieven te laten uitwisselen. De opleiding trekt studenten van over de hele wereld. Op dit moment is ongeveer een derde van de studenten afkomstig uit Nederland, een derde uit andere EU-landen, en een derde van buiten de EU. De opleiding kende de afgelopen jaren instroom uit 82 verschillende landen. Het panel vindt de keuze voor een Engelstalige opleiding en opleidingsnaam passend bij de focus van de opleiding op het internationaal handelsrecht, en daarmee de carrièreperspectieven van studenten in banen met een internationale focus.

Het panel stelt met instemming vast dat de opleiding expliciet gebruik maakt van de diversiteit in de studentenpopulatie. Zo mixt de opleiding studenten met een nationale en internationale achtergrond bewust in projectgroepen zodat zij van elkaar kunnen leren. Zowel studenten als docenten noemen de zeer diverse studentenpopulatie als belangrijke meerwaarde van de opleiding. Hierdoor komen studenten al tijdens de opleiding indirect met verschillende internationale rechtssystemen en de daarbij geldende uitgangspunten in aanraking. Door de kleine studentengroepen binnen de tracks is er ook uitgebreid ruimte om hierover met elkaar in gesprek te gaan. Internationale studenten die van buiten Rotterdam naar de opleiding zijn gekomen melden het panel dat zij zich goed begeleid voelen, en dat er vanuit de opleiding voldoende aandacht wordt besteed aan het hen vertrouwd maken met het leven en studeren in Nederland.

Tijdens de visitatie merkten studenten op dat hoewel de meeste docenten goed bereikbaar zijn en gemakkelijk laagdrempelig benaderd kunnen worden, er ook enkele docenten zijn voor wie dit minder geldt. Met name rond de scriptiebegeleiding rapporteerden een aantal studenten bij het panel ontevredenheid over de beperkte omvang van de begeleiding. In reactie hierop liet de opleiding aan het panel weten dat het deze problematiek in beeld heeft en op sommige punten al heeft ingegrepen door het aanwijzen van andere begeleiders, en dat dit niet representatief is voor het algemene functioneren van het docententeam. Het panel bevestigt deze indruk op basis van de gesprekken met studenten en docenten. Het adviseert de opleiding dit punt in de gaten te houden en heeft alle vertrouwen dat de opleiding dit op een adequate wijze blijft doen.

Curriculum en leeromgeving: Fiscaal Recht

De tracks Directe Belastingen en Indirecte Belastingen binnen de masteropleiding Fiscaal Recht kennen elk een eigen curriculum. Deze bestaan uit 50 EC verplichte vakken, en een masterscriptie van 10 EC. Hiermee wijkt de masteropleiding Fiscaal Recht af van de curricula van de andere masteropleidingen binnen ESL in de zin dat het vak Onderzoekspracticum in blok 1 niet is opgenomen in het curriculum. In plaats daarvan heeft de opleiding het vaardighedenonderwijs binnen de inhoudelijke vakken verweven. Wel zal de opleiding

meegaan in de nieuw binnen ESL ontwikkelde vaardighedenlijn. Studenten in beide tracks volgen als laatste vak het Fiscaal Confrontatievak, dat sinds de vorige accreditatie is ingevoerd om de multidisciplinariteit binnen de opleiding te versterken. In dit vak behandelen gastdocenten met verschillende disciplineaire achtergronden als filosofie, sociologie, technologie en criminologie het fiscaal recht vanuit de eigen achtergrond. Studenten in de track Directe Belastingen kunnen het curriculum op hun eigen interesse afstemmen via drie capita selectavakken (2,5 EC) uit een aanbod van zes, waarin gastdocenten uit de fiscale praktijk op interactieve wijze een actueel onderwerp met groepen van maximaal 25 studenten bespreken. In de track Indirecte Belastingen is geen ruimte voor keuzevakken, omdat deze vakinhoudelijk op een smallere basis vanuit de bachelor Fiscaal Recht moet bouwen, en er dus meer ruimte voor inhoudelijke vakken nodig is.

Het panel is positief over de inhoud en opbouw van beide tracks in de masteropleiding Fiscaal Recht. De curricula bieden een grondige behandeling van het fiscaal recht, en hebben daarin een sterke binding met de praktijk via gastcolleges en cases. De inhoud is goed aangesloten bij de ontwikkelingen binnen het vakgebied, zoals die rondom *tax accounting*, *tax assurance* en *tax technology*. Ook heeft het panel met instemming vastgesteld dat ethiek rond fiscale onderwerpen op meerdere plaatsen in de curricula aan de orde komt. Veel van deze onderwerpen komen aan de orde in het Fiscaal Confrontatievak. Het panel ziet in dit vak een passende versterking van de multidisciplinariteit van de opleiding in lijn met de aanbevelingen van het vorige visitatiepanel. Het vaardighedenonderwijs is goed verweven binnen de opleiding, waarmee de opleiding volgens het panel de afwijking van de facultaire norm rond het Onderzoekspracticum compenseert. Studenten Indirecte Belastingen zijn tevreden over de samenwerking met de economische faculteit. De economische vakken kunnen vanwege de multidisciplinariteit wel uitdagend zijn, maar studenten zien duidelijk de meerwaarde en relevantie hiervan.

Beide tracks bouwen voort op de bachelor Fiscaal Recht, maar met name voor studenten in de track Indirecte Belastingen zijn de relevante onderwerpen vaak al wel een tijd geleden behandeld. De opleiding biedt studenten daarom de mogelijkheid om vrijwillig een instroomtoets te doen om te testen of er wellicht nog opfrissing van bepaalde onderwerpen nodig is. In gesprek met studenten bemerkte het panel dat deze optie niet bij alle studenten bekend was. Het adviseert de opleiding daarom om hier wat ruimer bekendheid aan te geven bij instroom in de track. Sommige studenten hadden het gevoel dat de werklast in vakken niet altijd overeenkwam met het aantal toegewezen studiepunten. Dit speelde met name bij het Werkcollege Indirecte Belastingen, wat studenten veel werk vonden per EC in vergelijking met andere vakken. Het panel adviseert de opleiding dit nader te onderzoeken om te bepalen of hier aanpassing noodzakelijk is.

Overwegingen

De masteropleidingen binnen ESL hanteren een onderwijsfilosofie met ruime aandacht voor vaardighedenonderwijs, activerend onderwijs en maatschappelijke impact. Studenten krijgen onderwijs in kleine groepen waarin ruimte is voor interactie tussen docenten en studenten. Volgens het panel is met name interactie met de praktijk een sterk punt en typerend voor de leeromgeving van de masteropleidingen aan de EUR. De curricula hebben ruime aandacht voor vaardighedenonderwijs via het Onderzoekspracticum en een juridisch-academische vaardighedenlijn. De curricula zijn zo ingericht dat de niet-fiscale masteropleidingen in combinatie met een passende bacheloropleiding civiel effect bereiken. De masteropleiding Fiscaal Recht is afgestemd op de lidmaatschapseisen van de NOB. Op basis van de feedback van studenten adviseert het panel de algemene opzet van de curricula die de masteropleidingen hanteren te stroomlijnen om meer ruimte voor de masterscriptie te creëren. Zo zouden de niet-fiscale opleidingen het Onderzoekspracticum nauwer met het scriptietraject kunnen verweven, en zouden alle opleidingen in overweging kunnen nemen de scriptie niet langer parallel te plannen met een inhoudelijk vak of de scriptie over een langere periode uit te spreiden.

De opleidingen bieden een passende begeleiding aan studenten, met ruime aandacht voor studentwelzijn. De begeleiding van de masterscripties kan volgens het panel verder gestructureerd worden, om ongelijkheid in de hoeveelheid en frequentie van feedback weg te nemen. Het panel adviseert hiervoor een scriptietraject met duidelijke deadlines en feedbackmomenten op te zetten, zoals bijvoorbeeld in de master Commercial Law al van kracht is. De opleidingen zijn studeerbaar, al adviseert het panel met name bij Fiscaal Recht, Financieel Recht en Recht van de Gezondheidszorg de vinger aan de pols te houden om na te gaan of studievertraging niet onnodig lang oploopt. De kwaliteit en omvang van het docententeam van de verschillende opleidingen voldoet. De faculteit heeft aandacht voor professionalisering en onderwijsinnovatie, en houdt daarbij ook de werklast voor docenten in het oog. Gastdocenten leggen een koppeling tussen theorie en werkpraktijk, en worden in het algemeen gewaardeerd door studenten. Het panel moedigt de opleidingen aan doorlopend aandacht te blijven houden voor de kwaliteit van gastcolleges en gastdocenten vanwege de relatief grote rol die deze in het masteronderwijs hebben.

Voor de onderwijsleeromgeving van de individuele masteropleidingen stelt het panel het volgende vast:

Alle vijf tracks in de *master Rechtsgeleerdheid* bieden een coherent en aantrekkelijk curriculum. Strafrecht en Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht hebben sterke disciplinaire curricula in deze twee rechtsgebieden en met IEUL, PBB en Recht & Technologie biedt de opleiding drie meer multidisciplinaire tracks aan, die vakken uit verschillende rechtsgebieden combineren rond specifieke thema's. Het panel waardeert de innovatieve track Recht & Technologie waarin het eindwerk integraal onderdeel van het gehele curriculum is. De keuze om de track IEUL in het Engels aan te bieden past bij het internationale karakter van het vakgebied en het beroepsperspectief van studenten. Het panel adviseert voor deze track de instroomeisen en de inrichting van de eerste helft van het curriculum zo aan te passen dat er minder niveaueverschillen tussen studenten met en zonder juridische bachelorachtergrond merkbaar zijn. Dit kan bijvoorbeeld door striktere eisen te stellen aan de juridische basiskennis van instromende studenten, en door studenten met een juridische bachelor meer uitdaging te bieden in de eerste helft van het curriculum.

Het curriculum van de *master Aansprakelijkheid en Verzekering* biedt een passende wisselwerking tussen theorie en praktijk. De praktijk komt duidelijk terug bij kantoorbezoeken en twee stages die studenten lopen, om zo met beide kernthema's van de opleiding vertrouwd te raken in de beroepspraktijk. Studenten ervaren open contact met docenten en vinden hen goed benaderbaar. De geboden setting draagt bij aan een gemeenschapsgevoel onder studenten. De opleiding heeft een proactieve benadering en informeert studenten over de zwaarte van opleidingsonderdelen. Op deze manier biedt ze passend en welkom verwachtingsmanagement.

De masteropleiding *Arbeidsrecht* omvat een vaststaand curriculum met twee vaste contactdagen per week, waarbij studenten afwisselend op de campus en op locatie bij *associates* onderwijs krijgen. Hiermee wordt een uitdagende wisselwerking tussen theorie en academische vaardigheden enerzijds en praktijkvaardigheden en -ervaring anderzijds bereikt. De opleiding is daarbij gericht op de persoonlijke ontwikkeling van studenten, met veel aandacht voor het sociale aspect en het creëren van een veilige leeromgeving.

Het curriculum van de *master Financieel Recht* heeft een duidelijk multidisciplinaire invalshoek, biedt studenten veel contact met de praktijk en zit organisatorisch goed in elkaar. De opleiding heeft een proactieve houding in de begeleiding van studenten en biedt waar nodig maatwerk, met name ook bij het scriptietraject. Om de druk op de kwantiteit van het docententeam te beperken adviseert het panel de opleiding om zo mogelijk de inzet van een vakcoördinator in elk vak structureel te maken.

De *master Ondernemingsrecht* heeft een curriculum dat goed in elkaar zit en duidelijk gericht is op het zich eigen maken van zowel academische als praktische vaardigheden, onder meer door het groepsgewijs uitvoeren van een jaaropdracht. Daarnaast is er ruim aandacht voor reflectiemomenten in de opleiding. Het onderwijs wordt tevens in deeltijd aangeboden, waarbij het panel vaststelt dat de opleiding oog heeft voor het waar mogelijk verder verbeteren van de studeerbaarheid voor deze groep studenten. Het panel geeft de opleiding ter overweging mee ethiek structureel in te bedden in de opleiding en daarbij aandacht te hebben voor maatschappelijke ethische vraagstukken gerelateerd aan het ondernemingsrecht.

Het curriculum van de *master Recht van de Gezondheidszorg* heeft een logische opbouw met een duidelijke verbinding met actueel onderzoek. Studenten ervaren een inspirerend docententeam. Het panel vraagt de opleiding aandacht te hebben voor eventuele kwetsbaarheden die een klein docententeam meebrengt voor de continuïteit van het onderwijs, en de docentenkwantiteit structureel te borgen.

De *Togamaster* biedt een afwisselend curriculum dat studenten volgen in combinatie met een basismasteropleiding. De *Togamaster* besteedt ruim aandacht aan vaardigheden voor het uitoefenen van een togaberoep. Er is vanuit de opleiding veel samenwerking met *associates*; het panel geeft de opleiding mee de coördinatie hiervan te blijven borgen. Interne rechtsvergelijking is een onderscheidend element in de opleiding, zoals ook door de opleiding en studenten wordt ervaren. De opleiding kan dit in de documentatie en communicatie nog explicieter opnemen om haar eigenheid beter voor het voetlicht te brengen.

De vier tracks in de *master Commercial Law* hebben een duidelijke eenheid in opzet en structuur, met daarbinnen een duidelijke eigen signatuur met specialistische vakinhoud. Het curriculum heeft een duidelijke koppeling met de praktijk via bijdragen van externe partners, en biedt studenten dankzij een uitwisselingsprogramma met de National University of Singapore (NUS) een mooie kans voor internationale uitwisseling. De keuze voor Engelstalig onderwijs en een Engelstalige opleidingsnaam volgt op natuurlijke wijze uit de focus van de opleiding op het internationaal ondernemingsrecht, en de daarbij behorende carrièreperspectieven van studenten. De opleiding maakt expliciet gebruik van de diversiteit binnen de studentenpopulatie, waardoor studenten in een interactieve setting van elkaars perspectieven kunnen leren.

De curricula van de tracks Directe en Indirecte Belastingen in de *masteropleiding Fiscaal Recht* bieden een grondige behandeling van het fiscaal recht, met aandacht voor academische en juridische vaardigheden, ontwikkelingen in het vakgebied, ethiek en een met een sterke binding met de praktijk. Het panel adviseert de mogelijkheid voor een instroomtoets bij aanvang van de track Indirecte Belastingen breder onder de aandacht van studenten te brengen, en te onderzoeken of de werklust van het vak Werkcollege Indirecte Belastingen passend is bij het toegewezen aantal EC.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 2 voldoet voor alle negen opleidingen.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Alle opleidingen binnen ESL hanteren het facultaire toetsbeleid. Daarbij onderscheidt ESL het zorgen en het borgen van de toetskwaliteit. Het onderwijsbestuur draagt met het docententeam zorg voor een goede kwaliteit van toetsing, en de examencommissie borgt de kwaliteit hiervan. Het toetsbeleid gaat uit van constructieve alignment. Dat houdt in dat de toetsing zowel qua inhoud als qua niveau dient aan te sluiten bij de leerdoelen en de onderwijsactiviteiten, om door toetsen te meten of de leerdoelen in het onderwijs worden bereikt. De visie op toetsen staat daarmee in verbinding met de visie op onderwijs en beschrijft hoe deze samenhangen. Het panel heeft in de documentatie een gedegen uitgewerkt toetsstelsel terug gezien en vindt de scheiding tussen zorgen en borgen waardevol en goed opgezet.

De toetsvormen binnen de ESL-masteropleidingen bestaan voornamelijk uit tentamens met open vragen, take-home tentamens of opdrachten en mondelinge tentamens. Er wordt getoetst op kennis, inzicht, toepassing, analyse, evaluatie en creatie. De meeste vakken worden getoetst met meerdere toetsvormen, met name vakken met meer dan 5 EC. De opleidingen gebruiken hierbij toetsmatrijzen als leidraad voor het opstellen van toetsvragen. In de toetsmatrijs staat het aantal, soort en niveau van de vragen aangegeven. Het panel heeft een diversiteit aan toetsvormen teruggezien in de documentatie en stelt vast dat de opleidingen over het algemeen passende toetsvormen en een voldoende variëteit aan toetsvormen inzetten en daarbij goed nadenken over de relatie met de beoogde leerresultaten van de opleidingen.

Examinatoren worden aangewezen door de examencommissie op basis van een door de commissie opgesteld profiel en door haar opgestelde eisen, waarbij examinatoren in het bezit moeten zijn van een BKO en/of BKE-kwalificatie. Voor examinatoren van masterscripties geldt daarnaast dat zij gepromoveerd moeten zijn. Docenten die (nog) niet voldoen aan deze eisen, kunnen examinerende werkzaamheden uitvoeren onder verantwoordelijkheid van een zelfstandig bevoegde examinerator. Voor examinatoren zijn interactieve documenten opgesteld, waarin het toetsbeleid, procesafspraken en onderwijskundige informatie over toetsing en de toetscyclus staan beschreven. Ook organiseren het onderwijsbestuur en de examencommissie een jaarlijkse toetsdag voor examinatoren, waar examinatoren worden geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen op het gebied van toetsing binnen de faculteit, best practices worden uitgewisseld en examinatoren meedenken over formats en werkwijzen voor toetsing. Verder is een toetsadviesteam beschikbaar om examinatoren ondersteuning te bieden bij het doorlopen van het toetsproces. Het toetsadviesteam biedt het onderwijsbestuur, opleidingsdirecteuren en examinatoren ondersteuning bij onder meer het ontwikkelen van een visie op toetsen, adviseren over toetsbeleid, opstellen en bijhouden van interactieve toetsdocumenten en feedback geven op tentamens. Het panel vindt dat deze aspecten tezamen een passende invulling geven aan borging van de beoordelingskwaliteit door examinatoren.

Het panel stelt vast dat de opleidingen actief bezig zijn met het ontwikkelen van beleid rond het gebruik van generatieve AI in het onderwijs en binnen de toetsing. In een themasessie rond dit onderwerp hebben panel en opleidingen hier uitgebreid over van gedachten gewisseld. Het panel waardeert de aandacht voor dit onderwerp en de grondige manier waarop de faculteit dit op opleidingsoverstijgend niveau aanpakt. Het moedigt de faculteit aan hiermee door te gaan.

Examencommissie

De facultaire examencommissie borgt de kwaliteit van toetsing door periodiek de kwaliteit van toetsing binnen de vakken en die van de eindwerken te onderzoeken. Dit doet zij door te bekijken of het totale pakket van examenonderdelen alle eindkwalificaties toetst, de kwaliteit van tentamens en eindwerken te checken en examinatoren aan te wijzen voor tentaminering van specifieke onderdelen van de opleidingen. Onder mandaat van de examencommissie beoordeelt de toetsborgingscommissie de kwaliteit van tentamens na de toetsafname, en voert achteraf een controle uit op de uitvoering en correctie van tentamens. Er vindt structureel overleg plaats tussen het onderwijsbestuur en de examencommissie, waarbij het onderwijsbestuur advies inwint over het toetsbeleid en de examencommissie haar bevindingen over de kwaliteit van toetsing bespreekt. Hierbij zijn ook actuele ontwikkelingen op toetsgebied onderwerp van gesprek, zoals digitaal toetsen, alternatieve toetsvormen en de ontwikkeling van AI tools.

Het panel vindt het gemaakte onderscheid tussen enerzijds het zorgen voor de toetskwaliteit door het onderwijsbestuur samen met het docententeam en het anderzijds het borgen daarvan door de examencommissie binnen ESL goed opgezet en vindt dit bijdragen aan een duidelijke scheiding tussen taken en verantwoordelijkheden. Daarbij ziet het panel dat de toetsborgingscommissie een nuttige rol heeft in het beoordelen van toetskwaliteit. Het panel heeft leden van de examencommissie gesproken en zag een goed en daadkrachtig functionerende examencommissie, die haar taken en verantwoordelijkheden kent en daar verantwoordelijkheid voor neemt. Het panel is hierover erg positief en in de ogen van het panel heeft de examencommissie een goed werkende procedure neergezet. In gesprek met de examencommissie vernam het panel dat er door studenten relatief veel beroepschriften bij het College van Beroep voor de Examens worden ingediend tegen besluiten van examinatoren en van de examencommissie. Navraag maakte duidelijk dat dit bij alle juridische opleidingen een herkenbaar gegeven is. Vermoedelijk speelt hierin een rol dat studenten dit binnen hun opleiding leren te doen en graag toepassen.

Beoordeling masterscripties

Met ingang van 2022-2023 is de beoordeling van masterscripties voor alle opleidingen gelijkgetrokken. Alle opleidingen gebruiken nu dezelfde criteria voor het beoordelen van de scripties: onderzoeksopzet, analyse, argumentatie, schriftelijke presentatie en totstandkoming. Iedere scriptie wordt door twee examinatoren beoordeeld. De eerste examiner is doorgaans de scriptiebegeleider van de student, de tweede examiner een andere docent binnen ESL die niet direct bij de scriptie betrokken is geweest en door de scriptiecoördinator wordt aangewezen. Beiden vullen onafhankelijk van elkaar een eigen versie van het beoordelingsformulier in, en stemmen daarna onderling het gezamenlijke eindcijfer af. Als het initiële verschil tussen beide beoordelaars groter is dan een punt sluit een derde, onafhankelijke examiner aan.

Beoordelaars van de scriptie ontvangen een *rubric* met uitleg wat een student moet laten zien om een bepaald beoordelingsniveau te scoren. Deze beoordelingsniveaus lopen in vijf stappen van zeer onvoldoende tot zeer goed, en corresponderen met de cijfers 4 t/m 9. Het eindcijfer volgt uit een gewogen middeling van de verschillende criteria. Daarnaast moeten beoordelaars bij hun score per criterium een kwalitatieve onderbouwing geven. Bij Aansprakelijkheid en Verzekering, Financieel Recht, Ondernemingsrecht, Commercial Law, Fiscaal Recht en enkele tracks binnen Rechtsgeleerdheid verzorgen studenten naast hun een scriptie een mondelinge scriptieverdediging. In dat geval kan de kwaliteit van de verdediging de scriptiebeoordeling met maximaal een halve punt verhogen of verlagen.

Het panel waardeert dat alle opleidingen inmiddels dezelfde criteria gebruiken voor het beoordelen van de scripties en dat er gewerkt wordt met *rubrics*, waarbij beoordelaars per criterium een kwalitatieve onderbouwing moeten geven. Het panel stelt met instemming vast dat bij de beoordeling van eindwerken

een tweede, onafhankelijke examinerator en indien nodig een derde, onafhankelijke beoordelaar betrokken is. Het panel waardeert de verdediging als onderdeel van het beoordelingsproces, en adviseert de masteropleidingen die dit niet doen deze werkwijze in overweging te nemen.

Het panel heeft van alle masteropleidingen een selectie van eindwerken beoordeeld en het viel het panel bij de scriptiebeoordeling op dat er een wisselende hoeveelheid feedback werd gegeven door examinatoren en dat regelmatig de redenering ontbrak hoe het cijfer tot stand is gekomen op basis van de eerste en tweede beoordeling. Ook wordt het beoordelingsformulier niet gedeeld met studenten. Uit de documentatie en in gesprek met de opleidingen vernam het panel dat vaak wel een goed onderbouwd gesprek plaatsvindt met de student. Het panel benoemt dat het recentelijk gelijktrekken van de criteria voor scriptiebeoordeling en het werken met een *rubric* veel opvangt van de door het panel genoemde aandachtspunten. Het is voor beoordelaars verplicht om toelichting en onderbouwing te geven bij het beoordelen en iedere beoordelaar vult het formulier onafhankelijk van de ander in. Het panel waardeert de zorgvuldige invulling die de opleidingen hieraan hebben gegeven en merkt op dat het een zorgvuldige onderbouwing van de beoordeling van eindwerken stimuleert. Wel adviseert het panel de opleidingen om het beoordelingsformulier te delen met studenten ten behoeve van het leerproces, de transparantie, om gelijke behandeling van studenten te borgen en studenten die het oneens zijn met de beoordeling handvatten te bieden om onderbouwd actie te ondernemen.

Overwegingen

Alle opleidingen binnen ESL hanteren het facultaire toetsbeleid, waarbij ESL het zorgen en het borgen van de toetskwaliteit onderscheidt. Het panel concludeert dat de opleidingen een gedegen uitgewerkt toetsstelsel hebben en vindt de scheiding tussen zorgen en borgen goed opgezet. Het panel stelt met goedkeuring vast dat de opleidingen passende toetsvormen en een variëteit aan toetsvormen inzetten. In de ogen van het panel is een passende invulling gegeven aan borging van de beoordelingskwaliteit door examinatoren. Er is een goed en daadkrachtig functionerende examencommissie, die haar taken en verantwoordelijkheden kent, daar verantwoordelijkheid voor neemt en een goed werkende procedure heeft neergezet. Het panel waardeert dat alle opleidingen inmiddels dezelfde criteria gebruiken voor het beoordelen van scripties, werken met *rubrics* en bij de scriptiebeoordeling een tweede, onafhankelijke examinerator en indien nodig derde, onafhankelijke beoordelaar betrokken is. Wel adviseert het panel opleidingen om het beoordelingsformulier te delen met studenten ten behoeve van de transparantie richting studenten en om gelijke behandeling van studenten te borgen.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 3 voldoet voor alle negen opleidingen.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Ter voorbereiding op de visitatie las het panel vijftien eindwerken per opleiding, met daarin aandacht voor alle tracks (masters Rechtsgeleerdheid, Commercial Law en Fiscaal Recht) en varianten (voltijd en deeltijd in de masters Financieel Recht, Fiscaal Recht, Ondernemingsrecht, Recht van de Gezondheidszorg en Rechtsgeleerdheid). Ook sprak het panel voor elke opleiding tijdens de visitatie met een aantal alumni en deelde iedere opleiding evaluaties of observaties over de carrièreperspectieven van haar alumni. Het panel

concludeert op basis hiervan dat het niveau van de masterscripties en het functioneren van afgestudeerden in de praktijk laat zien dat elk van de negen masteropleidingen de beoogde leerresultaten realiseert.

- *Master Rechtsgeleerdheid:* Het panel heeft eindwerken van alle tracks (m.u.v. Recht en Technologie, waarvan nog geen eindwerken beschikbaar waren) bekeken, en concludeert dat deze alle aan het verwachte eindniveau voor een masteropleiding Rechtsgeleerdheid voldoen. De werken hebben een duidelijke opbouw en geven een verantwoording van de methoden van onderzoek. In sommige eindwerken was de juridische diepgang voor verbetering vatbaar; meer begeleiding op juridische probleemstelling zou volgens het panel wellicht helpen dit te verbeteren. De opleiding heeft in aanloop naar de visitatie een alumnionderzoek laten uitvoeren. Op basis hiervan is zichtbaar dat studenten in een diversiteit aan relevante beroepen terechtkomen. Voor alle tracks komen afgestudeerden vaak bij advocatenkantoren te werken. Bij IEUL en PBB werken daarnaast veel alumni bij overheidsinstanties, bij Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht bij notariskantoren en bij Strafrecht bij justitie. Volgens het panel zijn dit steeds functies die passen bij de aard en het niveau van de opleiding, wat het positieve oordeel over het eindniveau van studenten versterkt.
- *Master Aansprakelijkheid en Verzekering:* Na bestudering van de eindwerken concludeert het panel dat deze voldoen aan het vereiste niveau voor een masteropleiding en aantonen dat studenten de beoogde leerresultaten realiseren. Het panel concludeert dat de eindwerken interessante en diverse onderwerpen behandelen. Afgestudeerden vinden na afronding van de master snel een baan gerelateerd aan de opleiding, zoals bij advocatenkantoren en verzekeringsmaatschappijen. Hun eerste baan vinden afgestudeerden regelmatig bij een bedrijf waar zij tijdens één van hun stages actief zijn geweest.
- *Master Arbeidsrecht:* De eindwerken voldoen op één eindwerk na aan het verwachte eindniveau voor een masteropleiding en omvatten in de ogen van het panel alle een degelijke, gedetailleerde en originele rechtspraakanalyse en jurisprudentie-onderzoek. Het eindwerk dat niet aan het minimumniveau voldeed was volgens het panel een randgeval, dat gezien het hoge niveau van de overige 14 scripties niet afdeed aan de algemene positieve indruk die het panel van het eindniveau van de opleiding had. Afgestudeerden vinden in de regel kort na afronding van de opleiding een baan binnen het vakgebied van het Arbeidsrecht. Afgestudeerden zijn volgens de opleiding gewild: bedrijven zijn actief op zoek naar afgestudeerden van deze opleiding. Studenten vinden vaak een baan naar aanleiding van de stage die ze tijdens de opleiding gelopen hebben.
- *Master Financieel Recht:* Het panel heeft eindwerken van de masteropleiding Financieel Recht bestudeerd en concludeert dat deze voldoen aan het verwachte eindniveau. De eindwerken omvatten over het algemeen goed uitgewerkt onderzoek, waarbij in de ogen van het panel interessante en diverse thematiek aan de orde komt. Afgestudeerden gaan onder meer aan het werk als advocaat, consultant en financieel adviseur.
- *Master Ondernemingsrecht:* De eindwerken van de master voldoen aan het vereiste niveau voor een masteropleiding Ondernemingsrecht. Ze weerspiegelen een diversiteit aan onderwerpen en zijn in de regel passend becijferd. Afgestudeerden vinden binnen korte tijd een plek op de arbeidsmarkt, in functies waarvoor kennis van het ondernemingsrecht vereist is. Dit zijn bijvoorbeeld functies als bedrijfsjurist, advocaat, en bij banken, verzekeringsmaatschappijen en effectenwezen.
- *Master Recht van de Gezondheidszorg:* Het panel is van oordeel dat het niveau van de eindwerken voldoet voor een juridische masteropleiding en dat er een goede variatie aan actuele onderwerpen in aan bod komt. Afgestudeerden vinden kort na afronding van de opleiding een baan bij onder andere advocatenkantoren, externe toezichthouders, (zorg)verzekeringsmaatschappijen, zorginstellingen, de rechterlijke macht, klachten-/ geschillencommissies of het ministerie van VWS. Alumni geven aan profijt te hebben van de masteropleiding.

- *Togamaster*: Het panel oordeelt dat alle scripties van voldoende niveau zijn en een diversiteit aan onderwerpen behandelen, waarbij de interne rechtsvergelijking goed terugkomt. Wel viel het panel op dat de verschillende rechtsbronnen niet in één globale analyse worden geïntegreerd. Wet, rechtsleer en rechtspraak worden afzonderlijk besproken en het panel geeft de opleiding mee te overdenken of integratie hiervan het wetenschappelijk niveau verder kan versterken. Het panel is positief over het beroepsperspectief van studenten: het biedt goede toegang tot de arbeidsmarkt, veel studenten worden tijdens de stages al gevraagd om na hun studie terug te komen en alumni voelen zich door de master goed voorbereid op een functie in het juridisch vakgebied.
- *Master Commercial Law*: De eindwerken van alle vier de tracks voldoen aan het vereiste niveau voor een masteropleiding en laten overtuigend zien dat studenten de beoogde leerresultaten realiseren. Op basis van eigen gegevens over de positie van alumni op de arbeidsmarkt laat de opleiding zien dat studenten na hun opleiding vaak aan het werk gaan als jurist (51%), als manager (12%), in de wetenschap (13%) of in een andere baan (24%). De meeste afstudeerders, ook het grootste deel van de internationale studenten (60%), vinden een baan binnen Nederland. Als dat in het bedrijfsleven is, is dat meestal bij een bedrijf dat internationaal actief is. Het panel waardeert dat het internationale karakter van de opleiding ook tot uitdrukking komt in de carrièreperspectieven van de afgestudeerden.
- *Master Fiscaal Recht*: Het panel is van oordeel dat alle scripties van voldoende niveau zijn. De werken bevatten veelal actuele onderwerpen en hebben een goede structuur met aandacht voor onderzoeksvragen, deelvragen en bronverwijzingen. Sommige scripties vond het panel wat aan de beschrijvende kant; deze zouden geprofiteerd hebben van meer aandacht voor een wetenschappelijk onderbouwd eigen standpunt over de besproken kwestie. Afstudeerders van de opleiding vinden volgens de opleiding snel hun weg naar relevante posities op de arbeidsmarkt, en sluiten volgens de observaties van de beroepenveldcommissie qua niveau goed aan op de fiscale beroepspraktijk.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de eindwerken en de alumni van alle masteropleidingen laten zien dat de beoogde leerresultaten worden behaald. Alumni stromen succesvol door naar diverse functies in het beroepenveld die relevant zijn voor de doelen van de opleidingen.

Conclusie

Het panel oordeelt dat standaard 4 voldoet voor alle negen opleidingen.

Eindoordeel

Het oordeel van het panel over alle opleidingen is positief.

Ontwikkelpunten

1. Alle masteropleidingen: Stroomlijn de algemene opzet van de curricula om meer ruimte voor de masterscripties te creëren. Zo zouden de niet-fiscale opleidingen het Onderzoekspracticum nauwer met het scriptietraject kunnen verweven, en alle opleidingen de scriptie niet parallel plannen met een inhoudelijk vak of de scriptie over een langere periode uitspreiden.

2. Alle masteropleidingen: Zorg voor verdere structurering van de begeleiding van de masterscripties om ongelijkheid in de hoeveelheid en frequentie van feedback weg te nemen. Het panel adviseert hiervoor een scriptietraject met duidelijke deadlines en feedbackmomenten op te zetten.
3. Alle masteropleidingen: Houd doorlopend aandacht voor de kwaliteit van gastcolleges vanwege de relatief grote rol die deze in het masteronderwijs hebben.
4. M Rechtsgeleerdheid: Besteed meer aandacht aan communicatie rondom het profiel van de track Publiekrecht voor Bedrijf en Burger richting aankomende studenten om te voorkomen dat deze een meer klassieke staats- en bestuursrechtopleiding verwachten.
5. M Rechtsgeleerdheid: Pas de instroomeisen en/of de inrichting van de eerste helft van het curriculum van de track IEUL dusdanig aan dat de niveaoverschillen tussen studenten met en zonder juridische bachelorachtergrond minder effect op het onderwijs hebben.
6. Ondernemingsrecht: Bed ethiek structureel in de opleiding in, met aandacht voor maatschappelijke ethische vraagstukken gerelateerd aan het ondernemingsrecht.
7. M Recht van de Gezondheidszorg: Zorg dat het profiel van de opleiding aangesloten blijft bij maatschappelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het toekomstige beroepenveld van het gezondheidsrecht. Verken daarbij of een meer multidisciplinair profiel onderdeel kan worden van de opleiding, met integratie van aspecten uit gezondheidseconomie en geneeskunde.
8. M Recht van de Gezondheidszorg: Heb aandacht voor eventuele kwetsbaarheden die een klein docententeam meebrengt voor de continuïteit van het onderwijs.
9. M Fiscaal Recht: Besteed in de formulering van de beoogde leerresultaten aandacht aan differentiatie met de bacheloropleiding, om zo recht te doen aan het in de opleiding aanwezige masterniveau.
10. M Fiscaal Recht: Breng de mogelijkheid voor een instroomtoets bij aanvang van de track Indirecte Belastingen breder onder de aandacht van studenten.
11. M Rechtsgeleerdheid, M Commercial Law en M Fiscaal Recht: Breng binnen de beoogde leerresultaten differentiatie aan tussen de verschillende tracks om trackspecifieke kennis en vaardigheden beter in beeld te brengen.
12. M Aansprakelijkheid en Verzekering, M Arbeidsrecht en de Togamaster: Blijf zorgen voor volledige transparantie richting studenten en andere partijen over de sponsoring van de opleidingen door externe partijen, om te waarborgen dat gemaakte afspraken tussen deze organisaties en de opleidingen voor iedereen helder en inzichtelijk zijn.
13. M Fiscaal Recht, M Financieel Recht en M Recht van de Gezondheidszorg: Houd een vinger aan de pols om na te gaan of studievertraging binnen de opleidingen niet onnodig oploopt.

Bijlage 1. Beoogde leerresultaten

Eindkwalificaties Master Rechtsgeleerdheid 2022-2023

Kennis en inzicht (dublintdescriptor) <i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.</i>
1. De afgestudeerde kan zelfstandig het geldende recht passend bij zijn specialisatie, de systematiek en de methodologische aspecten ervan, beschrijven, analyseren en beoordelen.
2. De afgestudeerde kan zelfstandig het geldende recht passend bij zijn specialisatie vergelijken met andere rechtsstelsels, zowel nationaal met andere juridische deeldisciplines als internationaal.
3. De afgestudeerde kan zelfstandig op basis van inzichten uit andere disciplines, zoals economie, sociologie of psychologie, reflecteren op het geldende recht passend bij zijn specialisatie.
Toepassen kennis en inzicht (dublintdescriptor) <i>Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.</i>
4. De afgestudeerde kan zelfstandig juridische teksten, passend bij zijn specialisatie, analyseren, kritisch beoordelen en opstellen.
5. De afgestudeerde kan zelfstandig juridische vraagstukken, passend bij zijn specialisatie, analyseren en beoordelen in hun nationale, Europese en internationale context. De afgestudeerde kan in deze analyse en beoordeling inzichten van andere disciplines betrekken.
6. De afgestudeerde kan zelfstandig binnen een bepaalde tijdsspanne een juridisch gefundeerd advies geven over juridische vraagstukken.
7. De afgestudeerde kan samenwerken bij het aandragen van oplossingen voor een juridisch vraagstuk of een maatschappelijk vraagstuk met juridische aspecten.
Oordeelsvorming (dublintdescriptor) <i>Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.</i>
8. De afgestudeerde kan zelfstandig een kritische visie vormen op de maatschappelijke rol van het recht van zijn specialisatie. De afgestudeerde kan inzichten van andere disciplines in die visie betrekken.
9. De afgestudeerde kan zelfstandig wetenschappelijk onderzoek opzetten, uitvoeren en verantwoorden en op basis daarvan een gefundeerde eigen visie geven.
10. De afgestudeerde kan zelfstandig in zijn oordeelsvorming ethische perspectieven betrekken.
Communicatie (dublintdescriptor) <i>Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.</i>
11. De afgestudeerde kan zelfstandig een verantwoord wetenschappelijk onderzoek en juridische adviezen, zowel schriftelijk als mondeling, presenteren aan een juridisch en aan een niet-juridisch onderlegd publiek.
Leervaardigheden (dublintdescriptor) <i>Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.</i>
12. De afgestudeerde kan zelfstandig op zijn leerproces reflecteren, nieuwe ontwikkelingen in het relevante rechtsgebied signaleren en zich eigen maken, en kan een wetenschappelijke vervolgstudie aangaan.

Eindkwalificaties Master Arbeidsrecht 2022-2023

<p>Kennis en inzicht (dublinkdescriptor) <i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.</i></p>
<p>1. De afgestudeerde kan zelfstandig de grondslagen van het geldende arbeidsrecht en sociaalverzekeringsrecht beschrijven, analyseren en beoordelen.</p>
<p>2. De afgestudeerde kan zelfstandig het arbeidsrecht vergelijken met andere juridische deeldisciplines en kan in het bijzonder de verhouding met het algemeen vermogensrecht analyseren en beoordelen.</p>
<p>3. De afgestudeerde kan zelfstandig het arbeidsrecht vergelijken met Europees en internationaal arbeidsrecht.</p>
<p>4. De afgestudeerde kan de verschillende deelgebieden binnen het arbeidsrecht met elkaar vergelijken, zoals het arbeidsovereenkomstenrecht en het sociaalverzekeringsrecht.</p>
<p>Toepassen kennis en inzicht (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.</i></p>
<p>5. De afgestudeerde kan zelfstandig arbeidsrechtelijke teksten analyseren, beoordelen en opstellen.</p>
<p>6. De afgestudeerde kan zelfstandig arbeidsrechtelijke vraagstukken analyseren en beoordelen in hun nationale, Europese en internationale context. De afgestudeerde kan in deze beoordeling zelfstandig inzichten van andere disciplines betrekken.</p>
<p>7. De afgestudeerde kan zelfstandig binnen een bepaalde tijdspanne een juridisch gefundeerd advies geven met betrekking tot arbeidsrechtelijke vraagstukken.</p>
<p>8. De afgestudeerde kan samenwerken bij het aandragen van oplossingen voor een arbeidsrechtelijk vraagstuk of een maatschappelijk vraagstuk met arbeidsrechtelijke elementen.</p>

<p>Oordeelsvorming (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.</i></p>
<p>9. De afgestudeerde kan zelfstandig een kritische visie vormen over de maatschappelijke rol van het arbeidsrecht. De afgestudeerde kan inzichten van andere disciplines in die visie betrekken.</p>
<p>10. De afgestudeerde kan zelfstandig wetenschappelijk arbeidsrechtelijk onderzoek opzetten, uitvoeren en verantwoorden en op basis daarvan een gefundeerde eigen visie geven.</p>
<p>11. De afgestudeerde kan in zijn oordeelsvorming ethische perspectieven betrekken.</p>
<p>Communicatie (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.</i></p>
<p>12. De afgestudeerde kan zelfstandig de analyse en beoordeling van een wetenschappelijk arbeidsrechtelijk onderzoek/arbeitsrechtelijk vraagstuk zowel schriftelijk als mondeling, presenteren en verdedigen ten overstaan van een juridisch en ten overstaan van een niet-juridisch onderlegd publiek.</p>
<p>Leervaardigheden (dublinkdescriptor) <i>Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.</i></p>
<p>13. De afgestudeerde kan zelfstandig op zijn leerproces reflecteren en nieuwe ontwikkelingen in het arbeidsrecht signaleren en zich (zelfstandig) eigen maken en kan een wetenschappelijke vervolgstudie aangaan.</p>

Eindkwalificaties Master Recht van de Gezondheidszorg

<p>Kennis en inzicht (dublinkdescriptor) <i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.</i></p>
<p>1. De afgestudeerde kan zelfstandig het recht in de gezondheidszorg, de systematiek en de rechtsfilosofische aspecten ervan in samenhang met het Nederlands recht, beschrijven analyseren en beoordelen.</p>
<p>2. De afgestudeerde kan het recht in de gezondheidszorg vergelijken met andere rechtsstelsels, zowel nationaal met andere juridische disciplines als internationaal.</p>
<p>3. De afgestudeerde kan de samenhang tussen het recht in de gezondheidszorg en andere wetenschappen op het gebied van de gezondheidszorg, zoals gezondheidseconomie, gezondheidswetenschappen, gezondheidsethiek en geneeskunde analyseren en beoordelen.</p>
<p>Toepassen kennis en inzicht (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.</i></p>
<p>4. De afgestudeerde kan zelfstandig juridische teksten voor de gezondheidszorg analyseren, kritisch beoordelen en opstellen.</p>
<p>5. De afgestudeerde kan zelfstandig juridische vraagstukken in de gezondheidszorg, analyseren en beoordelen in hun nationale, Europese en internationale context. De afgestudeerde kan inzichten van andere disciplines, zoals gezondheidseconomie, gezondheidswetenschappen, gezondheidsethiek en geneeskunde hierbij betrekken.</p>
<p>6. De afgestudeerde kan zelfstandig binnen een bepaalde tijdsspanne een juridisch gefundeerd advies geven over juridische vraagstukken in de gezondheidszorg.</p>
<p>7. De afgestudeerde kan binnen de gezondheidszorg samenwerken bij het aandragen van oplossingen voor een juridisch of maatschappelijk vraagstuk met gezondheidsrechtelijke aspecten.</p>
<p>Oordeelsvorming (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.</i></p>
<p>8. De afgestudeerde kan zelfstandig een kritische visie vormen over de maatschappelijke rol van het recht in de gezondheidszorg. De afgestudeerde kan inzichten van andere disciplines, zoals gezondheidseconomie, gezondheidswetenschappen, gezondheidsethiek en geneeskunde in die visie betrekken.</p>
<p>9. De afgestudeerde kan zelfstandig wetenschappelijk onderzoek op het gebied van het recht in de gezondheidszorg opzetten, uitvoeren en verantwoorden en op basis daarvan een gefundeerde eigen visie geven.</p>
<p>10. De afgestudeerde kan in zijn oordeelsvorming ethische perspectieven betrekken.</p>
<p>Communicatie (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.</i></p>
<p>11. De afgestudeerde kan zelfstandig een verantwoord wetenschappelijk juridisch onderzoek en juridische adviezen, zowel schriftelijk als mondeling, presenteren aan een juridisch en een niet-juridisch onderlegd publiek.</p>
<p>Leervaardigheden (dublinkdescriptor) <i>Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.</i></p>
<p>12. De afgestudeerde kan zelfstandig op zijn leerproces reflecteren en nieuwe ontwikkelingen in het recht in de gezondheidszorg signaleren en zich eigen maken en kan een wetenschappelijke vervolgstudie aangaan.</p>

Eindkwalificaties M Aansprakelijkheid & Verzekering 2022-2023

<p>Kennis en inzicht (dublinkdescriptor) <i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.</i></p>
<p>1. De afgestudeerde kan zelfstandig het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht, de systematiek en de methodologische aspecten ervan beschrijven, analyseren en beoordelen.</p>
<p>2. De afgestudeerde kan het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht vergelijken met andere rechtsstelsels, zowel nationaal met andere juridische deeldisciplines als internationaal.</p>
<p>3. De afgestudeerde kan de samenhang tussen het aansprakelijkheidsrecht en sociaaleconomische fenomenen, zoals 'verzekeraarbaarheid' en 'toegang tot het recht', analyseren en beoordelen.</p>
<p>Toepassen kennis en inzicht (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.</i></p>
<p>4. De afgestudeerde kan zelfstandig juridische teksten op het gebied van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht analyseren, kritisch beoordelen en opstellen.</p>
<p>5. De afgestudeerde kan zelfstandig vraagstukken op het gebied van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht, analyseren en beoordelen in hun nationale, Europese en internationale context. De afgestudeerde kan in deze analyse en beoordeling inzichten van andere disciplines betrekken.</p>
<p>6. De afgestudeerde kan zelfstandig binnen een bepaalde tijdsspanne op het gebied van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht een advies geven over juridische vraagstukken.</p>
<p>7. De afgestudeerde kan samenwerken bij het aandragen van oplossingen voor een juridisch vraagstuk of een maatschappelijk vraagstuk met juridische aspecten.</p>
<p>Oordeelsvorming (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.</i></p>
<p>8. De afgestudeerde kan zelfstandig een kritische visie vormen over de maatschappelijke rol van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht. De afgestudeerde kan inzichten van andere disciplines, zoals economie, sociologie en psychologie, in die visie betrekken.</p>
<p>9. De afgestudeerde kan zelfstandig wetenschappelijk juridisch onderzoek op het gebied van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht opzetten, uitvoeren en verantwoorden, op basis daarvan een gefundeerde eigen visie geven.</p>
<p>10. De afgestudeerde kan zelfstandig in zijn oordeelsvorming ethische perspectieven betrekken.</p>
<p>Communicatie (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.</i></p>
<p>11. De afgestudeerde kan zelfstandig een verantwoord wetenschappelijk juridisch onderzoek en adviezen op het gebied van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht, zowel schriftelijk als mondeling, presenteren aan een juridisch en aan een niet-juridisch onderlegd publiek.</p>
<p>Leervaardigheden (dublinkdescriptor) <i>Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.</i></p>
<p>12. De afgestudeerde kan zelfstandig op zijn leerproces reflecteren, nieuwe ontwikkelingen in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht signaleren en zich eigen maken en kan een wetenschappelijke vervolgstudie aangaan.</p>

Eindkwalificaties Master Ondernemingsrecht 2022-2023

<p>Kennis en inzicht (dubdescriptor) <i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.</i></p>
<p>1. De afgestudeerde kan zelfstandig het ondernemingsrecht en de systematiek ervan beschrijven, analyseren en beoordelen.</p>
<p>2. De afgestudeerde kan zelfstandig het ondernemingsrecht op onderdelen vergelijken met andere juridische deeldisciplines, met Europese regels op het gebied van het ondernemingsrecht en met het ondernemingsrecht van andere landen.</p>
<p>3. De afgestudeerde kan zelfstandig op basis van inzichten van een of meer andere disciplines reflecteren op het ondernemingsrecht.</p>
<p>Toepassen kennis en inzicht (dubdescriptor) <i>Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan</i></p>
<p>4. De afgestudeerde kan zelfstandig ondernemingsrechtelijke teksten analyseren, kritisch beoordelen en opstellen.</p>
<p>5. De afgestudeerde kan zelfstandig ondernemingsrechtelijke vraagstukken analyseren en beoordelen in hun nationale, Europese en internationale context. De afgestudeerde kan in deze analyse en beoordeling inzichten van een of meer andere disciplines betrekken.</p>
<p>6. De afgestudeerde kan zelfstandig binnen een bepaalde tijdsspanne een juridisch gefundeerd advies geven over ondernemingsrechtelijke vraagstukken.</p>
<p>7. De afgestudeerde kan samenwerken bij het aandragen van oplossingen voor een ondernemingsrechtelijk vraagstuk of maatschappelijk vraagstuk met ondernemingsrechtelijke elementen.</p>
<p>Oordeelsvorming (dubdescriptor) <i>Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.</i></p>
<p>8. De afgestudeerde kan zelfstandig een kritische visie vormen over de maatschappelijke rol van het ondernemingsrecht. De afgestudeerde kan inzichten van een of meer andere disciplines in die visie betrekken.</p>
<p>9. De afgestudeerde kan zelfstandig wetenschappelijk ondernemingsrechtelijk onderzoek opzetten, uitvoeren en verantwoorden en op basis daarvan een gefundeerde eigen visie geven.</p>
<p>10. De afgestudeerde kan zelfstandig in zijn oordeelsvorming ethische perspectieven betrekken.</p>
<p>Communicatie (dubdescriptor) <i>Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.</i></p>
<p>11. De afgestudeerde kan zelfstandig een verantwoord wetenschappelijk onderzoek en adviezen op het gebied van het ondernemingsrecht, zowel schriftelijk als mondeling, presenteren aan een juridisch en aan een niet-juridisch onderlegd publiek.</p>
<p>Leervaardigheden (dubdescriptor) <i>Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.</i></p>
<p>12. De afgestudeerde kan zelfstandig op zijn leerproces reflecteren, nieuwe nationale en internationale ontwikkelingen in het ondernemingsrecht signaleren en zich eigen maken en kan een wetenschappelijke vervolgstudie aangaan.</p>

Eindkwalificaties Master Financieel Recht 2022-2023

<p>Kennis en inzicht (dublinkdescriptor) <i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.</i></p>
<p>1. De afgestudeerde kan zelfstandig het financiële recht – waaronder wordt begrepen de regulering van en het toezicht op financiële markten en daarop gevoerde producten alsmede de actoren op die markten – beschrijven, analyseren en beoordelen.</p>
<p>2. De afgestudeerde begrijpt de werking van de financiële markten en het financiële recht. De afgestudeerde kan in dat kader zelfstandig relevante nationale, Europese en internationale regelbronnen van het financiële recht in kaart brengen, raadplegen en toepassen.</p>
<p>3. De afgestudeerde kan zelfstandig de samenhang tussen het financiële recht en inzichten uit de disciplines financiële economie, gedragseconomie, psychologie, ethiek en financiële geschiedenis beschrijven, analyseren en beoordelen.</p>
<p>Toepassen kennis en inzicht (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.</i></p>
<p>4. De afgestudeerde kan zelfstandig financieelrechtelijke teksten analyseren, vergelijken en kritisch beoordelen. De afgestudeerde kan zelfstandig financieelrechtelijke teksten opstellen.</p>
<p>5. De afgestudeerde kan zelfstandig financieelrechtelijke vraagstukken analyseren en beoordelen in hun nationale, Europese en internationale context, mede in het licht van de relevante multidisciplinaire inzichten.</p>
<p>6. De afgestudeerde kan zelfstandig advies geven over financieelrechtelijke vraagstukken met oog voor de relevante multidisciplinaire en maatschappelijke context.</p>
<p>7. De afgestudeerde kan samenwerken, specifiek ook met personen uit andere disciplines, bij het aandragen van oplossingen voor een financieelrechtelijk vraagstuk, met bijzondere aandacht voor de relevante multidisciplinaire en maatschappelijke context.</p>
<p>Oordeelsvorming (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.</i></p>
<p>8. De afgestudeerde kan zelfstandig een kritische visie vormen over de positie van financiële markten en de actoren daarop in relatie tot samenleving en economie. De afgestudeerde kan inzichten van andere relevante disciplines in die visie betrekken.</p>
<p>9. De afgestudeerde kan zelfstandig wetenschappelijk multidisciplinair financieelrechtelijk onderzoek doen, in een actuele maatschappelijke context plaatsen en voorzien van een gefundeerd eigen oordeel.</p>
<p>10. De afgestudeerde kan zelfstandig in zijn oordeelsvorming ethische en sociale perspectieven betrekken.</p>
<p>Communicatie (dublinkdescriptor) <i>Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en onduidelijk over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.</i></p>
<p>11. De afgestudeerde kan zelfstandig een wetenschappelijk multidisciplinair financieelrechtelijk onderzoek en financieelrechtelijke adviezen, zowel schriftelijk als mondeling, presenteren aan een juridisch en aan een niet-juridisch onderlegd publiek.</p>
<p>Leervaardigheden (dublinkdescriptor) <i>Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.</i></p>
<p>12. De afgestudeerde kan zelfstandig op zijn leerproces reflecteren, zelfstandig ontwikkelingen en bronnen in het financieel recht en daaraan verwante disciplines signaleren en zich eigen maken, en kan een wetenschappelijke vervolgstudie aangaan.</p>

Eindkwalificaties Master Toga aan de Maas 2022-2023

<p>Kennis en inzicht (dubdescriptor) <i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.</i></p>
<p>1. De afgestudeerde kan zelfstandig het geldende recht dat in het bijzonder van belang is voor de togaberoepen, zowel waar het de materieelrechtelijke als waar het de procesrechtelijke component betreft, zoals op het gebied van beroepsethiek, schadevergoeding, bewijsrecht, spoedprocedures, alternatieve geschillenbeslechting en law and narrative, beschrijven, analyseren en beoordelen.</p>
<p>2. De afgestudeerde kan zelfstandig het geldende privaot-, straf- en bestuursrecht (waaronder het fiscale recht) dat in het bijzonder van belang is voor de togaberoepen, zowel materieelrechtelijk als in de procedurele toepassing, onderling vergelijken.</p>
<p>3. De afgestudeerde kan zelfstandig de verschillen en overeenkomsten op het gebied van, beroepsethiek, attitude en werkwijze in de togaberoepen, beschrijven, analyseren en beoordelen.</p>
<p>Toepassen kennis en inzicht (dubdescriptor) <i>Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.</i></p>
<p>4. De afgestudeerde kan zelfstandig juridische teksten, passend bij het geldende recht dat in het bijzonder van belang is voor de togaberoepen, zoals (juridische) adviezen, brieven en processtukken, analyseren, kritisch beoordelen en opstellen en kan op basis daarvan presentaties of pleidooien houden.</p>
<p>5. De afgestudeerde kan zelfstandig juridische vraagstukken, passend bij het geldende recht dat in het bijzonder van belang is voor de togaberoepen, analyseren en beoordelen in hun nationale, Europese en internationale context.</p>
<p>6. De afgestudeerde kan zelfstandig binnen een bepaalde tijdspanne een juridisch gefundeerde oplossing geven voor of een gemotiveerd oordeel vellen over juridische vraagstukken.</p>
<p>7. De afgestudeerde kan samenwerken bij het aandragen van oplossingen voor een juridisch vraagstuk of een maatschappelijk vraagstuk met juridische aspecten.</p>
<p>Oordeelsvorming (dubdescriptor)</p>
<p><i>Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.</i></p>
<p>8. De afgestudeerde kan zelfstandig een kritische visie vormen op de maatschappelijke rol van de togaberoepen, en van het geldende recht dat in het bijzonder van belang is voor de togaberoepen.</p>
<p>9. De afgestudeerde kan zelfstandig wetenschappelijk en rechtsvergelijkend onderzoek opzetten, uitvoeren en verantwoorden en op basis daarvan een gefundeerde eigen visie geven.</p>
<p>10. De afgestudeerde kan zelfstandig in zijn oordeelsvorming ethische perspectieven betrekken.</p>
<p>Communicatie (dubdescriptor) <i>Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.</i></p>
<p>11. De afgestudeerde kan zelfstandig een verantwoord wetenschappelijk onderzoek, een gefundeerde oplossing van een juridisch probleem of het gemotiveerde oordeel over een juridisch vraagstuk, zowel schriftelijk als mondeling, presenteren aan een juridisch en aan een niet-juridisch onderlegd publiek.</p>
<p>Leervaardigheden (dubdescriptor) <i>Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.</i></p>
<p>12. De afgestudeerde kan zelfstandig op zijn leerproces reflecteren, nieuwe ontwikkelingen in het geldende recht dat in het bijzonder van belang is voor de togaberoepen signaleren en zich eigen maken, en kan een wetenschappelijke vervolgstudie aangaan.</p>

Final qualifications Master Commercial Law 2022-2023

<p>Knowledge and understanding (Dublin descriptor) <i>Has demonstrated knowledge and understanding that is founded upon and extends and/or enhances that typically associated with the bachelor level, and that provides a basis or opportunity for originality in developing and/or applying ideas, often within a research context.</i></p>
<p>1. In-depth knowledge of and insight into the law and practice of the main subject matters of commercial law (covering: international trade and banking law), commercial and company law, maritime and transport law or International Arbitration and Business Law programmes. The ability to place new developments in law in perspective and assess their relevance.</p>
<p>2. Understanding of the relation between international and European uniform private law and national law in the areas of commercial law (international trade and banking law), commercial and company law or in maritime and transport law, or International Arbitration and Business Law.</p>
<p>3. Insight into the interaction between commercial law and concepts of (fair) trade and bank transactions, other legal systems based on different approaches to society and doing business, and the evolution in financing techniques, commercial and company law and relevant social-economic issues such as insurability, corporate social responsibility and sustainability or between maritime and transport law and insurability, protection of the marine environment, maritime safety and insights from other social sciences, or insight into international arbitration as a means for a peaceful resolution of international disputes, and interaction between business law and corporate social responsibility and sustainable development.</p>
<p>Applying knowledge and understanding (Dublin descriptor) <i>Can apply their knowledge and understanding, and problem solving abilities in new or unfamiliar environments within broader (or multidisciplinary) contexts related to their field of study; is able to integrate knowledge and handle complexity.</i></p>
<p>4. Ability to independently analyse, assess and compose legal documents relevant to the fields of commercial law (incl. banking law) or commercial and company law, maritime and transport law or International Arbitration and Business Law within a given time frame.</p>
<p>5. Ability to independently analyse and assess legal questions, relevant to the fields of commercial (and banking) law, commercial and company law or of maritime and transport law, or of International Arbitration and Business Law, in the relevant context of national, European or international law.</p>
<p>6. Ability to independently provide solid legal advice on matters related to commercial (and banking) law, commercial and company law or to maritime and transport law, or of International Arbitration and Business Law based on a given factual setting and within a given time frame.</p>
<p>7. Ability to work in a team in order to deliver solutions to legal or professional questions.</p>
<p>Making judgements (Dublin descriptor) <i>Is able to formulate judgements with incomplete or limited information, but that include reflecting on social and ethical responsibilities linked to the application of their knowledge and judgements .</i></p>
<p>8. Ability to analyse critically on how the current legal framework, relevant to the fields of International Arbitration and Business Law, or of commercial and company law or of maritime and transport law or of International Arbitration and Business Law, operates and evolves.</p>
<p>9. Ability to independently develop, conduct and account for academic research and based on this, provide a well-reasoned opinion of his/her own.</p>
<p>10. Ability to independently incorporate ethical perspectives in his/her professional assessment.</p>
<p>Communication (Dublin descriptor) <i>Can communicate their conclusions, and the knowledge and rationale underpinning these, to specialist and non-specialist audiences clearly and unambiguously.</i></p>
<p>11. Ability to present legal advice and the results of independent scientific legal research clearly and persuasively, both orally and in writing, to legal specialists and to the general public.</p>
<p>Learning skills (Dublin descriptor) <i>Has the learning skills to allow them to continue to study in a manner that may be largely self-directed or autonomous.</i></p>
<p>12. Ability to critically review his/her own learning process and course work, and to quickly identify and appreciate new developments in the fields of commercial (and banking) law, commercial and company law or of maritime and transport law, or of International Arbitration and Business Law.</p>

<p>Kennis en inzicht (dublindescriptor) <i>Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.</i></p>
<p>1. De afgestudeerde kan zelfstandig het geldende Nederlandse belastingrecht, de systematiek en de methodologische aspecten ervan beschrijven, analyseren en beoordelen.</p>
<p>2. De afgestudeerde kan zelfstandig beschrijven, analyseren en beoordelen in hoeverre andere nationale juridische deeldisciplines en internationaal recht, waaronder Unierecht, van invloed zijn op het Nederlands belastingrecht.</p>
<p>3. De afgestudeerde kan zelfstandig op basis van inzichten van filosofie en van een of meer sociale wetenschappen reflecteren op het fiscaal recht.</p>
<p>Toepassen kennis en inzicht (dublindescriptor) <i>Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.</i></p>
<p>4. De afgestudeerde kan zelfstandig fiscaal juridische teksten analyseren, kritisch beoordelen en opstellen.</p>
<p>5. De afgestudeerde kan zelfstandig fiscaal- juridische vraagstukken, analyseren en beoordelen in hun nationale, Europese en internationale context. De afgestudeerde kan in deze analyse en beoordeling andere disciplines betrekken.</p>
<p>6. De afgestudeerde kan zelfstandig binnen een bepaalde tijdsspanne een fiscaal- juridische oplossing geven voor fiscaal-juridische vraagstukken.</p>
<p>7. De afgestudeerde kan samenwerken bij het aandragen van oplossingen voor een fiscaal juridisch vraagstuk of een maatschappelijk vraagstuk met fiscale elementen.</p>
<p>Oordeelsvorming (dublindescriptor) <i>Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.</i></p>
<p>8. De afgestudeerde kan zelfstandig een kritische visie vormen over de maatschappelijke rol van het fiscale recht. De afgestudeerde kan de inzichten van andere disciplines in die visie betrekken.</p>
<p>9. De afgestudeerde kan zelfstandig wetenschappelijk fiscaal-juridisch onderzoek opzetten, uitvoeren en verantwoorden, op basis waarvan een gefundeerde eigen visie kan worden gegeven.</p>
<p>10. De afgestudeerde kan in zijn oordeelsvorming ethische perspectieven betrekken.</p>
<p>Communicatie (dublindescriptor) <i>Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.</i></p>
<p>11. De afgestudeerde kan zelfstandig een verantwoord wetenschappelijk fiscaal-juridisch onderzoek en fiscaal-juridische oplossingen, zowel schriftelijk als mondeling, presenteren aan een juridisch en aan een niet-juridisch onderlegd publiek.</p>
<p>Leervaardigheden (dublindescriptor) <i>Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.</i></p>
<p>12. De afgestudeerde kan zelfstandig op zijn leerproces reflecteren, nieuwe nationale en internationale ontwikkelingen in het fiscale recht signaleren en zich eigen maken en kan een wetenschappelijke vervolgstudie aangaan.</p>

Bijlage 2. Opleidingscurriculum

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Onderzoekspracticum (15 EC) (uitgezonderd Fiscaal Recht)	Inhoudelijk vak of 2 vakken (10 EC)	Inhoudelijk vak of 2 vakken (10 EC)	Inhoudelijk of gebonden en vrij keuzevak (10 EC)	Inhoudelijk vak (5 EC) en Scriptie (10 EC)

Aansprakelijkheid en Verzekering

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Onderzoekspracticum Aansprakelijkheid en Verzekering (15 EC)	Capita aansprakelijkheidsrecht (5EC) Capita verzekeringsrecht (5 EC)	Nationaal en internationaal procederen (10 EC)	Aansprakelijkheid en verzekering in de praktijk (10 EC)	Aansprakelijkheid en verzekering in Europa (5 EC) Scriptie Aansprakelijkheid en Verzekering (10 EC)

Arbeidsrecht

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Onderzoekspracticum arbeid en onderneming (15 EC)	Ontslagrecht (10 EC)	Socialezekerheidsrecht (10 EC)	Europees en internationaal arbeidsrecht (10 EC)	Stage/Practicum arbeidsrecht (5 EC) Scriptie master Arbeidsrecht (10 EC)

Commercial Law

Curriculum overview Commercial and Company Law 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Research & Writing Skills Commercial and Company Law (15 EC)	Commercial Law (5 EC)	Company Law and Restructuring (10 EC)	Bound elective: Intellectual Property Rights (5 EC) or European Private International Law (5 EC)	Carriage of Goods (5 EC)
	International Corporate Governance (5 EC)		Free elective course (5 EC)	Master's thesis (10 EC)

Curriculum overview International Arbitration and Business Law (as of 2023-2024: International Arbitration) 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Research & Writing Skills (Arbitration Skills) (15 EC)	Fundamentals of International Arbitration (5 EC)	International Commercial Arbitration (10 EC)	International Trade & Investment Law (5 EC)	Investment Arbitration (5 EC)
	Commercial Contracts (5 EC)		Elective (5 EC)	Master's thesis (10 EC)

Curriculum overview Maritime and Transport Law 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Research & Writing Skills Maritime and Transport Law (15 EC)	Transport Law (5 EC)	Maritime Casualties (10 EC)	Charter Parties & Bills of Lading (5 EC)	Marine Insurance (5 EC)
	Law of the Sea (5 EC)		Elective (5 EC)	Master's thesis (10 EC)

Curriculum overview International Trade Law (as of 2023-24: International Business Law) 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Research & Writing Skills International Trade Law (15 EC)	Commercial Contracts (5 EC)	Trade Finance & Banking Law (10 EC)	Bound elective: International Trade & Investment Law (5 EC) or European Private International Law (5 EC)	Carriage of Goods (5 EC)
	Insurance Law (5 EC)		Elective (5 EC)	Master's thesis (10 EC)

Financieel Recht

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Onderzoekspracticum (15 EC)	Kapitaalmarktenrecht (10 EC)	Bankenrecht (5 EC) en Ethiek, Duurzaamheid en Compliance (5 EC)	Externe verslaggeving en accountancy vanuit juridisch perspectief (5 EC) en Vrij keuzevak (5 EC):	FinTech (5 EC) en Scriptie (10 EC)

Fiscaal Recht

Variant Directe belastingen

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Verdieping vennootschapsbelasting (7,5 EC)	Verdieping internationaal belastingrecht (7,5 EC)	Verdieping Europees belastingrecht (7,5 EC)	Schenk-, erf-, overdrachtsbelasting en Estate Planning (7,5 EC)	Fiscaal confrontatievak (5 EC)
Verdieping inkomstenbelasting (7,5 EC)	Capita selecta Fiscaal recht (2,5 EC)	Capita selecta Fiscaal recht (2,5 EC)	Capita selecta Fiscaal recht (2,5 EC)	Scriptie master Fiscaal recht (10 EC)

* De studenten volgen in blokken 2, 3 en 4 het vak Capita selecta Fiscaal recht (7,5 EC) met zes varianten. De studenten moeten één capita selecta kiezen uit: (1) RF45A Capita selecta Van eenmanszaak tot internationaal concern; (2) RF45B Capita selecta Formeel belastingrecht; (3) RF45C Capita selecta Transfer Pricing; (4) RF45E Capita selecta Caribisch fiscaal recht; (5) RF45F Capita selecta Loonheffingen; (6) RF45G Capita selecta Sustainability & Tax.

Variant Indirecte belastingen

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Internationale grondslagen van de indirecte belastingen (7,5 EC)	Internationale handel (5 EC)	Formele aspecten van de indirecte belastingen (4 EC)	Werkcollege Indirecte belastingen (10 EC)	Fiscaal confrontatievak (5 EC)
EU-douanerecht en accijnzen (7,5 EC)	Indirect Tax Policy (5 EC)	Indirect Tax Assurance and Technology (6 EC)		Scriptie master Fiscaal recht (10 EC)

Ondernemingsrecht

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Onderzoekspracticum Ondernemingsrecht (15 EC)	Corporate Governance en Corporate Litigation (10 EC)	Fusies, Reorganisaties en Insolventie (10 EC)	Gebonden keuzevak (5 EC)	De beursvennootschap in het financieel toezichtsrecht (5 EC)
			Vrij keuzevak (5 EC)	Scriptie master Ondernemingsrecht (10 EC)

* Gebonden keuzevakken: Zekerheden en Insolventie, Internationaal Privaatrecht voor Ondernemingsrecht, Externe verslaggeving en accountancy in juridisch perspectief of EU Competition Law.

Recht van de Gezondheidszorg

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Onderzoekspracticum gezondheidsrecht (15 EC)	Zorgverleningsrecht (10 EC)	Zorgstelsel & Zorgverzekeringsrecht (5 EC)	Governance in de zorg II (5 EC)	International Health Law (5 EC)
		Governance in de zorg I (5 EC)	Keuzevak vrij (5 EC)	Afstudeerscriptie (10 EC)

Toga aan de Maas

Overzicht curriculum jaar 1 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Programma Basismaster (60 EC)				
		Togadragers in de Rechtsstaat (5 EC)		
		Gebonden keuzevak (5 EC)*		
Masterclasses (7 EC)				

*Voor het gebonden keuzevak (5 EC) bestond het aanbod in 2022-2023 uit één van de vakken: Digital Governance; Law in Action; wetgeving; Internationaal Privaatrecht voor privaattjuristen; Zekerheden en insolventie; Gezondheidsstrafrecht; Financieel-economisch Strafrecht; Human Rights in International Law; Risk, Reputation and Litigation; EU Competition Law; Intellectual Property Law; Formeel belastingrecht; Legal Protection in the European Union; VAR pleitwedstrijd; European Private International Law. Voor 2023-2024 is het aanbod vergroot, zie de OER 2023-2024.

Overzicht curriculum jaar 2 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Toga in Theorie & Praktijk (15 EC)	Law and narrative in theory and practice (5 EC)		Stage (feb-mrt; 8 weken) (10 EC)	
Scriptie (sep-jan, verdediging mrt) (10 EC)				
		Masterclasses & studiereis (3 EC)		

Rechtsgeleerdheid

Curriculum overview International and European Union Law 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Research & Writing Skills International and European Union Law (15 EC)	Restrictive election specialization (10 EC): Law and Policy of European Integration Or International Law and Global Governance	Globalization and Multidimensional Orders (10 EC)	Bound elective* (5 EC) Free choice elective** (5 EC)	Law Clinic International and European Union Law (5 EC) Master Thesis (10 EC)

*EU Competition Law, The Law of the Euro and Financial Market Integration or Legal Protection in the European Union or Human Rights in International Law or International Trade and Investment Law or International Criminal Law and Procedure

**Rule of law in the global legal context or any of the listed bound elective courses from the International and European Union Law programme may be chosen as a free elective, or Other courses on the ESL list of free elective courses

Track Privaatrecht | Commercieel Vermogensrecht

Overzicht curriculum 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Onderzoekspracticum (15 EC)	Vermogensrecht in Werking (10 EC)	Nationaal en Internationaal Procederen (10 EC)	Gebonden Keuzevak (5 EC): Zekerheden en Insolventie of Geschiedenis van het Privaatrecht Vrij keuzevak (5 EC)	Privaatrecht in de Praktijk (5 EC) Scriptie (10 EC)

Track Publiekrecht voor Bedrijf en Burger

Overzicht curriculum 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Onderzoekspracticum (15 EC)	Verdieping Staats- en Bestuursrecht (10 EC)	Overheid en bedrijvigheid/Government and Business (10 EC)	Gebonden keuzevak (5 EC) Vrij keuzevak (5 EC):	Perspectives on Sustainability (5 EC) en Scriptie (10 EC)

*Gebonden keuzevak: Comparative Constitutional Law, Wetgevingspracticum Centrale Overheid, VAR pleitwedstrijd, Nationaal Studentenparlement, Digitalisering en Grondrechten, Digital Governance of The Rule of Law in the Global Legal Context. **Vrij keuzevak: een van de bovenstaande vakken, EU Competition Law of Human Rights in International Law.

Track Recht & Technologie

Blok 1	Onderzoekspracticum Recht & Technologie (15 ECTS)	Meesterproef: Gedurende de vier blokken loopt de Meesterproef (20 ECTS)
Blok 2	Ethiek, technologie en de jurist (5 ECTS) Recht en Data (5 ECTS)	
Blok 3	Governance and Regulation of Digital Technology (5 ECTS) AI, democratie & fundamentele rechten (5 ECTS)	
Blok 4	Vrij keuzevak (5 ECTS)	

Track Strafrecht

Overzicht curriculum 2022-2023

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5
Onderzoekspracticum (OZP) Sanctierecht (15 EC)	Verdiepend Formeel Strafrecht (10 EC)	Verdiepend Materieel Strafrecht (10 EC)	Gebonden keuzevak (5 EC)* Vrij keuzevak (5 EC)**	Internationaal en Europees Strafrecht (5 EC) Scriptie (10 EC)

* Gebonden keuzevak: Jeugdstrafrecht in Theorie en Praktijk of Financieel-economisch Strafrecht.

** Vrij keuzevak: Gezondheidsstrafrecht of ieder ander vak waarvoor aan de toelatingseisen wordt voldaan binnen de universiteit

Bijlage 3. Bezoekprogramma

Dinsdag 27 februari 2024

Tijd	Programma
08.45 uur – 09.00 uur 15 min.	Inloop in Sanders-gebouw, zaal 0-12
09.00 uur – 09.15 uur 15 min.	Welkom door de decaan en de vicedecaan onderwijs
09.15 uur – 09.30 uur 15 min.	Uitloop en installeren
09.30 uur – 10.30 uur 60 min.	Gesprek met het facultair management en de opleidingsverantwoordelijken
10.30 uur – 11.00 uur 30 min.	Pauze / overleg
11.00 uur – 11.45 uur 45 min.	Gesprek met studenten van de bacheloropleidingen Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht
11.45 uur – 12.30 uur 45 min.	Gesprek met docenten van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid
12.30 uur – 13.15 uur 45 min.	Lunch
13.15 uur – 13.45 uur 30 min.	Rondleiding Sanders-gebouw
13.45 uur – 14.45 uur 60 min.	Themasessie I: invloed van <i>artificial intelligence</i> op onderwijs en toetsing
14.45 uur – 15.15 uur 30 min.	Pauze / overleg
15.15 uur – 16.00 uur 45 min.	Gesprek met studenten van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid (5 tracks)
16.00 uur – 16.45 uur 45 min.	Gesprek met docenten van de masteropleiding Rechtsgeleerdheid (5 tracks)
16.45 uur – 18.00 uur 75 min.	Opstellen van voorlopige bevindingen voor de bachelor- en masteropleiding Rechtsgeleerdheid
18.00 uur – 18.15 uur 15 min.	Afsluiting / uitloop

Woensdag 28 februari 2024

Tijd	Programma
08.45 uur – 09.00 uur 15 min.	Inloop in Sanders-gebouw, zaal 0-12
09.00 uur – 09.45 uur 45 min.	Gesprek met studenten van de masteropleidingen Financieel recht en Ondernemingsrecht
09.45 uur – 10.30 uur 45 min.	Gesprek met docenten van de masteropleidingen Financieel recht en Ondernemingsrecht
10.30 uur – 11.00 uur 30 min.	Pauze / overleg
11.00 uur – 11.45 uur 45 min.	Gesprek met studenten van de masteropleidingen Toga aan de Maas en Recht van de Gezondheidszorg
11.45 uur – 12.30 uur 45 min.	Gesprek met docenten van de masteropleidingen Toga aan de Maas en Recht van de Gezondheidszorg
12.30 uur – 13.15 uur 45 min.	Lunch
13.15 uur – 14.30 uur 75 min.	Opstellen van voorlopige bevindingen voor de masteropleidingen Financieel recht, Ondernemingsrecht, Toga aan de Maas en Recht van de Gezondheidszorg
14.30 uur – 15.15 uur 45 min.	Gesprek met studenten van de masteropleidingen Arbeidsrecht en Aansprakelijkheid & verzekering
15.15 uur – 16.00 uur 45 min.	Gesprek met docenten van de masteropleidingen Arbeidsrecht en Aansprakelijkheid & verzekering
16.00 uur – 16.15 uur 15 min.	Pauze
16.15 uur – 17.00 uur 45 min.	Gesprek met de examencommissie
17.00 uur – 18.00 uur 60 min.	Opstellen van voorlopige bevindingen voor de masteropleidingen Arbeidsrecht en Aansprakelijkheid & verzekering
18.00 uur – 18.15 uur 15 min.	Afsluiting / uitloop

Donderdag 29 februari 2024

Tijd	Programma
08.45 uur – 09.00 uur 15 min.	Inloop in Sanders-gebouw, zaal 0-12
09.00 uur – 09.45 uur 45 min.	Gesprek met studenten van de masteropleiding Commercial Law (4 tracks)
09.45 uur – 10.30 uur 45 min.	Gesprek met docenten van de masteropleiding Commercial Law (4 tracks)
10.30 uur – 11.00 uur 30 min.	Pauze / overleg
11.00 uur – 11.30 uur 30 min.	Gesprek met studenten van de masteropleiding Fiscaal Recht (2 tracks)
11.30 uur – 12.15 uur 45 min.	Gesprek met docenten van de bachelor- en masteropleiding Fiscaal Recht (bacheloropleiding en 2 mastertracks)
12.15 uur – 13.00 uur 45 min.	Lunch
13.00 uur – 13.15 uur 15 min.	Verplaatsing naar Moot Court zaal voor themasessie II
13.15 uur – 14.30 uur 75 min.	Themasessie II: <i>Impact</i> -onderwijs
14.30 uur – 15.30 uur 60 min.	Opstellen van voorlopige bevindingen voor de masteropleiding Commercial Law en de bachelor- en masteropleiding Fiscaal Recht
15.30 uur – 16.00 uur 30 min.	Vorbereiden eindgesprek
16.00 uur – 16.45 uur 45 min.	Eindgesprek met het facultair management en de opleidingsverantwoordelijken
16.45 uur – 17.30 uur 45 min.	Afronden voorlopige bevindingen en voorbereiden mondelinge terugkoppeling
17.30 uur – 18.00 uur 30 min.	Mondelinge terugkoppeling van voorlopige bevindingen
18.00 uur	Borrel

Bijlage 4. Geraadpleegde materialen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken per opleiding bestudeerd via de volgende verdeling:

Opleiding	Voltijd	Deeltijd
M Rechtsgeleerdheid	14	1
M Financieel Recht	13	2
M Ondernemingsrecht	14	1
M Recht van de Gezondheidszorg	14	1
M Fiscaal Recht	14	1

M Rechtsgeleerdheid - track	Aantal
International and European Union Law	2
Privaatrecht Commercieel Vermogensrecht	6
Strafrecht	4
Publiekrecht voor Bedrijf en Burger	3
Recht & Technologie	n.v.t. *

* track is gestart per 2023-2024 en heeft nog geen afstudeerders

M Commercial Law - track	Aantal
Commercial and Company Law	5
International Arbitration	3
Maritime and Transport Law	4
International Business Law	3

M Fiscaal Recht - track	Aantal
Directe Belastingen	12
Indirecte Belastingen	3

De gegevens van de eindwerken zijn op aanvraag beschikbaar bij Academion. Daarnaast heeft het panel voor en tijdens het bezoek onder andere de volgende materialen geraadpleegd:

ESL algemeen

- Rapportage vorige visitatiepanel
- Opvolging aanbevelingen 2018 en mid-term review 2021
- Organogram
- Missie
- Onderwijsvisie 2021-2024
- Visie op toetsing 2023-2028
- Onderwijsstatistieken 2023
- Samenvatting rapport onderwijsmonitoring en kwaliteitscultuur
- Jaarverslag OC Master 2022-2023
- Jaarverslag examencommissie 2022-2023
- Regels van de examencommissie

- Handleiding fraude- en plagiaatcontrole
- Notitie Beroepenveldcommissie Rechtsgeleerdheid
- Domeinspecifiek Referentiekader WO Rechtsgeleerdheid
- Overzicht beroepseisen Erasmus School of Law
- Onboarding module masterstudenten
- Informatie vaardighedenlijn masteronderwijs
- Samenvatting impactonderwijs
- Visie op toetsing 2023-2028 ESL
- Rubric en format masterscripties
- Beoordelingsproces masterscripties
- Toetsborgingscommissie samenstelling en werkwijze
- Richtlijn aanwijzing examinatoren
- Toetsdocument master
- Notitie toetsadviesteam
- Beleid AI
- Notitie normen en aanbevelingen inzake kwaliteit masterscripties
- Kwaliteitscriteria en checklist voor het beoordelen van masterscripties
- Eindverslag controle masterscripties

Per opleiding

- Beoogde leerresultaten
- Curriculum
- Onderwijs- en Examenreglement (OER)
- Onderwijs- en toetsingsmaterialen van een selectie vakken
- Alumni-analyse masteropleiding Rechtsgeleerdheid
- Overzicht onderwijsteam
- Scriptiehandleiding
- Toetsplan